

GÜNEY

KÜLTÜR
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl / Sal: 3 • Sayı / Hejmar: 9 • Ocak, Şubat, Mart / Çile, Sebat, Adar • 1995

- ✗ Onat Kutlar'ın Ardından
- ✗ 10. Ölüm Yıldönümünde Abdulkadir Meriçoğlu
- ✗ Kürt Rönesansı
- ✗ Yaşar Kemal Yaşıyor
- ✗ Pop Müziği Furyası
- ✗ Özgür Ülke'nin Çilesi
- 📖 H. Halis
- 📖 Hüseyin Akdemir
- 📖 B. Fundermann
- 📖 C. Karlı
- 📖 Gabar Çiyan
- 📖 M. Ş. Güzel
- 📖 Temel Demirer
- 📖 Ekrem Tos
- 📖 Şafak Altun
- 📖 Yaşar Kaya
- 📖 Hasan Bildirici
- 📖 A. Newerow

Kadın Sorunu:

- K. Sorunu Üzerine MELS
- K. Sorunu Üzerine SY. CZ
- Kadın ve Sosyaliz, Bebel
- Sos. Kadın Hareketi için
- K. Sorunu Üzerine Yazılar

5 Kitap - 40 DM**Biyografi - Belge:**

- Birçok Hayat Yaşadım
- Brecht'in Laitusu
- Lenin'den Anılar
- 1905 Devrim Yılları
- Üye miydin - Üye misin?

5 Kitap - 50 DM**Roman Serisi:**

- Toprağın Kızı
- Özgürlük, P. Loo
- Selam Yaşam Ateşi
- Kılları Yolunmuş Maymun
- Şimdiki Çocuklar Harikadır

5 Kitap - 40 DM**Çin ve ÇKP üzerine:**

- 1963 polemikleri
- PD Tarih Deneyleri
- Çin Devrimi ve ML
- Çin Halkının Savaşı

4 Kitap - 30 DM**Stalin Serisi:**

- Sağ Sapmalar Üzerine
- Diyalektik Materyalizm
- Tarih-Çarpıtcıları
- Stalin Eleştirileri Üzerine

4 Kitap - 20 DM**Lenin Serisi:**

- İki Taktik
- Ne Yapmalı?
- Kır Yoksullarına
- Bir Adım İleri

4 Kitap - 25 DM

- Lenin Seçme Eserleri
- 3 Kitap - **40,-**

Kominter Belgeleri:

- K.E. Programı
- Boğazlar Meselesi
- T.K. İşçi Hareketi
- Doğu Halkları Kurultayı

4 Kitap - 30 DM**Siyasal İncelemeler**

- AEP Değerlendirmesi
- Ekim Devrimi Üzerine
- İşçi S.H. Üzerine Yazılar
- Dünya ve Ülkemizde Durum
- Ya Barbarlık Ya Sosyalizm

5 Kitap - 30 DM**Kürt Sorunu Üzerine**

- Mervani Kürtleri Tarihi
- Mahabbat Kürt Cumhuriyeti
- Kürt A.sözleri ve Deyişleri
- Binbaşı Erseven Olayı
- Kürtçe Dil Dersleri
- Leninizm ve Ulusal Sorun

6 Kitap - 50 DM

- Stalin Eserler
- 16 Cilt • 120,-
- Muhalefet Üzerine S.
- 2 Kitap • 15,-
- Amprio Kritisizm Lenin
- 2 Kitap • 15,-
- SB'de Kadının Kurtuluşu
- 2 Kitap • 20,-
- KE Belgeleri
- 6 Kitap • 30,-
- Leninizm Dizisi
- 7 Kitap • 35,-
- Politik Ekonomi
- 2 Kitap 20,-
- Sendikalar Üzerine
- 2 Kitap 15,-
- Örgütlenme ve Parti Üzerine
- 2 Kitap • 15,-
- Yahudilik Sorunu
- 2 Kitap • 15,-
- SBKP 12. - 20.

- Parti Kongre Raporları
- 4 Kitap • 20,-

GÜNEY KİTAPLIĞI

- Salpa • Roman7.-
- Sanık • Roman.....8.-
- Yunan Bıçağı • Öykü5.-
- Gençlik Öyküleri.....5.-
- Siyasal Yazılar 3 C. ...21.-
- Halkın Sanatçısı Y.G....5.-
- Arkadaşım Y.Güney.7.-
- Bütün Filmleriyle Y.G. 10.-
- Basında Y. Güney10,-
- Y. Güney Efsanesi15.-
- İnsan Y. Güney12.-
- Mahpus Y. Güney10.-
- Oğluma Hikayeler5.-
- 1995 Y.G. Takvimi7.-
- 1994 Y.G. Takvimi3.-

- Bir Bulut Kaynıyor5.-
- Eylemin Günlüğü5.-
- Hasretimden Kesitler ...5.-
- Sıla Yolunda Haykırış ..5.-
- Yarınların Türküsü5.-
- Temele Gül Dikenler8.-
- Güle Dil Verenler8.-

GÜNEY FİMLERİ

Y.G.in 10. Ölüm Yıldönümü Geceleri • 3 Saat • **30,-**

Acı, Arkadaş, Baba, Düşman, Duvar, Duvarın Arkası, Sürü, Şarkılarımız Güneye Dair, Yol, Y. G. Belgeseli, Zavallılar • **15.-**

Ağıt, İbret, Umut, Umutsuzlar **12.-**

Arslanbey, At Hırsız, Beyaz Atlı, İkiside Cesurdu, Kaçaklar, Kargacı Halil, Kozanoğlu, Prangasız Mahkumlar, Silahların Kanunu, Sokakta Kan Vardı ... **10,-**

Not: Bu fiyatlar posta siparişleri ve dernekdeki satışlar için geçerlidir.

İÇİNDEKİLER

Mevsimin İçinden.....	4
Nâ Dedi ki Y. Kemal?.....	7
A. Deniz	
Basından Seçmeler.....	9
Bomba Devletin Elinde Patladı.....	12
B. Fundermann	
Türkiye'deki Demokrasi Oyunu.....	14
M. Şehmus Güzel	
Kürt Rönesansı.....	16
Ali Silvanlı	
Yitirdiklerini Arayan Ölü.....	20
Hasan Bildirici	
Bir Sevdâ Türküsü.....	24
Hüseyin Akdemir	
Çağdaş Kültürümüzün Ustaları.....	26
Önemli Bir Eleştiri.....	28
Şiir Bahçesi.....	30
Önce Söz Vardı.....	32
Ekrem Tos	
A. Kadir Meriçboyu.....	33
H. Karadağ	
Bolşevik Marya.....	36
Alexander Newerow	
Tavuk Kuştur, Kadın İnsandır.....	39
S. Çiçek	
Mutlu musun?.....	41
Temel Demirer	
Üç Kız ve Tırtan.....	43
Şafak Altın	
Edebiyat Tarihinden Yapraklar.....	52
Pop Müziği Furyası ve Cinsellik.....	56
H. Halis	

S Güney'in üçüncü yılına ve 1995 yılına girerken
G tüm okuyucularımıza yeniden merhaba!

Dergimiz, 9. sayısı ile beraber üç yaşına girdi. 1995 yılının, tüm okuyucularımıza ve GÜNEY'e başarılar getirmesini, yeni mücadele alanları yaratmasını diliyoruz.

Bu sayımızın ağırlığını Kürt ulusal sorunu oluşturuyor. Özgür Ülke'ye yapılan saldırılar, Yaşar Kemal'in haklı çıkışları, Newroz 1995'e yaklaşmamız bu duruma neden oldu. Ayrıca bu sayımızda çok sayıda öykü-sohbet ve belge yayınlamaya ilgi alanımızı geniş tutmaya çalıştık. Katledilen değerli araştırmacı Onat Kutlar üzerine de, bu sayımızda kısaca duruyoruz.

Düzenli olarak dergimize yazı yazan yazar arkadaşlarımızın ve okuyucularımızın yazılarının elimize geçmesi nedeniyle, bu sayımızı da gecikmeli olarak yayınlıyoruz. Yazı gönderen tüm dostlarımızdan ricamız, ürünlerini mutlaka baskıdan 1 ay kadar önce bize ulaştırsınlar. Üç aylık periyodla çıktığımız göre bu şu anlama gelir: 1 Aralık, 1 Mart, 1 Haziran 1 Eylül'de yazılar elimizde olmalıdır.

Bunun dışında, bize çok sayıda kültür ve sanatsal olayları konu edinmeyen yazıların gönderilmesi işimizi zorlaştırıyor. Biz yalnızca bu konuları esas alan ürünleri yayınlıyoruz. Elbette biz de dergimizde tüm sorunları işliyoruz, ama bunları sanatsal ürünlerle ve propaganda malzemesi yapmadan kullanıyoruz. Ayrıca dönemin güncel sorunlarına göre gönderilen ürünler yayın programına alınıyor. Örneğin 10. sayının ağırlık konusu "Hapishaneler - işkenceler - tutuklamalar - yargılamalar" ve Mayıs ayından dolayı Devrim Şehitleridir. Bu konuda gelecek olan tüm sanatsal ürünler yayınlanacaktır.

Bu sayıda Hasan Bildirici, M. Şehmus Güzel ve H. Akdemir arkadaşlar aramıza katıldılar. Yazar kadrosunu sürekli yenilemeyi hedef alan dergimiz, eski yazarlarından da sizlere yeni ürünler ulaştırmayı sürdürecektir.

Dokuzuncu sayımızda sizlere; Mevsimin İçinden, Basından, Kürt Rönesansı'ndan, A. Kadir'den, 8 Mart ve Sivas davasından, "Çağdaş Kültürümüzün Ustaları" posteri üzerine çıkan polemiklerden bir demet hazırladık. Geçen sayıdan basımevinin bir hatasından dolayı, logodan çıkarılan ambleminizi, okuyucularımızdan özür dileyerek yeniden yerine yerleştiriyoruz.

Tüm dostlukların ve güzelliklerin sizin olması dileğiyle.

YIL: 3 • SAYI: 9
Ocak • Şubat
Mart • 1995

KÜLTÜR-SANAT-EDEBİYAT DERGİSİ

FİYATI

40.000 TL • 5 DM • 5 FL • 15 FR
35 Ö.SL • 4.5 İ.FR

İLAN KOŞULLARI

Havale önceden ödenince

İç Sayfa Kapak İçi

Tam Sayfa:150,-180,-

Yarım Sayfa:80,-100,-

Çeyrek Sayfa:50,-65,-

Kültür ve demokratik içerikli ilanlar alınır.
Türkiye'den ilanlar % 50 indirimli alınır.

YAZISMA ADRESİ

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Salingerstr. 1/A • 47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87 23 • Fax: 0203 / 54 88 23

ABONE VE İSTEME KOŞULLARI

Dergi Fiyatına 3 DM posta ücreti eklenerek istenir.
Bank. Hes. No.: Stadsparkasse Duisburg
Knt.Nr.: 207/008 764 • BLZ: 35050000

mevsimden

Yılmaz Güney Filmleri Gösterimi

Kasım ve aralık aylarında İstanbul'un çeşitli semtlerinde "Yılmaz Güney Filmleri" gösterildi. Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen bu gösterimlere binlerce Yılmaz Güney severi katıldı.

Vakıf Başkanı ve Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney bu gösterimi "Türkiye sinema tarihinde istisnai bir önem ve yere sahip olan Yılmaz Güney'in bıraktığı kültür ve sanat mirasıyla, bu mirası adadığı Türkiye toplumu arasındaki bağı tazelemek" gayesiyle düzenlendiğini yaptığı bir basın açıklamasıyla duyurdu.

Yılmaz Güney'in devrimci sinemasını belleklerden silmek için tüm filmlerinin negatiflerinin yakıldığı bilinen bir ortamda böylesi bir gösterim elbette çok önemli bir gelişmedir. İstanbul gibi metropol bir yerleşim alanında yapılan bu gösterime her yanda bir ilgi gerçekleşti.

Gösterime giren filmler özellikle de Yılmaz Güney'in devrimci sinemasını temsil eden ve onun yazıp yönettiği filmlerden seçilmişti. Bu filmler Ağıt, Arkadaş, Baba, Düşman, Duvar, Duvarın Etrafında, Endişe, Sürü, Umut, Umutsuzlar, Vurguncular, Yol, Yılmaz Güney Belgeseli idi. Gösterimi izleyenler yıllar sonra nihayet Yılmaz Güney ile birazcık olsun hasret giderdiler.

Köln Türkiye Film Festivali

Her yıl Köln'de düzenlenen "Köln Film Günleri" bu yıl 26 Ekim 2 Kasım 1994 arasında Köln "Türkiye Film Festivali" adı altında yeniden yapıldı. Alman ARTE ve WDR televizyon kanallarının da desteklediği bu festivalde derece alan filmlere parasal ödüller de dağıtıldı.

Bu film festivalinde yarışmaya şu filmler katıldı.:

Amerikalı, Bir Sonbahar Hikayesi, C-Blok, Çözülmeler, Hoşçakal Umut, İz, Kızkulesi Aşıkları, Şahmaran, Yalancı, Yolcu ve Yaz Yağmuru. Jüri heyetinde ise Tevfik Başer, Ute Casper, Atilla Dorsay, Hüseyin Erdem, M.T. Öngören, M. Schmidth yer aldılar. Ayrıca festivalde "Ah Gardaşım, İki Kadın, Şahik Gök'ün Kızılırmak Karakoyun'u, Camdan Kalp, Pehlivan, Uzlaşma, Piano

Piano Bacaksız, Zikkımın Kökü, Uçurtmayı Vurmasınlar, Nazım Hikmet Belgeseli, Benim Sinemalarım, Siyabend ü Xece - Beko İçin Bir Türkü Düğün gibi filmlerde gösterildiler.

Sivas Katliamı Davası

1993 yılında Sivas'ta, devlet desteğinde dinci fanatikler tarafından Pir Sultan Abdal şenliklerine katılan 32 aydın ve sanatçı diri diri yakılmıştı. Bunun üzerine başlayan sorgulamalar ve davalar aralık sonunda sonuçlanmaya başladı.

Ankara DGM tarafından göstermelik derecede tezgahlanan davalarda, planlayarak insan yakan canilere komik cezalar verildi. Tabii ki bu "cezalar" da bir süre sonra en asgariye indirilmezse. Suçları tesbit edilip te, "yakalanamayan" onlarca caninin durumu ise bir başka sorundur.

Bu göstermelik davalar ve onun sonucu Sivas, Ankara ve İstanbul'da halk kitlelerinde büyük tepkilere ve gösterilere yolaçtı. Tüm yurtsever, devrimci demokrat ve aydınlar, mahkeme kararlarını protesto etti. 7 Ocak 95 günü Almanya'nın Köln kentinden 10 binin üzerinde insan yürüyüş yaparak bu saçma kararı protesto etti.

Özgür Ülke gazetesi bombalandı

Egemen sınıflar gelişen devrimci demokrat muhalefet karşısında giderek hırçınlaşıyor ve batağa saplanıyorlar. Devlet eli ile demokrat basın susturularak gerçeklerin üstünü sürekli kapatmaya çalışıyorlar. Ülkemizde binlerce fikir suçlusuz yazar ve gazeteci tutukludur. Onlarca gazete ve dergi kapatılmış ve yöneticilerine yüzlerce yıl ceza verilmiş, durumdadır.

Geçen yılın 3 Aralık'ında İstanbul ve Ankara'da Özgür Ülke gazetesine atılan güçlü bombalarla egemen sınıflar ve emellerine ve komplolarına bir yenisini daha eklediler. Ancak onlar bu emellerine erişemediler. Tüm yurtsever - devrimci ve demokratların elele vermesiyle Özgür Ülke yayın yaşamını düşmana inat sür-

dürdü.

Bu bombalama sonucu 1 kişi öldü 19 kişi de yaralandı. Gazete milyarlarca zarara girdi. Ancak bütün bu saldırılar Özgür Ülke'yi ve devrimci basını susturamayacaktır. Bu saldırılar ne ilktir ne de son olacaktır. Saldırlara karşı, tüm demokratik güçlerin ve aydınların destekleyici tavırları, bizlere geleceğin güzel günlerinin mesajlarını veriyor.

Sinemalarda yeni "Bombalar"

Bu yıl sinemalarda yine bir çok yeni Hollywood markalı filmler piyasaya sürüldü. Bunların bazıları burjuva basın ve eleştirmenlerince göklere çıkarıldı. "Oliver Stone'in yönetmenliğini yaptığı "Katil Doğanlar" bunların başında geliyordu.

Burjuva medyasının "şaşırtıcı, bilgilendirici, büyüleyici, kabus gibi bir komedi", "Görkemli devrimsel ve şu ana kadar çevrilen hiçbir filme benzemiyor", "En araştırmacı ve radikal gençlik filmi" vb biçimde övüp göklere çıkardığı "Katil Doğanlar" filmi Amerika'Da gişe rekorları kırdıktan sonra İstanbul sinemalarında da büyük "ilgi" topladı...

"Katil Doğanlar" şiddet olaylarını en verimli haber kaynağı olarak gören medyayı eleştiren kara bir mizah gibi şiddet ve zavallılığın içiçe geçtiği Avant-Gard bir çalışmadır. Filmin ana konusu çocukluklarında aile baskısı, ve cinsel taciz görmüş bir genç çiftin topluma karşı kin duymaları ve kendilerini tatmin etmek için sırasıyla 52 kişiyi öldürmeleridir.

Kadın tiplemesi olan Mallory kendisine düzenli sarkıntılık eden babasını ve onu izleyen annesini Mickey'in yardımıyla öldürüp çılgın ve saçma maceralara atılırlar. Canı sıkıldıkça birisini öldürüyor ve bir görgü tanığının da olayı kamuoyuna anlatması için sağ bırakıyorlar. Bu durumu bir TV kanalında shov programı yapan ("Amerikalı Manyaklar" adlı) sapık bir programcı alır kullanır. Hiperbolik programcı Gole, bu çiftin hapse girmesi esnasında onları tam bir dahi gibi tanıtarak kamuoyunda onlara karşı tepkiyi sözde desteğe dönüştürür, onları kahraman yapar. Bunun sonucu katiller yeniden hapisaneden kaçarlara.

Başrollerini, Woody Harrelson, Juliette Levis, Robert Downey Jr. vb. nin oynadığı "Katil Doğanlar" filmi bir yönüyle evet basının medyanın kişileri aşırı yüceltme ve toplama karşı kullanma durumunu eleştiriyor. Öte yandan bu tür sapık, intikamcı, kini hiç bitmeyen ve toplumdan nefret eden insanlara karşı gizli bir destek işleniyor.

Toz pembe bir hayali dünyanın içinde kan, kurşun ve sevgi içiçe geçmiş durumdadır. Basının bu filmden

övgü ile bahsetmesi hiçte tesadüfi değildir elbette. Burjuvazi ilk çağlara dönüş içindedir. Kendisinin yarattığı kahramanları kendisi tapıyor ve kendisi yine yok etmek için çaba sarf ediyor. Kısacası dengesiz ve sonsuz çelişkileri anlatıyor, ancak buna bir çözüm gösterilemiyor. Bu tür olabilecek olayların gerçek sorumlusu barbarlık düzenidir. Böylesi piskopatlıklarda düzenin değişmesiyle ancak yok olabilir. Burjuva medyası ve tekniği kendi sonunu kendisi hazırlıyor.

Çevre, Hava Kirliliği ve Su Sorunu

Kapitalizm barbarlık ve sorumsuzluk demektir. Çünkü o, kendi sınıf çıkarları için tüm toplumu ve doğayı talan ediyor. Çevre sorunu ve hava kirliliğinde kapitalizmin aşırı kar hırsı yüzünden giderek artan ve geline yerde insanlığın başına bela olan bir sorun haline gelmiştir.

Kışın gelmesiyle birlikte büyük şehirlerde hava kirliliği son haddine geldi. Nefes yolları ve kalp hastaları sokaklara çıkamaz oldular. Neden? Çünkü kapitalistler kendi karları uğruna hiçbir önlem almıyorlar. Gazları alınmamış ve işlenmemiş kömürleri halka satıyorlar. Fabrika bacalarını pahalıya malolduğu için filtre takmıyorlar. Trafığe her türlü bozuk sistemli çalışan ve zehirli atıklar üreten araçları bırakıyorlar. Yanlızca İstanbul'da günde 1 milyon binek otosu tek bir kişi için yollarda havayı kirletiyor. Toplu taşımacılık sosyalizmin icatı olarak kavrandığından ona önem verilmiyor.

Varolan su kaynaklarına zehirli atıklar akıtılarak ve müteahhitlerin kar hırslarını tatmin etmek için onlara peşkeş çekiliyor. Kullanılabilir suların önemli bir bölümü kullanma alanlarına varmadan yokolmaktadır. Sızmalar, patlamalar, kanalizasyonlara karışmaları vb. vakalar artık günlük uygulamalara dönüşmüştür. Ormanlarımızın hergün giderek zenginlerin yalıları ve yatırımları için yok edilmesi yağmurları giderek azaltmış ve bu durum doğal dengeleri altüst eder duruma gelmiştir. Artık durum çok vahim bir sonuca gelmiş bulunmaktadır.

Çarpık kentleşme sonucu sanayi ile yerleşim alanları tamamen içiçe gelmiş, herkesin kullanılmasına elverişli alanlar (sahiller, su kaynakları, ormanlık alan vb.) bir avuç vurguncunun talanına uğramıştır. Sanayi, sosyal ve eğitim hizmetlerinin kapitalist kar sistemine göre büyük kentlerde birikmesi, Kürdistan'daki ırkçı asimilasyon politikaları ve sanayinin batıda tutulması yüzünden kırdan kente, doğudan batıya dengesiz ve çok hızlı göçler yaşanmıştır. Bütün bunların sonucu ekolojik sorunlar giderek artmış, bunun önlenmesi için, hiçbir ciddi önlem alınmamıştır.

NE DEDİ Kİ YAŞAR KEMAL

A. Deniz

Dünyaca ünlü roman yazarı Yaşar Kemal'in Der Spiegel dergisinde TC.nin maskesini aralayıp gerçek yüzünü teşhir eden bir makalesi çıktı. Bunun üzerine "kızılca kıyametler koptu."

Faşist TC.nin mahkemelerinden uşak basınına kadar Türk şovenizmi kudurarak "kendilerini dünyanın gözünde rezil eden bu adamdan" hesap sormaya başladılar. DGM'ler "bölücülük propagandası yaptığı" gerekçesiyle Yaşar Kemal'i hapisle cezalandırmak üzere dava açtı. Burjuva basını küfürler yağdırmaya başladı.

Devrimci, demokrat, yurtsever basın olaya geniş yer verdi. "Xér hatî xalé Yaşar" (Hoşgeldin Yaşar dayı), "O, artık aramızda" vb. vb. ifadelerle Yaşar Kemal'in çıkışını sevinçle karşıladılar, O'ndan övgüyle söz etmeye başladılar.

Avrupa basını Yaşar Kemal'in makalesine ve bundan dolayı yargılanmasına sayfalarında genişçe yer ayırdı. Bu durum kimilerini fazlasıyla sevindirdi ve eleştirinin yerini burjuva faydacı yaklaşım aldı. Bizce, bu yaklaşımlar açısından kıstas Yaşar Kemal'in öz olarak ne dediği değil, Avrupa basınının olaya geniş yer verme meselesidir. Diğer yandan; faşist TC.nin varlığını koruduğu şartlarda da kardeş kardeş yaşanabileceğini siyaset yapanlar açısından bu durum gayet anlaşılır bir şeydir de. Bugün Yaşar Kemal'i göklere çıkaran da budur.

Kürdistan kan gölüne dönene kadar; zulmün boyutları Yaşar Kemal'in de yazısında aktardığı boyuta ulaşana kadar bir türlü sesini çıkarmadı Yaşar Kemal. O'nun şimdi çıkıp da zulmün bu kadarına olmaz demesi tabii ki olumlu bir adımdır. Ama yalnızca dünkü suskunluğu ile karşılaştırma içinde ileri bir adımdır. Ondan öte değil. Çünkü Yaşar Ke-

mal'in bugün çizdiği çerçeve burjuva demokrat çerçevenin herhangi bir yeridir, hatta gerisi.

"İnsanlık hiç bir şeyi unutmaz, bütün suçların çetelesini tutar" diyen Yaşar Kemal kendi çetelesini de tutuyor. Gündem'de "Binmişler Alamete Gidiyorlar Kıyamete" başlıklı yazısında şöyle diyor Yaşar Kemal:

"Bu devleti beraber kurdunuz da Kürt kardeşinizin dilini niçin kökünden kestiniz? Niçin ona 'Dağ Türk'ü dediniz? Niçin devletin kurucusu Gazi Mustafa Kemal'i dinlemediniz? (abç) Yaşar Kemal burada açıkça Kemal'i, Kemalizmi aklamaya çalışıyor. Bu faşist devletin uyguladığı sömürgeci, katliamcı, soykırımcı siyasetin içinde tereyağından kıl çeker gibi Kemalizmi çekip çıkarmaya onu kurtarmaya çalışıyor. Bu siyasetin kendisinin kemalizmin politikası olduğunu kaplamak istiyor.

Ne demiş "Gazi Mustafa Kemal Paşa İzmit konuşmalarında": "Binaenaleyh, başlı başına bir Kürtlük tasavvur etmekten ise, bizim Teşkilat-ı Esasiye Kanunu mucibince zaten bir nevi muhtariyetler teşekkül edecektir. O halde hangi lisanın ahalisi Kürt ise onlar kendilerini muhtar olarak idare edeceklerdir. Bundan başka Türkiye'nin halkı mevzuibahs olurken onları da beraber ifade (etmek) lazımdır. İfade olunmadıkları zaman, BUNDAN KENDİLERİNE AİT MESELE İHDAS ETMELERİ DAİMA VARİTTİR. (Altını çizen Y. Kemal)" Yaşar Kemal bu alıntı ile belki günün siyasetine yönelik çözüm önerilerine katkıda bulunmak istiyor olabilir. Kurt ile kuzunun kardeşçe yaşamasının olanaklı olduğunu düşünebilir, ve buna katkı olsun diye bu alıntıyı verebilir. Ancak bu alıntı bu niyetle bile kullanılacak sağlamlığa sahip değildir. Eğer Kemalist faşist diktatörlüğün Kürt halkını nasıl oyaladığını, kandırdığını göstermek gerekirse, işte o zaman bu alıntı kullanılabilir. Yani faşist TC.nin sözlerine güvenilemeyeceğinin ispatında. Bunların varlığını sürdürdüğü koşullarda kardeş kardeş yaşanır siyasetini ortaya sürenlerin dikkatine!

Yaşar Kemal bu siyaseti M. Kemal'in "niçin uygulamadığı ya da uygulayamadı"ğın tarih araştırmacılarına bırakıyor ve Kemalizmi aklamaya devam ediyor: "Dağlar taşlar, ovalar, durmadan 'Ne mutlu Türküm diyene'yle inliyor." diyor. Bu olgu. Ancak "Ne mutlu Türküm diyene" teranesini kimin kullandığını, hangi siyasetin sloganı olduğunu titizlikle gözlerden gizliyor Yaşar Kemal. Sanki bunu "Gazi Mustafa Kemal Paşa'sı söylememiş, sanki bu slogan Kemalizmin temel sloganlarından değilmiş gibi davranıyor. Sanki Kemalist diktatörlük Kürt isyanlarını kanla bastırmamış gibi davranıyor Yaşar

Kemal. Ancak bunlar yalnızca tarih araştırmacılarının bildiği iş olmaktan çıktı, neredeyse herkesin bildiği gerçeklerdendir.

“Breh, Breh, Breh! Senden kim istiyor bir çakıl taşını, bir avuç toprağı, kim bölmek istiyor toprağı?” diyor Yaşar Kemal. Böylece, Kürdistan toprakları faşist TC.nin zimmetinde meşrulaştırılmış olunuyor. Kim kimden toprak istiyor. Sorun böyle konamaz. İşgalci olan TC.dir. Kürtler’in toprağını bölen, çakıl taşını alan TC.dir. Her şeyden önce buna tavır takınılmalıdır. Kürt ulusunun ne isteyip istemediği meselesi üstüne hiç kimse karar verme hakkına sahip değildir. Kürt ulusunun ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı vardır. Bu hakkını nasıl kullanacağına kendisi karar verir. Her tutarlı demokrat bu hakkın varlığını kararlılıkla savunmak zorundadır. Bu da TC.nin varlığını sürdürmesi ile olacak iş değildir. Onun için “Ya demokrasi ya da... hiç” şeklinde muğlak ifadeler değil; **net olarak halk iktidarı, halk demokrasisi** demek gerekir. Bu olmaksızın Kürt halkı için gerçek özgürlükten, bu özgürlüğün sağlanacağından söz etmek hikayedir.

Yaşar Kemal, DGM savcısı İsa Geyik’e “Ben sizin yerinizde olsam bu soruşturmayı açmazdım. Bölücülük mü? Bütün ömrüm boyunca misak-ı milli için uğraştım” diyor. (Hürriyet 24 Ocak 95). Yaşar Kemal kendini net olarak ortaya koyuyor. Yoruma gerek var mı? Ya, hem bu siyasete karşıyım deyip hem de bunun rüzgarına takla atanlara ne demeli!

“Beni mahkum etselerdi Türkiye Cumhuriyeti yabancı insanların yüzüne bakamazdı” diyor Yaşar Kemal.

Neden, İsmail Beşikçi’yi, Fikret Başkaya’yı, Haluk Gerger’i daha onlarca aydın ve devrimci-demokrat yazarı, basın emekçisini mahkum ettiklerinde, katlettiklerinde bakabiliyorlar da şimdi mi bakmayacaklar? Neden onlar değil de sen?

Yapmayın Yaşar Kemal. Bu TC.nin ar damarının çatladığını kendiniz dünyaya söylemediniz mi?

Yaşar Kemal, Kemalizm cenderesini kırmadıkça hümanizm ağırlıklı yazılarla Kürt halkına, Türk halkına nasıl yararlı olabilir ki? Bunlar bilindiğinde nasıl atlanabilir Yaşar Kemal göklere nasıl çıkarılır bilmemki.

Boşuna yapılmasın hesaplar!

Bedenleriyle ateşi tutuşturdular. Zindanlarda, meydanlarda... Yüreklerini özgürlük tohumu olsun diye ektiler Kürdistan ve Türkiye topraklarına. Tank paletleri ardında sürüklenen cesetleriyle taşlara dil verdiler. Sevdalarına “dur hele” dediler kızlarımız, oğullarımız. Kadınlarımızın dillerinde Tillili kurşun gibi işliyor yüreğine düşmanın.

Geleceğimiz bunları yüreğinde taşıyacak.

İHANETE ALIŞANLARIN TÜRKÜSÜ

Ateş düştü zindanlara
Ateş düştü yüreklere
Zagros ve Cudi dağlarına
Umut tohumları serpildi
Yeter yuttuğun korku pası
Hazırol bu son kavgaya
Şehirin ve kırn emekçisi

Halepçenin gaz bombaları
Mayın tarlaları - korucuları
Özel timin hain kurşunları
Açlık-yoksulluk ve potinleri
Hele de mecburi iskanları
Diyardan diyara göç acısı
Bunlar düştü bir tek payımıza.

Biz ihanete alıştık kekim
Bazen önderler sattı bizi
Bazen bir tuzağa düştü kendileri
Bizim yurdumuz ve yüreğimiz
Yüzyıllardı bölüşülmüş
Kürdistan çölistan olmuş
Parçalanmış harabeye dönmüş.

Ekmeği doğranmış bir halkız
Şükürler ede ede geldik bu güne
Tutsaklık-kölelik-suskunluk
Bunca acı, bunca zulüm ile kin
Hep bize reva görülmüş kirvem
Zorbalık, kan, ihanet ve din
Sindirememiş ama öfkemizi.

Üzülme yavrum yalnız değiliz
Bir biz değiliz köle olan
Kara-beyaz çokları köledir
Dünyanın bütün emekçileri
Milyonlarca işçi köylüleri
Yüzlerce yalana dolana kurban
Hile ve sermayeye tutsaktırlar.

Uyanıyor ayrı ezilenler
Uyanıyor emekçiler - halklar
Yıldırım düşünce alınlarına
İhanet son kerte varınca
Silkinerek koşarak uyanıyor
Hep böyle mi kalacaktı sanki
Böyle gelmiş, böyle gider mi?

H. Halis Eylül 1992

Yılmaz Güney'i mücadelemizde yaşatalım

Almanya'da, Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde anma etkinlikleri düzenleniyor. 26 Ağustos saat 18.00'de Hamburg Audi Max Halle, 3 Eylül saat 17.00'de Wuppertal Uni Manse, 9 Eylül saat 17.00'de Berlin Technische Uni ve 11 Eylül saat 14.00'de Tübingen Uni Mensa'da düzenlenecek gecelere şu müzik sanatçıları ve grupları katılacaklar: **Şivan Perwer, Ferhat Tunç, Fuat Saka, A. Ekber Eren, Volkan Yağan, Şah Turna, Ozan Şervan, Ozan Şahin, Şafak Altun, Grup Kızılırmak, Derdiyoklar, Grup Munzur, Grup Eylem, Koma Govend, Metin-Kemal Kahraman, Grup Enternasyonal ve Grup Özgürlük Savaşçıları, Ayşe Şahin**'in sunacağı gecelere, **Fatoş Güney, Halil Ergün, İlyas Emir, Can Yoksul** ve Yılmaz Güney'in oğlu **Yılmaz Güney** konuşmacı olarak katılacaklar.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği ve GÜNEY dergisinin hazırladığı gecelerde halkların hayatını sinemaya aktararak halkın gönlüne girmiş devrimci sanatçı

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde hakettiği biçimde anılması amaçlanıyor. Geceyi düzenleyenlerce, Yılmaz Güney'in her türlü sömürüye ve baskıya karşı yılmadan direndiği ve ezilen halkların mücadelesinin yanında yer aldığı vurgulanarak, Güney'in, sanatında "Halkın sanatçısı halkın savaşçısı değildir" ilkesiyle hareket ettiği belirtildi. Güney şöyle değerlendirildi: "*Yılmaz Güney, Kürt milliyetine mensup enternasyonalist bir devrimci sanatçıydı. O hem ulusal baskıya hem de sınıf baskısına karşı çıkmış, kendini bu konuda susan her türlü pasifist ve korkak sanatçıdan ayırmıştır. O, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunu sağlayacak bir toplumsal devrimden yana tavır takınmış ender sanatçılardan biriydi. Yılmaz Güney, sınırsız burjuva olanaklarını elinin tersiyle iterek, burjuvazinin her türlü satın alma politikasına karşı, ölünceye kadar emekçilerin yanında yerini aldı. Ömrünün önemli bir bölümü hapishanelerde geçmesine rağmen, hapishaneleri bir mücadele alanına çevirmeyi ve orda da eser vermeyi sürdürdü.*" Düzenleme komitesi şu çağırımı yaptı: "*Yılmaz Güney'in devrimci eserlerini ve devrimci dünya görüşlerini yaşatmak için onun tüm dostlarını ve sevenlerini düzenlediğimiz anma gecelerini desteklemeye çağırıyoruz. Gelin hep birlikte bir kez daha Yılmaz'ı yaşatalım. Yılmaz'ı gönlümüzde değil mücadelemizde yaşatalım.*"

Newroz 20-27. 81994
Kültür ve Sanat Servisi

Güney Vakfı Destek Derneği'nin Tübingen'de düzenlediği geceye 4 bin kişi katıldı

Yılmaz Güney ölümünün 10. yılında anıldı

Ünlü insanlarımız vardır, kaderleri birbirine benzeyen, yurt özlemiyle yanıp tutuşan yürekleri avunmadan, yurtdışında aramızdan göçüp giden; nederse değerleri hep sonradan anlaşılır.

İşte bu insanlarımızdan biri de Yılmaz Güney.

Türk sinemasına yaptığı çalışmalarla hayat vermiş değerli bir aktör, usta bir yönetmen, iyi bir senarist, iyi bir yazar. Ve bir çok iyi oyuncunun yetişmesine yardımcı olmuş, filmleri döüllere abone olan engin bir insan.

Haksızlıklara karşı çok çabuk sınırlenen, hatta filmlerinde olduğu gibi hemen silahına sarılan, adam

Fotoğrafta Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney, Ali Ekber Eren, Derdiyoklar Müzik Grubu'ndan Ali ve Fuat Saka birlikte görülüyorlar.

vuran, bu yüzden gençliğinin büyük bir bölümünü mapusanelerde geçiren kabadayı külhanbeyi diye tanımlanan Yılmaz Güney.

Yılmaz Güney ölümünün 10. yılında Almanya'nın değişik kentlerinde anıldı. Tübingen'de yaklaşık dört bin kişinin katıldığı geceyi Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney bir konuşmayla açtı.

Yılmaz Güney'in ölümünün üzerinden 10 yıl geçmesine rağmen yerinin hala doldurulmadığını söyleyen Fatoş Güney:

"Yeni nesil Yılmaz'ı tanımıyor, onun filmlerini seyrelemiyor, onun kitaplarını okuyamıyor" diyerek, ağlamaklı bir ses tonu ile şunları söyledi: "Bu amaçla Yılmaz Güney Vakfı'nı kurduk, onun filmlerini toplayarak, öyküleri biriktirdik Yılmaz Güney'in eserlerini tanımak onu ölüm-süzleştirmek, onun görmediği özgür, baskısız günleri görmeyi arzu ediyoruz"dedi.

YENİ POSTA

No: 31 / Ekim 1994

Sinemanın 100. yıl kutlamasına "Yol" katılacak

Sinemanın 100. yıl kutlamaları proje değerlendirme toplantısı, meslek örgütlerinin, ilgili üniversite temsilcilerinin ve sinema tarihçilerinin katılımıyla gerçekleştirilip sonuçlandırıldı. Buna göre, sinemanın 100. yıl kutlamasına Türkiye'yi temsilen Öncü Filmler Projesi Konula dalda Şerif Gören'in "Yol" adlı filmi, Konulu Film dalında da, Yılmaz Güney'in "Umut", Zeki Ökten'in "Sürü", Ömer Kavur'un "Anayurt Oteli", Lütfü Akad'ın "Gelin" ve Erden Kıral'ın "Hakkari'de Bir Mevsim" adlı filmleri katılacak.

Özgür Ülke • 5 Eylül 1994

Grup Munzur müzik topluluğundan bayan İlknur Bülbül ve Ali Haydar Bozkurt Yüzççek Tiyatro Topluluğu'ndan Seyitali Uluşan Mehmet Durna ve Ejder Vurgun

Derhal serbest bırakılsın!

28 Eylül 1994'te Erzincan çevresinde Türk Silahlı Kuvvetleri 3. Ordu ile Maoist gerillalar arasında çıkan silahlı çatışmada ölen Gülşah Candan (Yıldız) ve Deniz Ataya (Kamile) adlı Maoist bayan gerillalardan Gülşah'ın ailesi ve hemşehrileri tarafından düzenlenen cenaze törenine katılanlardan Demokrat Sanatçılar Birliği üyesi Grup Munzur müzik topluluğundan İlknur Bülbül ve Yüzççek Tiyatro Topluluğundan Seyitali Uluşan, Mehmet Durna ve Ejder Vurgun adlı sanatçılar Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçleri tarafından 10 Ekim 1994'te gözaltına alınmış ve daha sonra da tutuklanarak Erzurum Ceza ve Tutukevi'ne konulmuşlardır.

Yine 4 Aralık 1994'te Dersim'in Mazgirt ilçesi Kirzi (Elyazlı) köyünde devlet güçleriyle Maoist gerillalar arasında çıkan çatışmada hayatını kaybeden gerillalardan Bayan Derya Akyol'un 9 Aralık'ta İstanbul Küçükköy'de yapılan cenaze töreninde yüzlerce kişi "Çevik Kuvvet" polislerinin saldırısına uğradı ve yaralandı. Bunlardan gözaltına alınarak ağır işkencelere uğratılan 120 kişinin içinde bazı gazetecilerle birlikte üyemiz bulunan Grup Munzur müzik topluluğundan İpek Reçber, Murat Yıldız, Kazım Dilekçi ve Ali Haydar Bozkurt'ta bulunuyordu. Diğerleri serbest bırakıldığı halde Ali Haydar Bozkurt tutuklanmıştır.

Onların tutuklanması tamamen keyfi ve insanlık dışı bir durumdur.

Kuruluşumuzun üyesi bu sanatçı arkadaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını istiyoruz.

Bütün DSB üyesi yazar ve sanatçı arkadaşları gözaltına alınan u arkadaşlarla dayanışmaya çağırıyoruz. Onların özgürlüğünün keyfi olarak daha fazla engellenmesine izin vermeyin!

Dünyanın her tarafında keyfi siyasi baskılara uğramakta olan yazar ve sanatçı arkadaşlar için dayanışmalarımızı bir kampanya halinde yürütmekteyiz. Daha önce Bangladeşli yazar Teslime Nesrin için yürüttüğümüz kampanyanın bu kez Türkiyeli sanatçılardan Yüz Çiçek Tiyatro Topluluğu ve Grup Munzur müzik topluluğundan müzisyen ve tiyatrocular arkadaşlar için yürüteceğiz.

Bu aşamada:

1. Bu arkadaşlarımızın derhal serbest bırakılması için Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı, Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı ve İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığı nezdinde protesto etmek ve sanatçıların keyfi olarak tutuklanmasına son vermelerini istemek

2. Türkiye Cumhuriyeti Erzincan Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bu adaletsiz uygulamasından dolayı mektuplarla ve telgraflarla protesto etmek

3. Arkadaşımızı yalnız bırakmamak için yazar ve sanatçı arkadaşlardan bir heyet oluşturup Türkiye'ye gitmesini ve duruma müdahale etmesini sağlamak

4. Tutuklu sanatçı arkadaşlarla maddi dayanışmada bulunmak, avukat ve diğer giderlerini karşılamak.

Bunun için bütün üyelerimizin, sanatçı ve sanatsever çevrelerin ve demokrat insanların duyarlı olmasını ve kampanyamızı desteklemelerini sağlayınız! Bütün üye ve temsililerimiz, ulaşabildiği bütün dünya yazar, sanatçı ve bilim adamlarını, humaniter kişi ve kuruluşları harekete geçirmelerini ve TC yetkililerini protesto etmelerini sağlamasını istiyoruz!

DSB • DEMOKRAT SANATÇILAR BİRLİĞİ
Tutuklu Yazar ve Sanatçıları Savunma Komitesi
Aralık 1994

Altın Koza, Yılmaz Güney'i unuttu

1994'de sekizincisi yapılan Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali'nin hazırlıkları için ilkönce Adana'da bir tanıtım toplantısı yapıldı.

Adana Büyükşehir Belediyesi, Seyhan ve Yüreğir Belediyelerinin ilk kez ortaklaşa düzenleyecekleri festivalin diğer ilk'lerini 30 Eylül'de yapılacak olan ödül töreni ve seçilecek En İyi Film'in gösteriminin 20 bin kişilik Açık Hava Tiyatrosu'nda yapılmasının yanı sıra, yine aynı yerde yapılması düşünülen "Sinema Oyuncuları Dayanışma Gecesi" ve bu yıla kadar Seyhan Belediyesi'nin düzenlediği kültür sanat şenliklerinin de Altın Koza kapsamına alınması oluşturdu. Bu şenlikler çerçevesinde bir de şiir yarışması düzenlendi.

26 Eylül - 5 Ekim tarihleri arasında yapılan 8. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali'nin tanıtım toplantısına SODER (Sinema Oyuncuları Derneği) adına Hülya Koçyiğit, ÇAŞOD (Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği) adına Halil Ergün, FİYAP (Film Yapımcıları) adına Kadri Yurdatap, FILMYÖN adına Ertem Göreç ve İLESAM (İlim ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği) adına Yahya Akengin katıldı.

Toplantının umut verici yanı sıra SODER ve ÇAŞOD başkanlarının ortak bir program ve kararlar doğrultusunda atacaklarını söyledikleri adımlardı. Bu tür festivaller ülkemizde hep ilgili yörenin vitrini gibi algılanıyor ve sinemaya yapılması düşünülen derinlemesine katkı, kültür ve sanatın bir ihtiyaç olduğunun farkına varılması umutları bir başka festivale erteleniyor. Sanatçılar ise şimdiye kadar hep önlerine konan festival programlarına bağlı kalmışlar.

Bu yıl Halil Ergün ve Hülya Koçyiğit, ilk kez festivallerde sanatçıya da düşen görevler olduğunu hatırlattılar.

Sinema sanatının yeniden kitlelere kazandırılması ve festivallerin birer kültür sanat olayı olarak gerekliliğinin farkına varılması için galalar, gala söyleşileri, forumlar, seminerler ve saptanacak pilot bölgelerde halkla kucaklaşmak, söyleşmek adına, sinema sanatçılarının dayanışması adına ortak bir programla çıktılar festivale. Öte yandan, bu yıl 5 Nisan kararları kapsamında Kültür Bakanlığı'nın festival için fon ayırmamasını, "Kültür ve sanatta tasarruf olmaz" diyerek kınayan Adana'nın belediye başkanları ve festival düzenleme komitesi yetkililerinin Yılmaz Zafer'i unutmuyarak bir dayanışma gecesi düzenlemelerine, yine Uzay Heparı adına anma gecesi yapmalarına

karşın Altın Koza Festivali'nde sonsuz emeği geçen ve bugün artık adıyla özdeşleşen bir sinema sanatçımızın, Yılmaz Güney'in program dışı bırakılması esef vericidir. Kültür ve sanat alanında ve bir sanatçı nezdinde böyle bir tasarrufu hangi gerekçeyle kendilerine hak gördüklerini düşünmeden edemedik. Geçtiğimiz yıl programda yer alan ve adına ödül verilen "Yılmaz Güney Bir Fotoğraf Bir Film Öyküsü Yarışması" bölümünün programdan çıkarılmasını, yeni belediye seçimleriyle gelen değişikliğin politik bir uzantısı olduğu meydandadır.

Basından - Aralık 1994

Bomba devletin elinde patladı

Baran FUNDERMANN

Bundan bir süre önce Türkiye'ye gittiğimde, benimde muhabirliğini yaptığım Özgür Ülke gazetesinin İstanbul merkez ve Adana'daki şubelerinin dışarıdan slaytlarını çekmiştim. Sorunlara yarı şaka, bombalanmamış halini çekiyorum, diye cevap veriyordum... Ve 2 Aralık'ı 3 Aralık'a bağlayan gece bombalandı. Bombalama emrini 30 Kasım 1994'te Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısından çıkan Başbakan Tansu Çiller vermişti. Yani, karar MGK'den emir TC. Başbakanından. Bunu kanıtlayan belge olaydan hemen sonra Özgür Ülke'nin eline geçti. Şimdi denilebilir ki, "kahin miydin ki gazetenin bombalanacağını biliyordun!" Hayır. Gazetenin bombalanacağını bilmek için kahin olmak değil, tahmin etmemek için saf olmak gerek. Nedenine gelince, ona da aşağıda değinelim.

Çıktığından beri "Yeni Ülke" ve "Özgür Gündem" geleneğine uygun onurlu bir çizgide yürüten ve yaşanan acıların ve özlemlerin ve Kürt halkının ve Türk halkının ve Türkiye halklarının dili olmak-

tan başka "suç" u olmayan diğerleri gibi, Özgür Ülke'nin de başına gelmedik bir şey kaldı mı ki? Bir ulusa, Kürt ulusuna karşı devlet eliyle yürütülen kirli savaş ortamında halkların elindeki ayna olmaktan başka ne "suç" unu işledi bu gazete? Büroları basıldı; yazarları, muhabirleri ve hatta dağıtımçıları işkencelerden geçirilip hapsilere konmadı mı? Hapislerde, işkencelerde yatan, sokak ortalarında vurulan arkadaşlarımız o kadar çok ki biz bile adlarını, sayılarını bir birine karıştırır olduk! Yazar ve bilim adamları olan Fikret Başkaya, Haluk Gerger, İsmail Beşikçi hocalar ve onurunu koruyabilen az sayıdaki sendikacılardan olan Münir Ceylan'lar ve diğerlerinin hapsilere atılmasının nedenlerinden biri de bu gazete çıkan yazıları değil mi?

Başa gelenleri toparlamaya çalışırsak; 20 muhabir, yazar ve dağıtımçı öldürüldü. Aysel Malkaç ve Nazım Babaoğlu kayıp edildi. Düzenli bir şekilde her hafta bir yazışları müdürü tutuklandı. Yazışları müdürlerine, yazarlarına ve imtiyaz sahiplerine yüzlerce yılı bulan hapis ve milyarlarca para cezaları verildi. Kapatmak için DGM'lerde

yüzlerce dava açıldı. Özgür Gündem gazetesi 11 Aralık 1993'te "Bugün İnsan Hakları Günü" diye çıkmış, ilk sayfasının tümünü de "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"ne ayırarak yayımlayıp üzerine de sol alt köşeden, sağ üst köşeye çekilmiş kırmızı ve büyükçe bir manşetle "TÜMÜ İHLAL EDİLDİ" diye yazmıştı. Gazete aynı gün, bu insan hakları gününde toplatıldı...

Devletten utanmazlığa devam

Bunlar da yetmiyor. Gazete üzerindeki devlet baskısı, dünyanın ve Türkiye halklarının gözlerinin içine bakılarak pervasızca, hala devam ediyor. Gazete binasının külleri ve şehidinin ölü bedeni henüz soğumadan, yazışları müdürü gözaltına alınıyor, toplatılıyor. Hem de alelacele çıkarılan bir toplatma kararı çoğaltılarak, 8.1.1995 ile 9.1.1995 tarihinde yaptıkları gibi, mahkeme kararı dahi almadan, basılan 50.000 (elli bin) gazeteye dağıtımdan önce el koyuyorlar. Amaç fizik olarak çöktürmediklerini, ekonomik olarak çöktürmek.

Şimdi biz soralım, bütün bunlara bakıldığında gazetenin birgün bombalanabileceğini tahmin etmek için kahin mi olmak gerek? Hayır. Bin defa hayır! Her gün Kürdistan'da köyleri, kasabaları ve şehirleri insanlarıyla, hayvanlarıyla bombalayan Kontingentler cumhuriyeti bir de yurtsever devrimci bir gazete bombalanmış çok mu (!) Ama yanılıyorlar. Her zaman olduğu gibi, şimdi de yanılmışlardı. Her gün ölümün kan kustuğu bir ülkenin çocuklarıdır bu gazeteyi çıkaranlar. Yok olmaktan kurtulmaya çalışan halkın ve bu kirli savaşta acı çeken diğer halkların durumunu kavramış onlarca kalem

30 Kasım 1994

Bu "Özgür Ülke" olmak üzere, bütüdü ve yasadışı örgütlere destek vererek içinde yaygın yayın organlarının faaliyetleri son günlerde, Devletin belgesi ve namını bütüdüne eşlik eden yazılarına karşıdır.

Bu nedenle, ve Lale bir halkın Devleti olan TÜRKİYE'NİN her basını arıyacağı kurumunun enliği hayırların son günlerde, adı geçen yayın organlarına büyük ölçüde zarar verildiği, yasaların çiğnendiği ve her türlü örgütlerin adını yasadışı kurumunun çözümüne geçildiği değerlendirilmelidir. Bu durum, mağdurluğu ve yasadışı faaliyetlerini ve Türkiye'nin son derece tehlikeli eder boyutuna ulaşmıştır.

3. Vatandaş ve Millet'in bütüdüne yönelik bu önemli tehdidin bertaraf edilmesi maksadıyla, Adalet Bakanlığınca:

a. Bu tip yayın yapan organların taktik ve yayınlarının taktik edilmesi,

b. Bu kadar suç durumu olmamasına rağmen hükümlen ettiği bir şey yapılmamasının nedenlerini belirtenler, devlet tarafından alınması,

c. Devletin belgesine yönelik eşlik bütüdüğü yasadışı ve her türlü örgütüne destek veren bu tür yayın organları ile ilgili maddelere edebek yolların takip edilmesi maksadıyla Devlet'in belgesine yönelik belirlenen yolların, kısa sürede yürürlüğe konarak işin çözülmesi için çalışmaları olacaktır.

Prof. Dr. Temel ÇİLLER
Başbakan

BAŞKAN
BAŞKAN
Adalet Bakanlığınca

MİLLET
Millet Bakanlığınca
Devlet Bakanlığınca
Millet Genel Sekreterliğince
Başbakan Adanı Dairesi Başkanlığınca
Başbakanlık Basın Yayın ve İnterfasyon Gr. Md. Başkanlığınca

SİZİ

SİZİ

gerillasıdır karşılıklarına aldıkları. Her gün o korkunç ölümlerin haberlerini yazanları korkutamazlar. Onlar değil midir ki, ertesi gün külleri üzerinde doğrulup kaldıkları yerden gazetelerini mürekkep yerine akıtılan kanlarını kullanarak çıkarırlar. Evet, tahmin ettikleri değil, edemedikleri oldu. Çünkü bomba gazetesinin bağrında değil ellerinde patlamıştı. Ve bu nedenle felce uğramış durumdalar.

İç tepkiler

Türkiye'deki devrimci basın geleneğine bakıldığında, Özgür Ülke ile yapılan dayanışmanın benzeri yoktur. Hatta gazetesinin uğradığı haksızlık son haliyle "sağır sultanı" bile uyandırmıştır. Olay, sayın Yaşar Kaya'nın dediği gibi, "üzerlerine ölü toprağı dökülen insanları" dahi yattıkları yerden kaldırmıştır. Kürt halkının kurtuluş mücadelesine saldırmayı marifet sayan burjuva-küçük burjuva kalemlerden tutun da iktidar içi bazı çevreler dahi devleti kınayıp, gazeteye destek bildirdiler. Tek tek yazmaya lüzum yok, duyarlı kamuoyu olayı izleyerek bunları çok iyi tanıdı. En önemlisi de devrimci basının ismine yakışan tutumu oldu. Bilindiği gibi başta "Newroz" gibi gazeteler olmak üzere, "Atılım", "Alınteri", "Juyana Nu" gibi birçok dergi ve gazete

tem olanaklarını Özgür Ülke'ye sunarak onun hiç ara vermeden çıkmasında en etkili oldular.

Yaşar Kemal ve birçok aydın-sanatçı gazeteye gelerek destek verdiler. Kısacası her kesimden insan seferber oldu. Ve doğal olarak, kendiliğinden de olsa bir "Anti-Faşist Cephe" kurulmuştu. Şimdi herkesin dileği bunun devam etmesidir. Ayrıca:

"Okurlarımız abone oldu, başta bulundu,
*** Aydınlar gazete sattı,**
*** Gazeteciler nöbet tuttu,**
*** Ziyaretler, mesajlar, ilanlar, protesto ve kınama açıklamaları günerce sayfalarımızı doldurdu, dolduruyor, dolduracak!"**

Öte yandan devlet bütün bunlardan ders alacağına (!) MGK 8 Ocak 1995 günü toplanarak Özgür basına yönelik şu fetvayı verdi: "zararlı medyadan 4'ünün etkisi en aza" indirilecekti. Zaten 8 Ocak 95'deki toplantı olayı da bundan sonra gerçekleşiyor. Karar hemen radyo ve televizyonlardan duyurularak, vakit geçirilmeden pratiğe geçildi. DGM toplantısı ve toplantıdan sonra gazete "Bomba kar etmedi şimdi sıra DGM'de" diye olayı doğru tahlil eden sürmanşetiyle çıktı. Son gelişmelerden sonra kamuoyunun alacağı tavır henüz istendiği gibi net değil ve merakla ne yapacağı bekleniyor...

Dış tepkiler

Olayın dış boyutuna bakıldığında, oralarda da küçümsenmeyecek tepkiler oldu. 9v e 10 Aralık'ta Avrupa Dışişleri Bakanları Almanya'nın Essen kentinde toplanarak dünyadaki çeşitli konuları tartıştılar. Bunların içerisinde (sammimi olmasalarda) DEP ve Özgür Ülke olayları da kınandı. Medico International tepkisini başış kampanyası başlatıp çeşitli dayanışma çağrılarıyla dile getirdi. Alman Ba-

sın Sendikası olan IG Medien, aylık peryodlarla yayımladığı dergisinde, kapağını ve 6 (altı) sayfasını Özgür Ülke'ye ayırarak olayı protesto edip dış ve iç basın çevrelerine duyurdu. Avrupa'daki çeşitli gazeteler, Özgür Ülke'yi logosuyla haber yaptı (konuyla ilgili geniş bilgi için o günlerdeki gazete sayılarına bakılabilir). **"Sınır Tanımayan Gazeteciler"** tepkilerini yazılı ve bizzat çalışmalarına katılarak dile getirdiler. Milletvekilleri, devrimci-demokratik kamuoyu olaya sessiz kalmayarak, hala sürmekte olan destekleriyle aramızdalar. Düşmana inat, o kadar çok dost var ki, tek tek yazmaya ne yer ne de zaman yeter.

Ne yapmalı?

Herkes bu soruyu kendine sormaya başladığı an birşeyler yapıyor demektir. Kabuklarımızdan çıkıp daha duyarlı olmalı. Sesimizi yükselterek devrimci ve demokratik basınla birlikte olduğumuzu çekinmeden haykırıp gücümüze güç katmalı. Kazanılmış mevzileri asla terk etmemeli. Çeşitli yerlere ilanlar verip devlet erkanlarına protesto mektupları yazarak onları rahat bırakmamalı. Elimizden geldiğince halkın gözü-kulağı olup yazı ve haber yazmalı. Başışta bulunulmalı, kampanyalara katkı için kitleselleşmeye çalışılmalı. Çözümler üretip bu doğrultuda harekete geçirilmeli. Unutulmamalı, onların devletleri, kontrgerillaları, diplomatları ve her türlü parasal imkanları var. Ama bizim gerçeklerimiz, uğrunda savaşmış can verdiğimiz ideallerimiz, arkamızda olan onurlu ve bir o kadar da yoksul-ezilen, katledilen halkımız, yanlışa karşı doğrularımız ve kinimiz var. Doğmamış çocukların gelecekleri için andımız var. İşte bunun için sesimizi kesememeli ve kesemeyecekler! Daha önümüzde yapılabilecek çok şeyler var. Güneşe yapılacak akınlarımız var...

TÜRKİYE'DEKİ "DEMOKRASİ OYUNU" VE YILMAZ GÜNEY

M. Şenmuş DÜZEL

(Yazı Kurulu'nun notu: 19 Aralık 1990'da Fatoş Güney ile yapılan ve hiç yayınlanmayan bu söyleşiye "Yılmaz Güney'in filmlerinin yeniden gösterildiği ve 10. ölüm yıldönümünün anıldığı bir dönemde yayınlamaya değer bulduk. Okuyucunun bu yazıdaki gerçeklerle bugün arasında bir köprü oluşturacağı umuduyla yayınlıyoruz.)

1991'de Almanya'da Yılmaz Güney'i anma geceleri yapılacak Fatoş Güney: "Anıt mezar sorunu yakında çözülecek. Yılmaz Güney'in bütün yapıtlarına özgürlük istiyoruz"

Yılmaz Güney'in filmlerinin "serbest bırakılmasının" sözkonusu olduğu bugünlerde Fatoş Güney ile biraraya gelip bu konuyu ve Yılmaz Güney'in anıt mezarındaki son gelişmeleri konuşmak istedim. Paris'te, Fatoş'un çok sevdiği, Art-Déco bir cafede buluştuk. Buyrun söyleşimize:

— **Yılmaz Güney'in anıt-mezarı konusundaki son gelişmeleri anlatır mısınız?**

— Bilindiği gibi anıt 9 Eylül 1990'da Père Lachaise Mezarlığı'nda Yılmaz Güney'in mezarı üstüne yerleştirilecekti. Fakat maalesef bunu yapamadık. Bu konuda çok huzursuzum. Anıtı zamanında yetiştirmek için çok gayret ettim. Kimi çok küçük ayrıntıları bile gözardı edip, anıtı 9 Eylül'e yetiştirdik. Yani 9 Eylül'de anıt hazır. Ama son anda aklımızda hiç olmayan, inanılması zor bir aksilik çıktı. Önceden tahmini imkansız bir olay yani.

Anıtın yerleştirilmesi Bâtiment de France (Fransa Yapı) kurumunda mezarlıklardaki yapılardan sorumlu bayan mimar Françoise Comange tarafından bloke edildi, engellendi. Père Lachaise'de Yılmaz Güney'in mezarının bulunduğu 52. bölümün "tarihsel yapısının korunması" diye bir neden ileri sürdü. O bölümde standart birkaç biçim ve standart birkaç materyal dışında yeniliğe, orijinal anıt ve yapıları izin verilmiyor. Bizim anıt-mezarın orijinalliği aynamsı, yansıtıcı özelliği nedeniyle çeliğin seçilmesinden ileri geliyor. Aslında başlangıç projesinde mimarımız ayna kullanmayı öngörmüştü. Aynanın kırılabilirliği nedeniyle vazgeçmiştik. Yılmaz Güney'in konumundan ötürü, başlangıcından beri, mezarlık yönetimi proje konusunda bizi tamamen özgür bıraktı. Ben onlara "Her türlü proje gelebilir, malzemenin seçimi mimarlarımıza aittir" dedim. Onlarda peki dediler. Çelik malzeme kullanımının sorun yaratacağı aklımıza hiç gelmedi. Dahası Kültür Bakanı Jack Lang da onayını vermişti. Ama gel gör ki anıtımıza bayan mimar "hayır" dedi...

— **Bu durumda ne yapacaksınız?**

— Maalesef fazla seçeneğimiz yok. Bize anıtı granit veya mermerden yeniden yaparsak izin vereceklerini söylediler. Ama ben anıtın materyalini değiştirmek istemiyorum. Çünkü böyle bir şey aralarında ülkemizin tanınmış bir dizi res-

sam, heykeltıraş, sinema ustası, mimar ve yazarının bulunduğu anıt projesi jüri üyelerine ve anıtın gerçekleştirilmesine katkısı olanlara saygısızlık olur. Ayrıca projeyi ve gerçekleştirilen anıtı da çok beğeniyorum.

Bakan insanları, çevresindeki doğayı yansıtmaması çok güzel. Değiştirilmesinden yana değilim. Ayrıca yüklü bir maliyeti de var. Anıtın yapımı bize 250-300 bin franka mal oldu. Yerine konması çok zor olan bu paranın boşa gitmesini istemiyorum.

İkinci bir seçenek olarak Yılmaz Güney'in mezarını aynı Mezarlıkta başka bir bölüme alırsak, anıtı olduğu gibi koyabileceğimizi söylediler. Aslında bu tek seçenek. Bizi bu alternatifte mecbur bırakıyorlar. Bugün geldiğimiz aşamada başka çıkar yolumuz yok gibi. Bütün yapıtlarına özgürlük istiyoruz

— **Son haftalarda Türkiye'de önce Kültür Bakanlığı'nın Yılmaz Güney filmlerinin özgürce gösterimi için girişimde bulunduğunu, sonra TRT'den sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Yazar'ın, TRT tarafından Güney filmleri konusunda alınmış bir yasaklama kararının bulunmadığını, Güney'in filmlerinin kuruma önerilmesi ve "TRT'nin yayın ilkelerine uygun bulunduğu takdirde" yayımlanabileceğini açıkladı. Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?**

— Bugün ülkemizde bir tür demokrasi oyunu oynanıyor. Değişik

nedenlerle Türkiye'de özgürlük olduğunu "anlatmak" ve "göstermek" istiyorlar. Bu amaçla Yılmaz Güney'in kamuoyu üzerindeki etkinliğinden yararlanmak istiyorlar. Bugün hala düşünceleri ve kitapları yasak bir sinema ustasının kendi seçecekleri, yarım yamalak üç veya beş filminin serbest bırakıp kendilerini ülkeye özgürlük getiren "kahramanlar" olarak ilan etmek istiyorlar. Biz Güney Filmcilik olarak Yılmaz Güney'in yapıtları üzerindeki bütün yasakların kaldırılması ve bütün yapıtlarının özgürlüğe kavuşması yolundaki mücadelemizi sürdüreceğiz. Bugün örneğin Yılmaz Güney'in, Yol, Sürü, Duvar vb. filmleri gösterilmeden, yani Kürtler'in varlığından, hapishanelerdeki insanlık dışı olaylardan, işkence ve baskılardan söz eden filmleri yasaklayarak Türkiye'de demokrasi söz konusu olabilir mi?

— Ya hep ya hiç mi?

— Hem evet, hem hayır. Birkaç filmi serbest bırakılırsa red etmeyeceğiz elbette. Bu aşamada böyle bir gelişmeyle Güney Vakfı meselesinin gündeme geleceğini düşünüyorum. Çünkü Yılmaz Güney'in kurumlaşması gerektiğine inanıyorum. 1981'de yakılan, tahrip edilen ve akıbetleri meçhul filmlerinin araştırılmasına, bulunmasına, kurtarılmasına, negatiflerinin onarılmasına ve muhafaza edilmesine önem veriyoruz. Böylece Yılmaz Güney'in sanatının ve mücadelesinin bugünkü ve gelecek kuşaklara aktarılmasını temel olarak, eski birikimlerin yeniden değerlendirilmesine çalışacağız. Güney Filmcilik aracılığıyla, bunların yeni ürünlere dönüştürülmesini ve yeni oluşumlara yol açmasını da sağlamak istiyoruz.

Gerçekçi olmak gerekirse böyle bir dizi için bir kurum tarafından yerine getirilmesi için önemli bir maddi birikime ihtiyaç vardır. Çünkü amatörce yapılacak işler maale-

sef her zaman verimli olamıyor, istenen hedeflere ulaşamıyor. Dolayısıyla biz profesyonel ve işi bilen kadrolar oluşturmak zorundayız. Bu da belli bir mali yük demek.

Güney filmlerinin gösterimini umutla bekliyoruz. Güney Vakfı'nın geniş kitlelere maledilmesi ve belli ölçüde maddi olanaklar sağlanması amacıyla Almanya'da, Frankfurt, Köln ve Hamburg gibi önemli kentlerde 1991'de bir dizi anma geceleri düzenleyeceğim. Ocak 1990'da Paris'te olduğu gibi, Türkiye'den gelecek sanatçı, yazar, sinemacı, milletvekili ve gazetecilerle birlikte Almanya'daki insan hakları dernekleri, Yönetmenler Derneği ve Yazarlar Birliğinin ve sanatçıların katılımıyla Yılmaz Güney'in anısını yaşatacağız. Bu gecelerin Yılmaz Güney'in kişiliğinde sembolleşen Türkiye'deki demokrasi mücadelesine katkısı olacağından umutluyum.

19 Aralık 1990 / Paris

Yazar ve DEP eski başkanı Yaşar Kaya ile söyleşi

KÜRT RÖNESANSI

AR SILVANLI

Sayın Yaşar Kaya sizin konunuz Kürt Rönesansıydı. Yazılarınızdan anladığımız kadarıyla Kürt Rönesansı ile ilgileniyorsunuz, özel bir ilgi gösteriyorsunuz, dünyada halklar artık Rönesans kelimesini unuttular, ama Kürtler Rönesans diyorlar ağızlarında bir Kürt Rönesansı dolaşıyor neden?

Kaya: Gerçekten Kürt Rönesansı önemli, herkes Kürtler'i ölmüş bir halk olarak biliyordu ve Kürt sorununda Kürdistan'ı sömürgeleştirilenler, biz üstünü betonladık diyorlardı. Kürt Kültür Rönesansı'yla ben Kürtler'in yeniden dirilişini kastediyorum, öyle anlamak istiyorum. Kürtler, bugün kendi kimlikleri için, kendi kültürleri için, kendi yaşam biçimleri için, kendi ülkeleri için ölüyorlar. Ölüm büyük bir aksiyondur, büyük bir kararlılıktır. Hiç kimse ölmek istemez. Bu son 15 yıl içinde benim gözümde Kürtler korkuyu aştılar. Kürtler ölümü önemsemiyorlar. Böyle bir bilince eriştiler. Bunu yaparken de sadece Kürtler'in ve Kürdistan'ın silahlı mücadelesini yapmak gibi bir niyetleri yok. Bu silahlı mücadelenin arka bahçesinde Kürt kültürü ve rönesansı yatıyor.

1989'lu yıllardan başlayan ve günümüze kadar gelen gerek İs-

tanbul'da, gerek Avrupa'da, gerek Kürdistan'ın başka parçalarında 300'ün üzerinde Kürt tarihiyle, edebiyatıyla, geçmişiyle coğrafyasıyla, arkeolojisiyle, hatta demografisi ile kitaplar yayınlandı. Bu elbette ki sevindiricidir. Bir Kürt devrimini sadece bir silahlı mücadele olarak algılamıyorum. Bir ruh, bir direniş, bir sosyoloji, bir şiir, bir felsefe, bir edebiyat bir yeniden ayağa kalkış olarak ben Kürt Rönesansını algııyorum, anlıyorum. Bunun Kürtler'e çok gerekli olduğuna inanıyorum, bu suretle bunun içini doldurmak zorundalar. O zaman bu "arka bahçede" güzel çiçekler açabilir diye düşünüyorum. Bir de bizim çok seslilik ve çok renklilik gibi bir zenginliğimiz var. Ben hep söylüyorum, başkaları da söylüyor: Kürdistan yalnız Kürtler'in değil, Kürdistan Kürdistanlılarıdır. Bizim coğrafyamızda, Kürt coğrafyasında yaşayan kardeş halklarımız var. O kardeş halkların kültürleri var, çok seslilikten bunu kastediyorum. Eğer biz onların kültürlerini açan çiçekler gibi yaşatmazsak o zaman bizim devrimin bir yanı aksak kalır. Kürtler bunu başarabilir.

Sizin bir tarihsel kişiliğiniz de var. Konuşmanızda da değindiniz, siz 49'ların en küçüğü idiniz, ancak sanıyorum ki şimdi en büyüklerden

biri olarak burada Avrupa'dasınız, bu bakımdan da yakın Kürt tarihinin yakın tanıklarından birisiniz. Sanıyorum ki sizin şahsınızda Kürtler'in nerden nereye geldiğini izlemek mümkün, siz 49'lar derken o zaman 18 yaşında olduğunuzu söylediniz, 18 yaşındaki Yaşar Kaya'nın dünyası neydi, bugün 55 yaşındaki Y.K'nın dünyası nedir. Bir karşılaştırma mısınız?

Kaya: Tabii ben 3 Kürt tevkifatının odak noktasında bulundum. 1959 17 Aralık'ta ben o zaman onların en genci idim, ben bir tesadüf eseri, zorlama eseri İstanbul Kabataş Lisesi'ni okudum. Kabataş Lisesi'ni, daha önce Abdülhamid'in sarayı olan bir bina, bir tarafı denize bakiyor, bir tarafı boğaza nazır bir yerde kurulmuş, Ortaköy'de bu lisede ben paralı yatılı okudum. Tabii bu büyük bir olanaktı, okuyan bir insan için büyük bir olanaktı. Biz taşradan, Doğu Anadolu'dan, Kürdistan'dan gelen insanlar için çok değişik bir eğitim ve öğretim süreci idi. Temizliği ile bakımlığı ile disiplini ile o zamanlar Kabataş Lisesi'ni herkes küçük üniversite olarak görürdü. Gerçekten feyz aldığımız hocalarda öyle, bir Salih Rıza Kırkpınar'ı, bir Behçet Necatigil'i, bir tarihçi Aziz Taner'i, bir Sami Nafiz Kamsu'yu unutmak mümkün değil. Böyle bir okulda, tabiri caizse sa-

rayvari bir okulda okurken birden bire kendimi İstanbul Merkez Komutanlığı'nın tek hücrelerinde buldum. Ben karakol görmemiştim, ben nezarethane görmemiştim, polis görmemiştim, işkence nedir bilmiyordum. Bu şartlardan gelen bir insan olarak birden bire böyle bir dünyayla karşılaştım.

Bu bizim ilk politik mücadelemizi zaman ve zemin belirlemesi bakımından çok önemlidir. Elbetteki 49'lular melek değillerdi. Camiden gelmiyorlardı. 49'luların tevkifi 1938'deki Dersim başkaldırısından sonra Kuzey Kürdistan'daki suskunluğu bozan ilk olaydır. 49'lular içinde subaylar vardı, avukatlar vardı, aydınlar vardı, işçiler vardı, 25 tanede (aşağı yukarı 24-25) benim gibi üniversite öğrencisi vardı. Bunlar Ankara ve İstanbul'un çeşitli fakültelerinde okuyan insanlardı. Tabii bu 49'lular olayı bizim siyasi tarihinizin önemli bir parçasıdır. Ben hep onu yazmaya gayret ettim. Polis bu sefer "gündemdeki basında odamda yazdıklarımı aldı götürdü. O bilgileri, belgeleri yenden bir araya getirebilecek, bilemiyorum. Böylece ben politikayla, gerçekle, hücreyle realiteyle tanıştım.

Bundan sonra benim hayatımda hep hapisane ve tevkif, süreci oldu. Bu yaşma kadar aşağı yukarı Türkiye'de 18 tane cezaevi gördüm, sürgünümü Konya'da geçirdim. Benim sürgün hayatımın en büyük kazançlarından biriside Cemşid Bender gibi bir insanla tanışmış olmamdır, onu hayatımın güzelliği olarak bir yerde yazdım. Bu gün Cemşit ağabey, Kürt tarihi, Kürt sosyolojisi, Kürt hukuku, Kürt medeniyeti, üzerine önemli açıklamalar yapan, önemli tetkikler yapan önemli bir bilim adamıdır.

Kendisi zaten hukuk doktorudur, ünlü bir avukattır da, ben Konya'ya sürgün edildiğimde de avukattı. Aşağı yukarı benim 4,5

aylık sürgün günlerimde her akşam beraber olduk. Paha biçilmez bir dostluğumuz oldu. Ben fakülteyi bitirip askere gittiğim zaman da benim rütbelerim söküldü, sakıncalı piyade olarak Trakya'da sürgün alayında 24 ay askerlik yaptım. Bütün bunlarla şunu söylemek istiyorum. Dediğiniz doğru, biraz da bizim yaşam biçimimiz, içinden geçtiğimiz süreci Kürt tarihinin belirli bir bölümü yahut Kürdistan'daki insanların mazur kaldığı baskıları ve işkenceleri belirli bir kesittir. Şunu çok kısa söyleyebilirim, 60'lı yıllarda Kürt sorununun bir militanı idim, geçenlerde bir gazete yayınladı: "İngiliz gizli kayıtlarında Yaşar Kaya" İngilizler 20 yılda bir politik devlet arşivlerini serbest bırakıyorlar. Eski gazete sayfalarında var: Yaşar Kaya'ya niye Fidel Kastro deniyor. Bunu söylemekle şunu anlatmaya çalışıyorum: Ben o zamanlar ele avuce sığmayan bir üniversite öğrencisiydim. Bir militandım, militanca bazı şeyler yaptım, ve o radikal ruhum hep devam etti. Fakat bugün ben sorunun kendime göre düşünürüm. Başkaları benim düşüncemi beğenmeyebilir. Benim fikrime iştirak etmeyebilir, ben bu Kürt sorununu düşünen bir adamıyım. Kürt Kültür Ronesanı'na bu kadar meyletmemin önem vermemin sebebi de bundandır.

Bugün biraz daha Kürt ulusalcılığı üzerine düşünüyorum. Kürt ulusalcılığı ve yakın tarihimize ilgili şeyler yazmaya çalışıyorum. Bunun belirli bir eksikliği gidereceğine inanıyorum. Biz geri bir halkın çocuklarıyız, bizim böyle büyük mücadelemizin aksak yürütmemesi için bizim çağdaş olmamız lazım, bizim halkımızı savunmamız lazım, büzüm düşüncelerimizi savunmamız lazım. Ben her yerde söylüyorum, halkımı, partimi ve çağımı savunurum. Partimi savunmak zorundayım, benim düşüncelerimdir. Ben halkımı savunurum çünkü ben bu halkın çocuğuyum. Ben

çağımı savunurum çünkü çağın ilerisinde olmasak bile çağın gerisinde kalmak istemiyoruz. Elbetteki son 35 yılın mücadelesi içinde belki bir çok ölüm tehlikesi atlattım, onları tek tek biliyorum. İyi şeyler kazandım, insanları sevmesini öğrendim, hümanist bir kültür edinmeye çalıştım.

Benim çok Türk arkadaşım ve dostum var, bunların büyük bir bölümü bana cezaevinde iken gelip gidenler, biz Türkiye'de anti savaş kültürünü geliştirmek zorundayız. Biz Türkiye'de hümanizm kültürünü geliştirmek zorundayız. Biz önümüzdeki kemalizm duvarını ancak bu şekilde yıkabiliriz. Kürt, Laz, Çerkez, diğer milliyetlere mensup kardeşlerimizin Kürtleri kemalizmin yedeğinde değil insanlığın, dostluğun barışın gölgesinde ancak böyle sağlayabiliriz. Hiçbir siyasi örgütün üyesi olmadım. Bununla iki şey hedefledim ve ispatladığımı düşünüyorum.

İnsanlar herhangi bir parti düşünce ve kalıptan kendisini mahrum etmeden hayatta kalabilirler, mücadeleye devam edebilirler. Ben biraz da bunu yapmaya çalıştım. DEP içinde bütün Kürt partileri yansımasıydı, bir cephe idi. Benim başkan olmam önerildiği zaman, ben razı olmadım bu teklife. Bana söyledikleri şey şuydu: "Herkes sizin olmanızda karar kıldı, çünkü sizin herkese bir mesafeniz var, herkes sizin hakem olabileceğinizi, tarafsız olabileceğinizi, adil davranacağınızı, küçük partileri DEP içinde ezilmeden kendilerini ifade edebileceğine inanıyorlar." Bu çizgimden ve tutumumdan memnunuz.

Kürt kültür günleri içindeki programımıza özellikle de gençlerden büyük bir ilgi vardı. Onlar programınız bittikten sonrada sizi boş bırakmadılar. Bu, bugünkü genç ku-

şakların geçmişinize ve tarihini-
ze bir ilgisi midir acaba?

Kaya: Evet, gençlerin büyük ilgisi var, ben buna seviniyorum. Ve bunu abartmıyorum. Gündem yayın hayatına başladığı zaman ilk aylık bir hazırlık sürecimiz vardı; Kürtler çok bastırılmış bir halk, duyguları, ülkeleri bastırılmış bir halktır. Kürtler böyle boşalan bir saat zembereği gibi birden bire boşalmış olurlar. Düşündüm, gördüm ki bizim gazetede birçok insan ideolojik ve politik yazılar yazacaktır. Halbuki Türk solu ile, eski Türk sol kuşağı ile ilk tanışmış Kürtlerden birisiyim ben. Ben elli üçü yıllarda İstanbul'a gelmişim, aşağı yukarı 41 yıl İstanbul'da oturdum. Onların ideolojik ve politik yazılar yazacağını tahmin ettim, gördüm. Dedim ki ben ideolojik ve politik yazılar yazmayacağım. Ne yapacağım: Rahmetli Musa Anter'in dediği gibi biraz Tuluat, biraz tarih, biraz portreler ve kendime özgü bir şey tutturacağım. Şimdi onu tutturduğumu zannediyorum. Hollanda'daki Kürt festivalinde gençler beni çevirdiler dediler ki, amca ne olur biraz daha Kürt portreleri yaz. Biz bu adamları tanıyalım, herkesin yönü belli olsun, herkesin duruşu belli olsun. Kim nerde, kim devşirme, kim hain, kim korucu, kim fedekar insan, mücadeleci ve militandır biz bunları bilmek istiyoruz. Aman o Kürt portrelerini çoğaltın.

Ben genelde Gündem'in yayın sürecinden bugüne kadar hep yakın tarihimize ilgili ipuçları vermeye çalıştım. Yarınki tarihçiler, araştırmacılar, sosyologlar bu ipuçlarından yola çıkarak araştırmalarını yapabilirler. Bir de ben Kürtçe, Türkçe yazdığım zaman, halk diliyle, halkça yazmaya gayret ederim. Bazı arkadaşlarım bana, "ağabey sen konuştuğun gibi yazıyorsun", diyor. Doğrudur ben deminki yazımı mutfakta yazdım. Bu yazım Yassıadaya, Melik Fi-

rat'la, Kasım Küfrevi ile ve eski beraber yattığım Demokrat Partililerle ilgili. Bu stil sevildi, tutuldu. İnsanlarımız okuyorlar, merak ediyorlar. Merakları gideriliyor. Gençler o bakımdan ilgi gösteriyorlar. Hem yazılardan dolayı, hem de Kürt hareketi içinde uzun zamandır işte ölmeden İttihatçıların dediği gibi "kelleyi iki omuz arasında, tutan bir yürüyen insan olduğumdan dolaydır. Ben de hayatımın en büyük zenginliğini deneyimini kazandım. Kendim için hiçbir beklentim yok, kimseden bir şey beklemiyorum. DEP'in son kongresinde 10 il başkanımızın Yaşar Kaya ölünceye kadar DEP'in onursal başkanı olmalıdır önergesini verdikleri zaman o salonda eller orman gibi kalktı. O bana verilmiş en büyük onurdur.

Bugünkü gençlere ne söylemek istersiniz? Yani gençliğin henüz başında özgürlük çabası içtne girmiş gençlere ne söylemek istersiniz?

Kaya: Gençlere şunu söylemek isterim: Dürüstüğün büyük bir kuvvet olduğunu gördüm, yıkılmaz bir kuvvet olduğunu gördüm. Onların dürüst olmalarını arzu ederim. İkincisi kültür ve bilgi iktidardır. Muhakkak surette çok okumalarını isterim. İnsan güçlü olduğu ve savunabildiği halde haklılığını ispat edebilir. Bu çok önemli. Bir de hani diyorlar ya; mukaddes, onurlu bir davanın bir eri olmak için insanın bazı dünya nimetlerinden mahrum kalması gerekiyor. Ben gençliğimin en güzel günlerini adada, Moda'da geçirmek gibi bir imkanım varken, cezaevlerinde geçirdim. Bu dava fedakarlık gerekiyor. Fedekar, dürüst ve kültürlü olmak önemlidir. Bir de çalışkan olmalarını ben diliyorum. Çünkü ben hayatım boyunca çalıştım. Halende 18 saate yakın çalışıyorum. Bazı geceler 6

saat uyuyorum. Her toplantıya, her insana yetişmeye hep gayret ettim. Her gittiğim yerde muhakkak bir şey öğrenirim diye düşündüm. Kürtler'in çok çalışkanlığı ihtiyacı var. Biz uluslaşma sürecinde çok geri kalmışız. Bizim bu mesafeyi kapatmamız gerekiyor. Çok çalışmamız gerekir. Ben gençler kendilerini dünya nimetlerinden mahrum etsinler, işte hep kışla hayatı yaşasınlar demiyorum. Ben dünyanın en güzel pürolarını da içtim, asker sigarasıyla cezaevinde idare ettim. Dünyanın en güzel otellerinde yattım. Ama evimdeki yatakta daha çok rahat ettim. İnsanlar bittabi sefalette eşitlik için değil, nimette eşitlik için mücadele ediyor. Onun için insanın bütün mücadele içinde sosyal bir insan olması çok önemlidir. Bütün dünya nimetleri bizim için olmalı. Çünkü biz mücadele ediyoruz. Başkaları etmiyor. Mesela ben eski Türk solu gibi düşünmüyorum. İşte parka giyerseniz, yakanız kirli olursa devrimci olursunuz. Hayır (!) Bir devrimci bence en güzel ipek gömleği giymeli. O hak etmiş çünkü. Hayatını, insanlara, topluma, ailesine güzelliklere adanmış insanlara bu nimetlerden istifade etmesi gerekli. Birazda gençlerle onları konuşuyorum. Cezaevinde, dışarıda insan hem iyi bir mücadeleci olmalı, hem de kendi hayatını düzene koymalı. Gençlere söyleyeceğim şeyler bundan baredir.

Siz Apê Musa'nın bir öğrencisi, bir arkadaşısınız. Bize biraz ondan bahseder misiniz?

Kaya: Evet, ben Apê Musa için bazı şeyler yazmaya çalıştım. Birincisi ölümünden sonra yazdığım üç yazıdır. Ben o yazının birinde diyorum ki A. Mithat Efendi'nin kendi okurları ile konuştuğu gibi ben bunu aylarca devam ettireyim. Sonra İsviçre'de M. Anter

için yapılan gecede yaptığım bir konuşma "Musa Anter'in uzun Maratonu" diye bir konuşma bir kitapta yayınlandı. Bu sefer de Özgür Ülke'nin Musa Anter Gazetecilik Ödülü için arkadaşlar bazı yazılar yazdılar. Ben "Musa Anter için yazılmayanlar" diye bir yazı yazdım. Bununla onun hayatıyla ilgili iki önemli şeyi deşifre ettim. M. Anter'le ilgili çok kitap yazılabileceğini öne sürdüm. Bu tabii ki havada kalmış afaki bir söz değildir. Mu. Anter büyük bir ihtilalci, devrimciydi, çoğulcu idi, Kürdistan'da yetişmiş, en büyük devrimcilerden biriydi.

Musa Anter bir toplum adamıydı, bir fıkra yazarıydı. O, çok büyük bir fıkra yazarıydı. O'nun fıkra yazarlığı üzerine bazı şeyler söylemek istiyorum. Ne Doğan Nadin'in ne Şinasi Nahit Berker'in ne Çetin Altan'ın kısa fıkralarının M. Anter'in fıkraları kadar zeka ve espri eseri olmadığını söylüyorum. Çok arzu ediyorum M. Anter'in bütün fıkralarını kitap haline getirip yayınlamayı çok istiyorum.

M. Anter kendi türü olmayan bir insandı. Benim M. Anter'le münasebetim hem baba-oğul hem ağabey-kardeş hem de mücadele arkadaşlığı düzeyindeydi. Beraber yaşadığımız 25 yılın aşağı-yukarı 17-18 yılında beraber olduk. Ben O'nu hiç kırmadım, ona çok seviyorum. Bir de M. Anter, kütüphane külliyesi idi. O, Mezopotamya'yı, Hıristiyanlığı, Müslümanlığı, yezidiliği, süryaniliği, kısacası Kürdistan'da yaşayan halkların medeniyetini, yaşamını iyi bilen bir insandı. Her başım sıkıştığında kendisiyle oturur konuşurdum, sohbet ederdim. M. Anter elbetteki bu uzun maratonda benim kuşağım dahil en azından 25 kuşağa emek verdi. Biz bunu gazetecilik ödülü ile kurumlaştırmakla onu öldürenlere karşı ölümsüz hale getirmeye çalıştık. Musa Anter Gazetecilik Ödülü'nü arkadaşlarım ben yok-

ken iki yıldır eksiksiz törenle neticelendiriyorlar. Ben birincisinde cezaevinde idim, ikincisinde sürgündeydim ama M. Anter ödülü kurumlaştı, Kürt gazetecilik tarihinde bir kurum oldu. Bundan sonra devam edecek. Ben bu arada bir evladı olarak, mücadele arkadaşı olarak böyle bir adamla aynı çağda yaşamaktan, aynı cezaevinde yatmaktan, aynı DGM'de yargılanmaktan, aynı gazetede çalışmaktan onur duyduğumu birkaç yerde yazdım söyledim.

Musa Anter kelimenin tam anlamıyla çok büyük bir insandı. Kürtler için çok az şey yazabildi. 1971 örfi idaresinin alıp götürdüğü 3 kitabı bence M. Anter'in üçte ikisini aldı götürdü. Bunlar kağıt üzerine geçseydi, M. Anter'in esprisi, yazarlığı, düşünürlüğü, en büyük zenginliğimiz olacaktı. Maa-lesef devlet Kürtler'in her şeyini böylece talan etmiştir. Ki bir tanesini el yazısıyla temize geçmişim. İsmi "Bizim Hücre Hayatımız" bu kitap için çok üzgünüm. Kürtlerin okumasını çok isterdim. M. Anter büyük bir hazineydi. Büyük bir ulusal değerdi. Cigerxwin gibi, Osman Fevzi gibi Kürt aydınlanma döneminin tek başına direnen meseleleriydi. Büyük direniş gösterdiler, işkence gördüler, sefalet gördüler, hapis yattılar ama gerçekten direndiler. Ben hiçbir mahkeme önünde boyun eğdiğini görmedim. Fırsat buldukça elim değdikçe onun hakkında yazılar yazmaya devam ediyorum. Ve bunu yaparken de ona layık olmaya çalışıyorum.

Yazma konusunda Kürt aydınlarının geri bir noktada olduğu söylenip tartışılıyor. Bu konuda bir Kürt aydını olarak ne düşünüyorsunuz?

Kaya: Evet... Kürtler'de yazma geleneği yok, yahut çok az.

Bunu kırmaya çalıştık, kırma konusunda bütün arkadaşlarımla yazmaya teşvik ediyorum. Bizim buna büyük ihtiyacımız var. Ağrı isyanının başkanlığı ve lideri general İhsan Nuri'nin hatıralarını okuduktan sonra gerçekten üzüntü duydum. Gerçi iranoloji cemiyeti bastırdı. Kitabı, ben o zaman İran'dan gelmişim. Çok kısa ve çok yavan buldum. Hangi sansürden geçmiş onu bilemiyorum. Hoybun içinde yer alanlar Şeyh Sait başkaldırısı içinde yer aldılar. Türkiye'yi terketmek zorunda kalan Kürtler aşağı-yukarı kendi hatıralarını, yaşadıklarını yazmadıkları için tarihimizin büyük bir bölümü karanlık dehlizlerde kalmış gibi.

Onun için Kürtler'de yazma geleneğini hep teşvik etmek istiyorum. Milletvekili arkadaşlarıma yazmaları konusunda ısrarlarda bulunuyorum. Kürt aydınlarından yazmaları konusunda onlardan ricada bulunuyorum teşvik ediyorum. Kürt araştırmacılarla hepsiyle ilgim, dostluğum var, onların başarılı araştırmalar yapmalarını diliyorum.

Buna ihtiyacımız olduğunu söylüyoruz. Mesela İsmail Göldaş gibi bir arkadaşımızın Kürt Teali Cemiyeti adlı kitabı benim işime yaradı. Yeni araştırmaları yapıyor. Kürtler bu handikapı atlamak, demir kapıyı kırmak üzeredir. Bugün Kürdistan'da, Sovyetler'de, Avrupa'da ve bilhassa İsveç'te, Fransa'da Kürt aydınları bol miktarda kitap yazmaya, araştırma yapmaya başladılar. Bunların elbetteki belli bir bölümünün üzerine konuşabilinir. Bir bölümünün aceleye geldiği söylenebilir, ama bunlar birer başlangıçtır, bu başlangıçları netleştirmek, ikinci, üçüncü baskılarında bunları mükemmel hale getirmek mümkün. Kürtler artık yazıyorlar, bu beni sevindiriyor. Bugün birçok gazeteleri, haftalık gazeteleri ve dergileri çıkıyor. Yazıyorlar diye seviyorum.

Köln / Aralık 1994

Hasan BİLDİRİCİ

İsmim Cuma. Ben bir ölüyüm. Gerçekten şu anda, isimsiz bir güney mezarlığında yılların ölüsü olarak çürümekteyim. Anlatıklarım bazılarında düzmece gelebilir. Kimileri de, parçalanmış gerçeğimin abartılı kurgusu saymakla öykümü, her bir parçasına değişik insanların tanıklık ettiği yaşamımın dönüm noktalarını bir araya getiren kutsal çabalarıma daha baştan saygısızlık etme gibi affedilmez bir kusuru işleyebilirler. Ben gerçeğim, öyküm kadar gerçeğim en azından ve unutulmuşluğumun ayazında herkesten habersiz eriyip gitmekteyim. Bunlar bilinmezse kim anımsar beni? Kim der ki, böyle tuhaf bir adam, bilmem şu zamanda, tarifi imkansız lanetli bir yazgıyla göçüp gitti? Karanlık bir köşeye kısırlanmış yaralı bir yarasa gibi tıpkı, yaralı bir yarasa gibi habersiz ve kimsesiz göçüp gittim evet... Geçmişe ait anılarının ayrıntılarında muhtemelen bir dip not olmayı ancak becerebildiğim kimi tanıdıklar ben anlatmazsam ölümlü yazgımı nasıl bilebilirler?

Sıcak bir sonbahar günüydü; eminim, karşı kaldırımdaki liseyi gözetlediğim parkınakasya ağaçlarından üstüme sararmış yapraklar dökülüyordu. Bense, masanın üstüne düşen solgun yaprakları avuçlarımda ezip, dizlerimin arasından parkın çakıl taş döşeli zeminine saçıyordum. Bir ay kadar önce, akşam paydosu sırasında geçtiğim okulun önünde bana o tuhaf, sevgi dolu bakışı atan kız, sınıfların pencerelerini kapatan yüksek çam dalları arasından bana bakıyor olmalıydı. Bundan öylesine emindim ki, aramızda gepgeniş bir cadde, içinde oturmakta olduğum parkın yarısı ve sınıf camlarının önünü kapatan yüksek çam ağaçlarıyla dolu okul bahçesi olduğu halde, oturduğum yerde yaptığım her hareket ve mimik, ona aşkımı iletmeye dönüktü. Üç tekerlekli camlı el arabasıyla firikotaj işçilerine haşlanmış notu dürümü satan arkadaşım Ömer -ki yaşadığım dünyada tek dostumdu- ortada aşk denilen bir şeyin olmadığını, kızın rastgele

YİTİRDİKLERİNİZİ ARAYAN ÖLÜ

bir bakış fırlattığını söylese de, aşkı anlamayacak kadar aptal değildim. Çünkü yaşamım boyunca hiç bir kız bana öyle dikkatlice ve derin bakmamıştı. Uzun mu bakmıştı? Hayır, fakat benim yorumum, o bir kaç saniyelik bakışta kızın bana çarpıldığı yönündeydi.

İşte parkta, onun görmediğim, fakat yüreğimde hissettiğim bakışları altında oturmuş, okulun dağılmasını bekliyordum. O ilk bakışı ikinci kez kalamada öylesine kararlıydım ki, ikide bir parkı basan, hatta bir keresinde iki genci yakapaça alıp götüreren, bir defasında da azılı bir haydutmuşum gibi kimliğini dikkatlice inceleyen polislerden ürküp parkı terketmiyordum. Paydos zamanı okul bahçesinin kaldırırma açılan kapısına gittim. Heyecanım, yirmisinde olmama rağmen bana doğru dürüst bir gönül sunmayan kalbimi çelimsiz göğsümden fırlatıp atacak kadar çoktu. Görmüştüm onu; kaldırırma dökülen öğrenci kalabalığının ortasında dalgın dalgın yürürken, ışıklarını bana doğru saçan aşk güneşini sarı saçlarında taşıyordu. Ah o günü anlatamam kimseye! İlgisizlik ve itilmişlikle geçen lanetle yaşamım, bir sevgili başık tarafından bir gün ansızın bozguna uğratılmıştı. Mutluydum; geleceğe dönük umutlarımla, bulup içtiğimimde kötü yazgımı unutturan ucuz şarapların verdiği sarhoşluktan daha sarhoştum.

Fakat kız bana bakmadan geçip gitti. Evet, bu vefasızlığı yaptı bana ve ben birçok yönden kendimi onun önüne attığım caddede kırılmış olarak, yüreğinden vurulmuş olarak kaldım. Daha sonra kendimi aynı caddede bulunan Gençlik Bira Salonuna nasıl attığımı, içtiğim beş biranın ardından salondan çıkarken ön camı nasıl tekmeleyip aşağı indirdiğimi anımsamıyorum. İnanın anımsamıyorum, ancak hayatımı yakıp külümü havaya savuran polis abiler bana bunu iyi anım-

sattı. Bir telefon ihbarı üzerine götürüldüğüm siyasi şubede ordunun bir aydan beridir yönetime el koymuş olduğunu öğrendim. Cahilliğimi bağışlayın siz; beni çorpan bakışa o kadar kapılmışım ki, arada bir takıldığım kahvehane ekranlarında gördüğüm ortulu törenleri ulusal kahramanlık bayramlarından biri sayıyordum, fakat bu bayramların neden hiç bitmek bilmediğini akıl edip kimseye sormuyordum. Zaten sormamın ve düşünmemin bir anlamı yoktu. Dikkat ettinizse, terk edilmiş kara-kuru bir ananın oğlu olduğumdan, çoğu zaman ayrı sokaklarda yaşadığımızdan ve bir zamanlar öğrendiğim su tesisatçılığını yürütecek güç ve kudretimin artık kalmamış olmasından ve bir hiçlik içerisinde bocalayışımdan size hiç sözetmedim...

Gerçek şu ki, polis abiler insafsızdı. Şubeye alır almaz bana siyasi muamele yaptılar. Sevdiği kız uğruna bira salonunun camını indiren benim gibi bir karasevdalıya azılı siyasi suçlu muamelesini uygun gördüler evet. Bazılarının görmekten, bazılarının dinlemekten bıktığı bitimsiz işkence seanslarından sözetmeyeceğim sizlere. Gözleri, bir zamanlar şehrin görkemli yerlerine kendileri tarafından asıldıktan az sonra polislerce toplanan siyasi şube depolarına doldurulan parçalanmış, yağlı boya kokan pankart bezleriyle sıkıcı bağlanan siyasi abilerimin gördüğü işkenceler malûmünüzdür. Fakat ne yalan söyleyeyim, polis abiler bana fiske vurmadılar. Durumumu bilmeyen gece nöbetçilerinin arada bir uygun buldukları tekmeli tokatlı satışmaları saymazsak tabii.... Her gün, tıka basa dolu olan hücrelerden birine atılıyordum. Sonunda, tavana asılı çıplak bir ampülün güçlükle aydınlatıldığı koridorun sonundaki yasaklanmış solcu dergi ve kitaplarla dolu dolapların arkasına bir yarasa gibi sindirildim. Burası benim yerimdi artık ve gözlerim

siyasi abiler gibi bağlı değildi.

Aileler tarafından getirilen yiyecekleri üstündeki isme göre siyasi abilerime dağıtmak siyasi şubedeki ilk görevim oldu. Buraya ne için getirildiğimi unutmuştum, fakat o kızı unutamadım ve onun derin bakışlarını... Günler böyle geçip giderken beni yaralayan o olay oldu. Uzak bir şehirden sorgu için getirilen siyasi abiye yaptıklarını o akşam anlatsaydı sorgucu polisin aklına öyle bir şey gelmezdi muhtemelen. Polis başucumda bitiverdi: Soyun Cuma, dedi. Neden? diye sordum. Nedeni yok, soyun, dedi. Neden polis abi? dedim. Tekmeyi bastı ve ben soyunmak zorunda kaldım. Siyasi abimi de zorla soyundurdular. Bana, arkadan yanaş, dediler. Allahım! Hiç istemediğim ve asla tenezzül etmeyeceğim bir şeyi siyasi abime yapmamı istiyorlardı benden. Fakat direnmenin, karşı koymanın mümkünü yoktu. Duvara yapıştırılmış bulunan siyasi abimin kaskatı vücuduna şöyle bir dokunup geçtim. İlgı duyduğumdan mı, ya da içimde o pis duygu uyandırdığından mı? Mezarım üstüne yemin ederim ki, hayır. Vücudum dokunmadı belki de; fakat adım tecavüzcüye çıktı. Biri dersen, polis abi çığılığı basıyordu hemen: Cuma'yı çağırırım ha! Ne lanetli bir yazgıydı benimkisi: O farklı bakışı atan aşkımin üzerine gül koklamayı düşünmeyen adım, bir anda, o da içimin alamayacağı ters bir şeyin ardından tecavüzcü Cuma'ya çıkıyordu. Söylemek ayıp değil ayın böyle oldu ve ben bir ölüyüm. Bir yolunu bulursa ölülerin de kendilerini anlatma hakları vardır.

Evet bir ölüyüm ben ve üstünde terk edilmiş bir ıssızlığın savrulup durduğu kayıtsız bir güney mezarlığında kimsenin anmayacağı bir isimsizlikle yatmaktayım. Yaşadığım düşlerim gibi zifri karanlık her yer ve ben polisten cinayet suçlusuz olarak cezaevine gönderildim. Abartısız ve hilesiz söylüyorum bunu. Ekip şefi önüme bir ölümler listesi uzattı. Seç al Cuma, dedi, sen leşsiz dolaşacak adam değilsin. Gerçekten öyle mi? Geceleri sığındığı ıssız ve yoksul sokakları dahi incitmekten korkan Cuma leşsiz gezemezmiş! Siz nasıl uygun bulursanız, dedim şef

abime. Şef abim bana, sağın mı, solun mu, yoksa o biçim işlerden dolayı mafya adamlarının mı indirdiği bilinmeyen bir kodamanı uygun buldu. Adam kaşının üstünden tek kurşun yemiş; tutanaklar böyle yazıyor ve hayatında eline silah almamış olan ben, burada, adamın tek kurşun yedikten sonra kapaklandığı kaldırımda ilk kez silahla tanıştım. Ah o halimi görmeliydi bana o derin bakışı atan kız. Keşif sırasında polis abilerimin söylediğine göre şarjörü çıkarıp elime tutuşturulan ondörtlü pek yakışmış; öte yandan adama tek kurşun gönderirkenki duruşum vurdulu kırdılı filmlerdeki baş artistinkinden farksızmış! Biliyorum, bunlar abartılı benzetmeler; bir kere yirmi yaşına basmış olmama rağmen boyum bi elliyi aşmıyor; ayrıca diken gibi dik duran saçlarımın inatla yana yatmama gibi bir karakteri var. Fakat eğer adamı vurduktan sonra kemersiz belime yerleştirdiğim tabanca paçamdan kayıp kaldırımı düşmeseydi ve polis abiler buna katıla katıla gülmeselerdi kesinlikle o inadı göstermeyecektim. Geri getirildiğim şubede inadım tuttu ve bu leşi kabul etmeyeceğimi söyledim. O kararlılığı nasıl gösterdim hala şaşarım. Allah var, polis abiler bana gülden ağır laf etmediler. Hatta hiç zorunlu değilken ekip otosuna bindirip yemeyince yemeklerden yedirip pahalı şaraplardan içirdiler. Keyifli bir gündü ve yaşadığım dünyada ne çok şey varmış bilmediğim. Ancak inadım da bir çentik bile açamadılar. Ekip otosunda homurtular başlamıştı ve yeni yetme biri, durmadan başka muamelelerden söz ediyordu. Keşke homurtularını ve başka muamelelerle ilgili sözlerini devam ettirseselerdi. Oysa genelevin kapısına yanaşmakla inadım çentiği yemişti bir kez, itiraf ediyorum genelev inat denen bir şey bırakmadı bende. Bekçinin egilerek yolverdiği kapıda, polis abiler sayesinde burnuma ilk kez parfümlü kadın kokusu çarptı. O derin ve benzersiz bakışı atan aşkımin üzerine başka kokular koklamıştım evet ve hasta yüreğim, çelimsiz göğsümü patlayacak kadar heyecanla vuruyordu. Götürülüp odasına bırakıldığım

kadının bir çocuk gibi beni bacaklarının arasına alması ve ağır kalçasıyla birlikte hop oturup hop kalkması bir erkek olarak onuruma dokundu. Sadece bu mu? Heyecandan titreyen ellerimin çözemediği pantolonumu hoyratça indirip beni dalga olsun diye fiskelemesi, o kadının ne kadar anlayışsız olduğunu gösterir. Ben ki, bir şeyi ilk kez tatmak için oraya gitmiştim ve şu anda ölüyüm, genelevden örselenmiş olarak çıkan ben, fiskelenen vücudumla birlikte çürümekteyim.

Şubeye alındıktan iki ay sonra askeri savcılığa sevk edildim. Güç geçmişti, kuruyan yapraklar aşkımin okulunun bulunduğu caddede hüznünlü bir yalnızlıkla savrulup durmaktaydılar. Bizi götüren avi minibüsdeki polis abiler anlayışsızdı. Sağa sola bakmamıza ve telepçeli ellerimizi oynatmamıza dahi izin vermiyorlardı. Okulun önünden geçerken yüksek çamlara bakabildim yine de, kar vardı uç dallarında, bir mevsim geçmişti aradan demek ve okulun paydos vakti değildi.

Merkez komutanlığı binasının pencerelerinden yaprakları dökülmüş akasyalara bakarken, dosya hisçirtililerine dalan savcı başını kaldırarak, idam dedi. Kapıda beklemekte olan nöbetçinin göğsüme dönük namlusunun ucunda bir saat düşledim. Savcı idam diyordu. Saat kaç? Okulun paydos vakti geldi mi? Yasadışı örgüte girmek, diyordu savcı, örgütün amaçları doğrultusunda taammüden adam öldürmek, bildiri dağıtmak, tehditle para almak, pankart asmak ve halkı isyana teşvik etmek, siyasi amaçla birahane camı indirmek... hepsi de idamlık suçlar... Savcının ve hakimlerin huzurunda boynunu bükük dur, demişti ekip şefi ve pişman olduğunu söyle. Boynumu büküm ve pişman olduğumu söyledim. Fakat nolarsunuz saati söyleyen bana, paydos vakti geldi mi? Yani iddiaları kabul ediyorsun demek, dedi askeri savcı; götürün o halde, oğlum nöbetçi, sıradaki...

Ben bir ölüyüm. Ölü tenler acı duymaz. Cezaevi girişinde yediğim cop ve kalasları artık acı duymadığım için anlatmanın lüzumu yok. Zaten anlatmak istediğim bu değil. Adımın kötüye çıkmasından dolayı siyasi abilerimin

bana yüz vermeyişlerini, itip kakmalarını, hergün o koğuştan o koğuşa sürmelerini ve ikide bir kuşkulanıp sorguya çekmelerini de anlatmayacağım. Fakat siyasi abilerim beni anlamalıydı. Çünkü ben bir aşk uğruna girmiştim cezaevine ve hasta gönlüm, büzüşüp oturduğum köşelerde, o derin bakışı sunan aşkımlı özlüyordu. Günler aylar geçip gitti evet. Aşkımı gözlediğim parkın akasya yaprakları gibi sararıp soldum. Çay ocağının yanındaki köşe bana aitti. Siyasi abilerim eskisi kadar itip kakmıyorlardı artık. Çünkü zararsız biriydimben. Arada bir sundukları bir bardak çay ve önüme attıkları bir paket Bafra sigarası, yemeğimdi. Ancak mektupsuzdum, görüşsüz, merhabasızdım. Gardiyanın sesli okuduğu mektuplar arasında boşuna arıyordum ismimi. İsmim yazgım gibi lanetliydi. Her Pazartesi ve Cuma elden ele dolaşan beyaz zarflara uzanan ellerimde... Hep boşlukta kalan ellerim de lanetliydi.

Bir gün ismim okundu, görüş günümüştü meğer. Siyasi abilerim beni apar topar görüş yerine ulaştırdılar. Ah kalbüm ducaktı o an! Aşkım gelmiş olmalıydı. Oku, dedi gardiyan, Neyi? Ata'nın gençliğe hitabesini. Ne diyordu bu böyle? Okumazsan görüş yok. İnsaf, dedi siyasi abiler. Dünya alem biliyor ki, Cuma siyasi değil, Cuma ezberlemesini bilmez. Bir yıldır Cuma'nın ilk görüşü. Anlamam, dedi görüş kabinlerinin karşısındaki küçücük masada komutan gibi oturan gardiyan. Cuma azıllar listemizde. Tam o sırada anamın cılız gölgesi yansıdı görüş camına. Anam haberimi almış gelmiş, beni doğuran kadın... Aşkım, dedim. Paydos vakti, dedim. Akasyalı parkın karşısındaki okul ana... Bana benzersiz ve derin bakışı atan o kız. Yerin iyidir, dedi anam. Burası dışarıdan iyi. Çekmeyin anamın kolunu, bırakın dertlerimi anlatayım. Ben bir ölüyüm. Şu anda, bir güney mezarlığında, üstünde karların savrulup durduğu özensiz bir mezarda yılların ölüsü olarak çürümekteyim. Anam bilmez mezarımı, bir haber vermem çıkmaz. Biri hariç, diğer siyasi abilerim akitebimi bilmez. O siyasi abi önüme çömel-di bir aşkam. Politikadan çok hayattan

konuşurdu ve işi gücü garibanlarla ilgilenmekti. Bir derdin var Cuma, dedi. Bir derdim yok Ali abi, dedim. Mutlaka var, dedi. Bak ölmek üzeresin, derdini söyle ki, dermanını bulalım. Aşkım, dedim, bana benzersiz ve o derin bakışı sunan kız. Akasyalı parkın karşısındaki okul. İsmi? İsmimi bilmiyorum. Yüzünü tarif et hele. Işık gibi. Ya saçları? Alev, dedim. Bağlantı kurmamız bir haftayı alır, dedi siyasi abim. Bak göreceksin, sana mektup yazacak. Belki görüşüne bile gelir? Gelir mi Ali abi? Neden olmasın! Fakat mektup mutlaka gelir.

Bana umut veren ve aşkımla bağlantımı sağlayan siyasi abime minnettarım. Herkes minnettar olmalı. Çünkü, ölü bir adamı diriltmenin sevabını taşıdı yıllarca. O günden sonra dirildim. Fırça değmemiş sarı dişlerimi günde iki kez fırçalıyor, ayna işi gören alimünyum tabak altlarında arada bir kendimi süzüyordum. Pazartesi geçti, fakat emindim, Cuma günü gelecekti o mektup. Cuma günü erkenden kalktım, hasta yüreğimi yormadan spor yaptım, siyasi abimden aldığım permatekle tıraş oldum. Mektubumun geleceğini herkes biliyormuş gibi tüm gözler üzerimdeydi. Atılan laflara gülerek karşılık veriyor, yumruğumu sıkarak bugün mutlaka mektup alacağımı söylüyordum.

Bir deste mektupla koridora çıkan gardiyan ikinci sırada okudu ismimi. Bir düş gibiydi herşey. Çünkü sık sık görürdüm böyle düşleri. Parmaklıktan uzattığım elime diğerlerinden farklı, kar beyazlığında bir zarf bırakıldı. Mektubu kaptığım gibi tuvalete koştum. En tenha yerdı orası. Sırtımı tuvaletin kapısına dayadım, ağır ağır, büyüsunün bozulmasından korkarak, saygıyla zarfın üstünü okudum. Gönderen Alev Işık. Düşündüğüm gibiydi evet, bu isim ona aitti. Adres, akasyalı parkın karşısındaki okul. Şu anda mevsimlerden kış ve ölü toprağımın üzerinde kar tozları savruluyor. Okulun bahçesindeki çam dallarının uçları kar tutmuş olmalı. Kaç iz geçti aşkımlın izinin üstünden? Kaç dirsek dayandı onun oturduğu sıraya? Bir vefasız mı yar oldu? Bir söyleyen çıkmaz, bir bilen olmaz... İsmimi özenerek yazmıştı

aşkım. Askeri cezaevi adresini büyük harflerle... Şimdi ben bu zarfı nasıl açacağım? Hasta yüreğim nasıl dayanacak o satırları okumaya? Dayandım, gözyaşlarım ve mutluluğumla okudum kısacık mektubu.

"Sevgilim, bir tanem;

Sana benzersiz derin bakışı sunmam bir tesadüf değildi. Sen, akasyalı parkta, solgun yaprakların döküldüğü masada beni yaşarken, ben başımda fırtınalar estiren yüksek çam dalları arasında seni süzüyordum. Sınanmış aşkımla dolu parka gelişlerinin sayısı aklımda. Sana ta o günlerde sunmuşum yüreğimi. Alev saçlarımdan başını döndürmek için ışık haleleri yaymıştım. Sonra yitiverdin birden bire. Sevdalı yüreğim yitirdiği aşkı ararken, acı haberini geçen hafta arkadaşının kız kardeşinden aldım. Meğer bir yıldan fazladır cezaevindeymişsin. Sevgilim, bir tanem, bir tesellim var fakat: Sen başka hiçbir şeyden değil, siyasi bir davadan içeri girmişsin. Senin aşk dolu yüreğinin hiçbir kötülüğü kaldırmayacağını biliyorum. Yine iyi biliyorum ki sen, sonsuza dek aşkımla kalacaksın. Seni mektupsuz bırakmayacağımı düşünerek kendine iyi bak lütfen. Postayla gönderdiğim beş paket filitrelili sigarayla bir takım iç çamaşırı almayı ihmal etme.

Aralık, 1981, Aşkın, Alev Işık."

Bu mektubu hep göğsümden taşıdım. Gönderdiği sigaraları içmeye kıyamadım. Kirlenmesin diye iç çamaşırı giymedim. Bir mektubunda görüşe geleceğini yazmıştı. Çok bekledim, gelmedi. Fotoğraf gönderecekti, ben müebbet ceza aldım, hiçbir mektubunda fotoğraf çıkmadı. Ben ölü bir tenim. İki yıl oldu öleli. Düşlerimi gömüldüğüm yerle sınırlı sandılar. Aşkım uğruna bira salonunun camını indir miştim evet. Bana siyasi muameleyle birlikte bir de leş uygun gören polis abiler nerde acaba? Ya ekip şefi? Burada, o noktada anmak ve anımsamak istemediğim şeyler var. Gerçekten benim öldürdüğümü sanarak ölüm tehditleri gönderen leşimin akrabaları şimdi hala beni arıyor olmalılar. Bulurlar elbet; çok ararlarsa, yazın ve kışın hüznünlü bir yalnızlıkta savru-

lup durduğu bir güney mezarlığında beni bulurlar.

Sonra, aşkımın mektupları birden bile kesiliverdi. Bazı vefasızlar ve kendini bilmezler mektupların kesilmiş olmasını Ali abimin başka bir cezaevine sürgün edilmesine bağladılar. Güya o mektupların tümünü Ali abi yazmış bana. Yazıyormuş ve anlayışlı bir gardiyan aracılığıyla dağıtılmak üzere olan mektupların arasına bırakıyormuş. Bundan daha büyük bir hakaret olmaz aşkıma. Ali abiye bundan daha büyük bir iftira atılamaz. Siyasi abim beni öksüz bırakıp gitti evet. Mektupların her nedense kesildi. İki yılda birikmiş onbeş mektup. Hep göğsüme taşıdım onları ve ilk geldikleri günkü gibi taze kaldılar.

Yıllar geçip gitti evet. Cezaevinde sekiz, mektupların kasılmasının üzerinden altı yıl geçti. Ekip şefi, mahkeme huzurunda boynumu bükmemi ve af dilememi söylemişti. İlk duruşmada boynumu büktüm, ikinci duruşmada biraz dikeldim, sonraki duruşmaların hiçbirini umursamadım. Koyu gözlüklerinin arkasına gizlenen hakim beylere, bakar mısınız, ben de, gördüğünüz şu çelimsiz hastada bir türlü ezberlemeyi beceremediği o büyük iddialarınızı gerçekleştirebilecek güç ve kudret var mı, diyemedim. Eski arkadaşlarımın çoğu sağa sola dağılmıştı. Ben de dağıldım. Azılı suçlu olarak, özel ekipler eşliğinde üç sürgün yedim. Sekiz yıl, sekiz yıl sonra bir gün kapı altına çağırıp, geçmi olsun, tahliyesin dediler. Aşırı bir sevincim olmadı. Çürüyen dişlerimi gösterecek kadar dahi gülmedim. Kimseye minnet duymadan koğuşa döndüm, bana ait dolaptan, aşkımın gönderdiği sigaraları, poşetinden çıkarmadığım için çamaşırları ve okuyup taşımaktan solan mektupları aldım.

Hoşçakalın, dedim siyasi abilerime. Benim gibi bir yükten kurtuluyorsunuz. Bir yere sığdıramadığınız, yatakte ve masa düzenlemelerinizi bozan Cuma yok artık. Her koğuştan ayrılmada yanınıza almaya bir türlü karar veremediğiniz ve siz karar vermek için kendi aranızda tartışırken, eşyalarıyla birlikte koğuştan ayrılmada kabülünüzü bekleyen problem adam gidiyor gayri.

Evet gidiyorum, biçare sekiz yılımı elimden alanların araladığı çelik kapılardan çıkıp gideceğim birazdan. Yine şu garip sonbahar ayları beni bekliyor dışarıda. Solgun ve hüzünlü... Şehirlerarası otobüslerden birine binip akasyalı parka gideceğim ilkin. Orada, solgun akasya yapraklarının döküldüğü ahşap masalardan birine oturup, yüksek çam dallarının önünü kapattığı sıfır pencerelerinden aşkıma bulacağım. Ona diyeceğim ki, işte geldim, geldim evet, bana sunmaya hazır yüreğine girmeye geldim. Önemser mi dersiniz? Yani ne bileyim, şu tükenmiş tenimle kabul edilir miyim?

Ben, yaşadığım sürece yaşamadıklarını anlatan bir ölüyüm. Ölü tenini duyumsayıp hiçbir şeye ulaşamamaktan daha kötü ne olabilir? Çıkarın siyasi abiler cebime biraz para sıkıştırdılar. Hiç hakim değilken naza yatmadım. Onbeş mektup, beş paket sigara ve poşetinden çıkarılmamış iç çamaşırlarla aralanan çelik kapıdan gözün solgunluğuyla buluştum. Adalet böyle yerini bulur, dedi gardiyanlar. Sekiz yıl sonra da olsa dışarı çıkılabilir mi demek. Paydos vakti, dedim, paydos vakti ne zaman? Hangi paydos? diye sordular. Zahar bizim mesai saatinin bitişini soruyor, dedi biri. Bir diğeri, bizi öldürecek mi ne? diye saçmaladı. Anlayışsızlığın bu kadarı olmaz. DÜnya alem bilir ki benim paydosum başkadır.

Akasyalı parkın yerinde yapılan inşaatta öldüm ben. Yıllar sonra parka döndüğümde, aşkıma yaşamayayım diye dikmişlerdi o binaları. Soğuk kolonlara uzanan ölümlü yazgımı sonbaharın soğuk esintileri karşıladı dışarıda. Esintiler sert ve acımasızdı; cezaevinin dış kapısına kamçı gibi inen sisli yağmur dalgaları altında titreşen asfalt yola indim. Ovada uzanan ıslak yol ve ben ve uzaklarda, yağmur dal-

gaları arasında titreşen belirsiz bir araç... Sekiz yılımı özürsüz ve üzüntüsüz almışlardı elimden. Bira salonunun camını indirdiğim günkü gibi genç ve umutlu değildin kuşkusuz. Hayata ilişkin tecrübesiz ve cahil değildim. Şaşkın, yorgun ve ufkü belirsizdim. Koynuma dolan fırtınalı yağmurları altında yolun çamurlu kenarına çıktım. Gidebileceğim bir yer vardı yalnızca: Akasyalı park ve bana benzersiz derin bakışı atan aşkımın kaldırıma açılan okul kafesi. Akasyalı parkın yerinde yapılan ve sadece kolonları çıkılmış inşaatta geçirdiğim fırtınalı geceler, çayocağının köşesindeki bir bardak çaylı günleri özletti bana. Okulun kış tatiline girdiği gün öleceğimi biliyordum. Kirli montomun yakasından göğsüme dolan karları temizleme gücü bulamadığımda hissettim bunu. Şehirlerarası otobüsten indiğim günün üzerinden üç ay geçmişti. Tiritkotaj işçilerine haşlanmış nohut dürümü satan arkadaşımı dahi bulamadan geçirdiğim kimsesiz ve bitkin üç ay... Yeniden camını indirmek için gittiğim bira salonunun yerinde bir butik vardı bu kez ve bana benzersiz derin bakışı atan aşkım hiç bir paydosda yoktu.

Akasyalı parkın yerine dikilen inşaatta kaskatı kesildim bir gece. Dandurucu bir şubat gecesi, aşkımın sekiz yıl önceki izlerini son bir kez daha boşuna arayarak döndüğüm inşaatta sigara, iç çamaşır ve mektupları dizlerimin üstüne koyup güfümsedim. Vefa ve anımsama kokan bunlar bana ait şeyleri. Fakat ben bir ölüyüm: Bir güney mezarlığına soğuk bir kış günü gömüldüğüm günden beri, kaskatı kesildiğim gece dizlerimin üstünde sahipsiz kalan bana ait şeyleri aramaktayım. Üç gün bekletildiğim morgda onlar yanımda yoktu eminim. Yine eminim ki, iki görevlinin umursamaz ve sert iteklemeleriyle indirildiğim mezarda da yoklar.

Vefa ve anımsanma kokan sigara, iç çamaşır ve mektuplarını getirin bana lütfen. Yaşama dair sadece onlardır özlediğim ve şu anda isimsiz bir güney mezarlığında herkesten habersiz çürüyüp gitmekteyim....

Aralık 94

BİR SEVDA TÜRKÜSÜ

Hüseyin AKDEMİR

Bugüne kadar, doğduğunuz en güzel sevda türküsüdür o. Birleşik Sesit Cihazın en mükemmel dipdin topordan tırtımış, güdüzleri göz kamastırır, geceleri toz bulardan bile parlışı seçilen, size yol gösteren, dokunmaya bile kıyamayacağınız bir cihaz.

Onun güzelliği reddetmekte başladı. Reddetilince güzelleştirdi, büyüdü.

Neydi beni ordulara çağıp gören?

Birçok şey, belki de tek şey.

Tam 16 yıl aynı odun pavyanlık aarıta. Kendi kardeşleri bile, ana, benim kadar yakından tanıyamazdı. İlk günler, her şeye karşı çıkmıştım, yadırgamıştım. Zamanla hakkı olduğunu anladım. Mi kızıydı. Her sevin onun tarafından anıyansaydı, birlikle aynı odun pavyanlık çekilmez olurdu. Belliydi. Mükemmelsin ki odun pavyanlık. Daraok oduna yansı canlıktan da büyüdü. Her gün yeni bir boyut giriyordu yaşamımıza. Durduğumuz oğlak, biz de güzeldi. Kimizin tek ortak yanı, genç birer kızlık ve idealimiz vardı. İki üç yıl içinde öğrenim olup kültürden öğrenmek, güzel sağlıklı beyinler üretmek.

Ben, babamın, diğer iki kardeşimden kâşip bana gönderdiği mektup mektupların bir kısmıyla yetinmeye çalışıyordum. O ise, abisinin yurdundan gönderdiği paraları, bir kısmını, ihtiyaç olmasına kararını, hiç parası olmayan diğer kardeşlere bölüşüyordu. Köyde, yaşlı anne babası ve iki kardeşi daha vardı. Hep köyünü, köyünün doğasını anlatırdı bana. Bir mimar gibi planlarla bacaklarla onun bir ülattirdi. Bu yüzden de doğar orasına gitmemi, bu küçük köyde, doğup büyüdüğüm köyde, devamlı köyde, bulunmadık hiç zorlanmadım. Kendi köyümü ve doğum köyümü, bu kadar kolay bulamazdım. Tanrı kapıyı açtı, vâkıdınken onun, kapı açtırsa genellikle onun, diyeceğini, anımsadım. Gözleri piri piri istiyordu, ama, çok kısa kesilmiş, esmer tenli bir çocuk aklı köyde, Selman olmalıydı. En çok şeydi, küçük kardeş.

- Sen Selman mıydın?

Kollarımı sıkıca sıkıp, başım kokladım Selman'ı. O da böyle sarılmaz mıydı kardeşim? Onun kokusuyla sanki Selman'daki. Gözlerimle bakardığını fark eden Selman, olup bitenlere bir anlam veremiyordu. İste, karşındaydılar, anne ve babası. İstiyordum bir iskemleye. Olmaz, dediler. Köşeye kat kat minderler yapıp araya aldılar beni.

- Hanan kıyam, hoşgeldin, salalar getirin.

- Xer han, dedi anneye de.

Nasıl bir duygunu bu? Boğazıma bir şeyler düğümlemişti sanki. Heyetini mi, azantı mı, o güzel insanın anısına saygı mıydı? Her köşede onu görür gibiydim. Anne babasının bakışlarında bile. Annesinin başka dil bilmediğini de ondan öğrenmişim. Onlara, hoşbulduk demeye

bile zorlanıyordum.

Hayata kıyam, Ebe olarak mı buralara geldin, yeni öğrenim mi? Kimsin, nesisin?

Birleştirecektik, dedim. Fotoğraflar göndermiştik onlara, ama şimdi tepiyamadılar beni.

- Ben onun arkadaşımın, dedim.

Kısa bir sessizlik, kişinin de gözleri doldu. Aynı anda kalkıp gelip boynuma sarıldılar. Sabahın ilk ışığı küçük parçacıkların camlarından içeriye taşarken, biz daha sohbet ediyorduk. Sonra da onun talimatları doğrultusunda uyuduğu yatağına bir güzel öyküye daldım.

Günün bir vakitinde gözümü o, göğümde, bir köşede iskanlımın üzerinde oturmış sigara, kılıcı babaşını gördüm. Yan başında annesi elbisele mi ke larıya göğsüne baskı, bir kez sesle kürce bir oğul, mütledanyordu. Selman'ın kardeşi, kâşip baki, mütledanyordu beni izliyordular. Gözümü açıp da o hatırı böyle karşımdaya görünce, bütün gece boyu uyanıp, beni izlediklerini düşündüm. Rahatça uyumam için, sessizce kalkıp aldılar odadan.

Köyde, sahlini, yakından görmek için sabırsızlanıyordum, biraz da kaygıydım.

- Benim olmamın, çıkıp biraz köyü gezmemin bir yararına olmaz değil mi anca? dedim.

Bir an için de, köylülerimiz için de yok kızım. Sen hiç düşünme. Buraya gelen ilk dostumuz sen değilsin ki! Onun senin olmasından sonra nice tanıdıklarımız, tanıdıklarımız geldiler. Hepsi de güzel insanlardı. Onlar bize destek oluyordu. Umud verdiler bize. Yalnız olmadığımız anlamda. Ağlar yakıp gözyaşı dakmedik. İstebu karşındaki annesi, seni onlar seninle konuşmaya, ama dilini bilmez. Bu kadın bile bir yigit gibi kışırma. Ben ağzıma yavruya ağlayarak, sana senin olmasına değil, devip böyle bir zılgıtı, caka, ni, devip boynuna sarıldım kadının. Ellerini başım, başında sarın bir kızımın. Bir tek kızın yok senin yüzlerce, birer tane yan var.

- En azından, biliyorum, dedi.

Vakit öğleni çekken geçmişti. Bir elinde Rahsan diğer elinde Rahsan'ın elini sıkıca tutmuş, babasıyla köyün içinde gezyordu. Biz görenler yaşlı genç, köyün herkeği büyük bir sevgiyle merhaba deyip elini sıkıyordu. Benim geldiğim coban duymuşlardı. Bunu gözlerinden okuyordum. Benim o insanlara tek tek onun gözleriyle bakıyordum. Onun için bakıyordum. Gözleri benimle yaşlıyordu. New York, Paris, Roma'yı gezsem bu devlet bulamazdım. Yok, küçük evlerde yaşulluğu değil, evlerin, görkemli kale duvarlarını görüyordum. En çok da çocuklar ekiliyordu beni. İli kara gözleri, birçok şeyi birer tane yapıyordu sanki. Heriz beş altı yaşında kızlar, sirtak, bir bebek kardeşleriyle sağa sola koşuyor, oyunlar oynuyorlardı. Olandıkla olsa dünya güzel olabilecek küçük bir kız sevmek istediğim, çıkıp gittim birkaç adım. Bu yoksul görünümüne de sordum, gözüküne bile taş kıranın güzelliği ile. Bu çekingen kız, selamından yavaşca sakulup, elimden tutan Rahsan'ın

...birbirine bir şeyler mıldandıp gene birkaç adım uzaklaşmıştım. Merak ettim, Rabban'a ne söylediğini sordum. Rabban, elimi bırakıp babasının kulağına bir şeyler söyledi.

- Küçük kız, bizimkine, senin Türk olup olmadığını sormuş, dedi babası.

- Aman Allahım! Bu müthiş bir şey! diye bir laf söyledim galiba. Elli yıl düşünseydim, burada böyle bir soruyla hem de bir çocuktan gelen böyle bir soruyla karşılaşacağımı düşünemezdim.

- Elli yıl falan bilmem ama, daha birkaç yıl öncesine kadar burarda böyle bir soru sorulmazdı. Bu bir tyanıştır kızım! Kusura bakma, sen okumuş insanın, sana karşı bilgelik taslamak istemiyorum ama, bizler de artık o eski köylüler, çarlı köylüler değiliz. Bak kendi öz kızım şehit oldu bu yolda. Yavrumdur, ciğerimdir, dilim gilmez söylemeye ama, iy ki şehit oldu diyorum şimdi. Onun sayesinde gerçekleri gördük kızım! Eskiden köyümüze askerler gelir giderler. Yedini içirdik onları. O olaydan sonra, bize daha iyi davranırlar, acılar diye düşünüyorduk. Meğerse yanlışsiz. O günden sonra, köyünüzden, kendi içinizden bölücüler çıkıyor deyip, bize her türlü cezayı verdiler. Bu yakınlarda herde bir olay olsa, doğru bizim köye gelip, bizden hesap soruyorlar. Ama olsun, artık hayır ne olduğunu bizler de yavaş yavaş anlıyoruz. Şimdi anlattın mı, neden kızım iy ki şehit oldu, diyorum? Onun şehitliği bize öğretilmiş oldu. O da senin gibi okuyup öğrenilen olmak istiyordu. Ama böyle de bize öğretilen oldu. Buna yaşamayıydık, gözümüz de açılmazdı. Dostu da düşmanı da tanımaya başladık.

- Doğrusu, bu kadar tutarı ve düzgun konuşmasında şaşkınlıktım. Bir toplumsal olayı, bir siyasi olayı birkaç cümleyle en doğru şekilde açıklayan bir bilim adamıydı sanırdım karşımdaki. Bu çelişkileri yaşamıyorduk. "Şimdi lanı görmezlik" diyordu açıkçası. Köyü gezip evlere, çarşılara kadar, çakır karanlık basılmıştı. Dört beş... "Ye ayın ayın" çocuk olduk, gezerken. Hiç bir evin girişi kapalı, genç dekarlıları yoktu. Dört saatlere kadar sohbet ettiler. Ondan söz ettiler, okuldaki anılarından söz ettiler. Anı sesi, elimi avuçlarının içinden hiç bırakmadı. Gözlerime sevecenlikle bakarken, yavru bir serceyi oksar gibi ellerimi oksuyordu. Uyumak için yine aradan kalan yatağa uzandım. Uzun bir süre uyku tutmadı. Butun köy derin bir sessizliğe bürünmüştü. Kulağımı kabarıp dikkatle uzaklardang gelen belli belirsiz malkahli tüksek seslerini dinledim.

- Ne çok konuşurdu ölüm ve yaşam üzerine. Bazen sabahtılara kadar. En çok da ölümünden söz eder olmuştü son zamanlarda. Namusluca veya namussuzca yaşamak varsa, namusluca veya namussuzca ölmek de vardır, diyordu. Etikolu bağlı, bu bir doğa kanunudur, insanlar dağlar, dağlar ve ölürler demek namusluluk değildir bence. Ben, ölümün kaderim devrimine sen verdiğin için ölmek istemiyordum. Nasıl öleceksem belli belirsiz demek istem.

- İndira Gandhi öldürüldükten sonra, cesedini yakıtırp kölleri Himalayaların en yüksek tepelerine serpiştirmiş. O Ağrı'nın Cudi'nin, Nemrud'un güzelliğinden habersizdi. İnsan, bu dağlara kulünü değil, canını bağışlamalı. Sen hiç sabahın ilk ışıkarıyla gözünü açtığında Cudi'yle bakıştın mı? Gözlemlerle konuştun mu? Görkemli duruşuna karşın

Cudi'nin hüznünü, döveller sesini duyabiliyordun mu? Yazgıya konuşabilir misin sen? Mırmır, mır, papallarda. Bundanım insanlar çok olur da, psikyatristlere giderler. Cudi'nin, Ağrı'nın, Nemrud'un, Munsur'un köylerinde böyle dediler işte. Kendini iyi hissetmiyorsan, sevdiğinden yüz bulamıyorsan, dayanılmaz sancuların varsa, doktorun da, çarın yoldasın da dağlar olur. Sana karşılıksız, sıra beklemeden kollarını açarlar. Dardına derman olurlar. Yerler ki o kendin otları kucagina.

- Küçük odamızda, karşı karşıya olan yataklarımızda sırtüstü uzanmış uyumaya çalışıyoruz. O habire anlatıyor, Şimdi bir ses var. Çocukluğumda masal anlatan annemin tavrı esime benziyor. Şimdi şeyler anlatıyor sanki. Gaz kağıdına karşı koyamıyorum. O habire anlatıyor.

- Kekikler, Reyhanlar, Papalyolar, Çiğdemler, Ebemgüme, Balçiron, Böğürilenler, en güzel kokuların, sana sarıların dağlarda. Derin bir nefes çekerim, yine, bir şeyin kokusunu. Sapsaçılım olusun. Ye şimdi bunlara bir de barut kokusu ekledim. Dağlar artık barut da kokuyor. Tüm o güzel bitkiler hastalıklara karşı ilaç olmasa, barut da haklılıklara karşı ilaç olmasa, üreğin sevgiyle doluydu, bursulan yandırsa, çekemeli olur seni bu barut kokusu. Beyaz çarşafın içinde ölmek, kalaydır. Mesele, barut kokuların içinde rahatlamak.

- Ve bir gün, böylesi gecelerin bir sabahında uyandırdım, ayıydu. Gırtlaklı. Gideceğim demeli bana Ben karar verdim. Şimdi gitmeliyim. Daha fazla beklemeden bir çare yok benim için. Şimdi en doğru zamandır. Okulu bırakacağım. Benim yerim orası. Senin de vereceğin her karara saygı duyuyum. Üstelik herkesin de orada olması gerekir diye bir kural yok. Güzel şeyler yapmak istiyorsan, her yerde de yaparsın. Sen güzel bir insansın, imitvayorum sana. Birkaç zaman ayrı odayı seninle paylaşmak zorunda oluyorduk. Seni çok seviyorum. Bence senden çok konuşabilirsin. Ne zaman gideceğimi bilemem, belki de yarı burada olmam.

- Sabahleyin gözümü açınca, küçük pencereden görünen onun anlattığı dağlara gözümde geldi. Katvallahım sonra köyün karşısındaki tepelere imman olmak istediğimi söyledim. Kimseyi yanına almıdım. Yatılız gidecektim. Yanımda, yüreğimde sadece o vardı.

- İşte, bir tepenin başındayım. Bir serin rüzgar oksuyor her yanıma. Tüylerim diken diken. Sanki konuşuyorum benimle rüzgar. Ah sevgili arkadaşım, kardaşımı! Nasıl öldüğünü düşünmek bile istemiyorum. Biliyorum, biliyorum, kalles, kahpe bir kurşuna karşı nasıl direndiğini düşünemliyorum. Karışık duygular içindeyim. Üne de yüreğim huzurlu, yüreğim rahat. Özlediğin bir ölüme kovuştugun için. Beyaz çarşafın içinde değil, barut kokuların içinde direndin, gittin.

- Ve şimdi karar vermeliydim. Onun sözünü ettiği dağlar karşısındaydı, şahidim onlardı. Nereye, hangi yöne gidecektim? Yoksa, onun anısına, kalıp buralarda kadar beklem bir başlangıç mıydı?

- Bir türlü mıldandırmı. Uçsun gitsin bir yer gibi dağların ardına istedim. Sarıya, yeşile, kırmızıya bayanarak gitem istedim. Onun mezar taşını oksesin istedim.

Bir yenilik çalışmasının izdüşümleri

ÇAĞDAŞ KÜLTÜRÜMÜZÜN USTALARI

doğal ihtiyacın karşılığı olarak ortaya çıkar. Burjuva kültürü burjuvazinin sınıf olarak ortaya çıkışı, ekonomik ve siyasi temellerini yaratması sonucu bir ideolojik yapı olarak oluşmuştur. Proletaryanın kültürü de aynı olanak ve mükemmelliğe sahip olmamasına rağmen yine aynı ortam ve temel in ortaya çıkışıyla oluşmaya başlamıştır.

Bilim alanındaki her yeniliği, sonuçta bilim ve teknik elemanları ve araştırmacıların özverili çalışmaları ortaya çıkarmıştır. Kültür-sanat ve edebiyat alanındaki yenilikleri de bu alanda emek sarf eden ve çalışma yapan kültür emekçileri yaratır. Her çalışma alanı kendi içinde başarılı bir dinamizm kazanabilmesi için uzmanlık gerektirir. Ancak bu bazı istisnaları dışılamaz. Bazen bir fizikçi aynı zamanda iyi bir toplumbilimci de olabiliyor. Bazen bir ressam felsefeyi çok iyi bilebilir vs. Bunlar birbirine rakip değil, tamamlayıcıdır.

Yenilik her zaman eskinin direkt reddi değildir. O somut koşullarının somut cevabıdır. Yoksa laf olsun diye, gösteriş olsun diye yenilik olmaz. Yapay yenilikler, ihtiyaca cevap vermeyen yeniliklerde kendini hayata kabul ettiremezler. Yenilikler, bazı şeylerin değişik bir basit tekrarlanması olamaz. Yani, şeylerin dönüp dolaşıp yine aynı şeye aynı biçimde ve aynı özde dönüşmesi imkansızdır. Kısacası, burjuvazinin iddialarının tersine "tarih tekerrürden ibaret" değildir.

Tasarımın ortaya çıkışı

Bilindiği gibi bu yıl proleter sanatçı, Yılmaz Güney'in ölümününün 10. yıldönümüdür. Bu vesileyle yapılan hazırlık çalışmalarında bazı yeni çalışmalara girildi. Bunlardan biri "Çağdaş Kültürümüzün Ustaları" adlı poster çalışması idi. Bir diğeri de "Enternasyonal Kültürün Çağdaş Ustaları" adlı poster çalışması.

Bunların tasarımı ve hazırlığı ba-

şından itibaren bir kişinin sorumluluğunda gerçekleşti. Buna rağmen bu çalışma yalnızca bir kişinin "eseri" değildir. Kollektif bir araştırma ve tasarımın ürünüdür. Çünkü bu çalışma "GÜNEY yazı kurulu tarafından doğrudan desteklenmiştir. Hem de Güney'e yazı yazan, onun çalışmalarına katılan onlarca insanın fikirleri alınmıştır. Defalarca tartışılıp değişikliklere gidilmiştir vs. Bütün bu çalışmalar altı aylık bir zaman sürecini almıştır.

Bu çalışma, ilkönce GÜNEY 7. sayısının kapağı oldu. (temmuz 94) Daha sonra Ağustos 94'de Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü geceleri için iki poster haline getirildi. Ancak bu süreçte ünlü Kürt sanatçı Çiğnerhun ve Türkiyeli şair Hasan Hüseyin'in de 10. ölüm yıldönümü olduğu gerçeği etkili olmaya başladı. Böylece K. Kürdistan ve Türkiyeli üç ünlü kültür emekçisinin anlarına yapılan bir poster oldu.

GÜNEY 7. sayı Temmuz 94 başında yayınlanır yayınlanmaz, okuyucularımızdan, sanat ve siyasi çevrelerden bir dizi olumlu-olumsuz eleştiri-öneri ve mektuplar aldık. Bizze yansıyan bu etki ve tepkilerden diyebiliriz ki % 90'ı bu çalışmamızı destekliyor ve bizi kutluyordu. Ancak ekleme ve düzeltme önerilerini de olumlu bir şekilde ekliyorlardı. Geriye kalan % 10'luk bir kesim ise, iyi niyetli veya art niyetleriyle "böyle bir çalışmaya ne gerek vardı" ifadeleriyle başlayıp, olanla yetinmemizi, şimdiye kadar kullanılan uygulama ve normlarla kültür emekçilerine sahip çıkılmasını öneriyorlardı.

Böyle bir çalışma mutlak gerekli olan bir yenilik çalışmasıydı. Çünkü öteden beri herkes herkese sahip çıkar oldu. Her sanatçı, yazar vb. bi-

Toplumumuzda yeniliklere karşı genellikle tutucu ve statükocu yaklaşım hakimdir. Bu tutum her türlü yeni düşünce ve atımları önce uzaktan spektist (şüpheli) yaklaşımlarla takip eder. Ancak bu yenilikler kendilerini hayatın pratiğinde kabul ettirince aynı anlayış bu kez onu kabullenmiş görünür. Aslında bu kabullenme devrimci bir dönüşüm ve dürtüst özeleştiriyile olmadığından, herhangi bir fırsatta bu gelişmelere hemen karşı durulma imkanı vardır.

Gelişme, değişme ve yenilenme doğanın diyalektikidir. Her şey doğar, yaşar ve ölür. Sonsuz şey diyalektik kendisidir. Her şey bir birikim sonucu yavaş yavaş, basitten karmaşığa doğru gelişir. Sonuçta evrim devrim ile yani nicelik niteliksel değişimlerle son bulur. Doğada gelişen her şey birbirleriyle mutlaka bir ilişki içindedir, birbirleriyle bağı olmayan nedeni olmayan değişim imkansızdır. Her şeyin içinde iki yön vardır, olumlu ve olumsuz yön. Ölüm ile yaşam bu ikisinin arasındaki mücadele gelişmenin temel yasasıdır.

Bütün bu genel doğruları tek tek tartıştığında, kendine devrimci-demokrat diyen her çağdaş kişi bunların doğruluğunu kabul eder. Ancak pratikte sorun hiç te öyle kolay olmaz. Bir "yeni"yi kabullendirmek sanıldığı gibi hiç te kolay olmaz. Alışkanlıklar, tekkeci anlayışlar her yeninin öntünde kale gibi dururlar. Alışkanlık her şeye "ne gereği vardır" diyerek hafif bir karşı koyuşla işe başlar.

Yenilik yapay bir şekilde ve zorlayarak gerçekleşmez. Her doğal bir doğuş-oluşum veya yenilik, bir diğer

rer çıkar malzemesi yapılmaya çalışılıyordu. Ayrıca kimisi şunu, kimisinin de ötekini öne almak istemesi böyle bir çalışmayı zorunlu kılıyordu. Üç değerli sanatçımızın 10. ölüm yıldönümüne denk gelmesi ayrı bir zorunluluğu getiriyordu. Bunların dışında çeşitli kültür ve sanat dallarında uzmanlaşmış ölümsüz eserler üretmiş olan ve yeni nesillere, genç kuşaklara örnek olarak gösterebileceğimiz bunca sanatçının yetiştiği bir ortamda onları toplu olarak halka teşhir edip bunları örnek aldığımızı gösterme açısından da, böyle bir çalışma zorunluluk haline gelmişti. Şimdi bu çalışmanın biçimi ve tablomuza konu olan sanatçı ve yazarların seçiliş yöntemine geçelim.

Tasarımda kullanılan normlar

Çağdaş Kültürümüzün Ustaları posterinin çalışmasını yaparken, böyle bir tablonun ortaya çıkışını şu ölçütlere göre belirledik: En başa Yılmaz Güney'i oturttuk. Çünkü; YG teorisıyla pratiği uyumluluk arzeden komünist bir sanatçıdır. Onun ürettiği sanatsal eserler, tüm kültür ve sanat emekçilerimize bir örnek teşkil ediyor. Yılmaz Güney yaşadığı sürece emperyalizme, faşizme ve her türlü gericiliğe karşı mücadele etmiş, devrim mücadelesinin yanında her şeyiyle yer almış ender sanatçılarımızdan biri idi. Onun başkaldırı ve umut kültürünün temsilcisi olması, sanatımızın bir aynasına dönüşmesi, bu çalışmada en baş yere girmesini sağlamıştır.

Yılmaz Güney'in hemen yanına, iki çok değerli yazar ve şairimiz olan Nazım Hikmet ve Cığırhun'u yerleştirdik. Çünkü; kültür ve sanatımızda YG'den sonra Nazım Hikmet'de hiç tereddütsüz akla gelir. Onun çok üstün şiir sanatı, öykü ve oyunları sanat alanında kendisini kabullendirmiştir. Ayrıca onunda devrim cephesinde yerini alıp ömrünün önemli bir bölümünü bu uğurda hapisanelerde geçirmesi de onun değerini bir kez daha ispatlıyor. Cığırhun ise, çağımızın en büyük Kürt şairidir. Ayrıca onun folklor ve Kürt edebiyatı ile tarihi üzerinde de

önemli bir araştırmacı olmasının böyle bir yeri almasında önemli bir rol oynadı. Cığırhun ölünceye kadar devrim ve emeğe saygılı kalmış üstün bir enternasyonalist Kürt yazarı ve şairi olduğundan bu yeri aldı.

Sıralamalar çağdaş kültürümüzün emekçilerinin yaptıkları katkılara ve mesleklerine göre yapıldı. İkinci sıraya edebiyatımıza önemli katkılarda bulunan öykü ve romanlarımızın köşe taşlarını sıraladık. Orhan Kemal ilk ve en değerli romancılarımızdan biridir. Sabahattin Ali'de genç yaşta yitirmemize rağmen geride değerli eserler bırakan bir yazarımızdır. Rifat Ilgaz 50 yıllık öykü-roman ve şiir yazarımızdır ve kendine özgü bir mizahi dili vardır.

Bunların hepsi de yazarlıklarının yanı sıra yaşadıkları süreçteki devrim mücadelesine katılan, halklarının yanında yer alan sanatçılardı. Bu tablo yapıldıktan sonra GÜNEY okuyucularından gelen eleştiri ve önerilerde etkilenecek Yaşar Kemal gibi değerli bir romancımızı buraya almadığımızın hatasını gördük. Evet bu önemli bir yanlış, edebiyatımızda onunda çok önemli bir yerinin ve katkısının olduğu gayet aşıkardır. Ayrıca Aziz Nezin içinde aynı yönde öneriler geldi. Mizah alanında onun edebiyatımıza katkılarının da olduğu doğrudur. Ancak biz ölen sanatçıların anısına bu çalışmayı yapıyorduk.

Tablomuzun üçüncü sıralamasında Nazım ve Cığırhun dışında geriye kalan şiir sanatımızın temel taşlarını döşeyen diğer şiir ustaları olan Enver Gökçe, Ahmet Arif ve Hasan Hüseyin'i yerleştirdik. Enver Gökçe birkaç tutam şiiriyle, şiir sanatımıza renk kattı. O dünya şiirini çevirerek yıllarca genç nesil edebiyatçılarımıza hizmet etti ve devrime olan inancından hiçbir şey yitirmeden sefalet içinde yitip gitti. Ahmet Arif bir şiir kitabıyla çok önemli gerçekleri, çok berrak bir şekilde dile getirerek herkese şiiri sevdirdi. Hasan Hüseyin özellikle sınıfa yönelik şiirleri, çağdaş sorunları ustaca işleyişi ile ve yazdığı öykülerle edebiyatımıza ölümsüz eserler bıraktı.

Tablonun dördüncü sıralamasına Abidin Dino ile başladık. A. Dino

çağımızda yetişen en değerli ressamlarımızdan biridir. A. Kadir Meriçboyu ise fazla tanınmamasına rağmen, önemli ve değerli şiirler yazan ve edebiyatımıza önemli uluslararası şiir ve araştırma yazıları çeviren, bu alanda önemli katkılarda bulunan bir şair ve çevirmenimizdir. Üçüncü sıradaki Ruhi Su'yı tanımayan kimse yoktur herhalde. Onun müziğimize yaptığı katkılar, onu böyle bir tabloya hakkıyla yerleştirmiştir.

Son sıralamayı ise burjuva düzeninin katlettiği kültür emekçilerimize ayırdık. Birinci sıradaki Azim Bezirci, araştırma-inceleme ve çevirileri ile edebiyatımıza uzun yıllar önemli katkılarda bulundu. İkinci sıradaki Turan Dursun ise, dini idrealizme karşı bilimsel materyalist araştırmalar yapıp bu alanda önemli kaynaklar üreten bir bilim adamımızdır. Üçüncü sıradaki Musa Anter'i tanımayan hiçbir Kürt emekçisi yoktur. O Kürt dili-edebiyatı ve tarihi konusunda önemli çalışmaları olan ve ezilen Kürt aydınlarına bir esin kaynağı oluşturan önemli bir kişiliktir.

Ağustos 94'de bize ulaşan bazı eleştirilerde, bu normların kabul edildiği ama ancak böyle bir tabloya illede herkesin yerleştirilmesinin yanlışlığı belirtiliyordu. Bu eleştiri özellikle M. Anter için bu getiriliyordu. Ağırılıkta olan bu öneri kendini şöyle şekillendiriyordu. Bakınız tabloya.

Yılmaz Güney

Nazım Hikmet - Cığırhun

E. Gökçe - A. Arif - H. Hüseyin - A. Kadir
O. Kemal - R. Ilgaz - S. Ali - Y. Kemal
A. Dino - Ruhi Su - A. Bezirci - T. Dursun

Öneriler doğrultusunda yukardaki gibi, yeni bir çağdaş kültür emekçileri tablosu ortaya çıkıyor. Kuşkusuz bu öneride ilginç ve düşündürücüdür. Bizim yaptığımız bir başlangıçtı yalnızca. Zaman, kimin nereye uygun olduğunu gösterecek olan en doğru şeydir. Önemli olan çağdaş kültürümüzün yaratılmasına katkıda bulunan köşetaşlarını bilince çıkarıp, onlardan öğrenerek bir adım daha ileriye gidebilmektir.

Kasım 94

Yukardaki yazı Kasım 1994'de bitirilmiş durumda idi. Daha sonra "Güney Yazı Kurulu'na" başlıklı bir yazı (7 Ekim 1994 tarihli olmasına rağmen), 10 Ocak 1995'de elimize geçti. Bu yazıyı dergimizin gelişmesi açısından önemli bulduğumuz için aşağıda yayınlıyor ve kısa bir tavır takınıp cevaplamayı gerekli görüyoruz. Yukardaki yazıdan eleştirilen sorunlarada dolaylı cevap verildiğinden, bu cevap kısa olacaktır.

Eleştiride ortaya çıkan birinci sorun, "posterlere konulan sanatçıların hangi esaslara göre" seçildiğidir. Bu soruna, yukardaki yazıda yeterince değiniliyor. İkinci sorun ise "Neden bazı sanatçıların küçük, bazılarının büyük basıldığı? Niçin bazılarının yukarıda bazılarının aşağıda olduğu?" sorunudur. Yukardaki yazıda da belirtildiği gibi, sanatçıların sıralaması bilinçli yapılmıştır. Herşeyin eşitsiz geliştiği ve ciddi denge-sizliklerin yaşandığı koşullarda bu da kaçınılmazdır. Ancak estetik görüntü ve grafik çalışmasında önemli eksikliklerin olduğu doğrudur. Bu ise imkan ve yetkinleşme sorunudur. Y. Güney dışında elimizde zengin bir resim albümü yoktu. Elde olan tüm resimleri eşitleyebilmek teknik açıdan mümkün olmadı. Bir aylık teknik hazırlık bile bu işe yeterli gelmedi.

Üçüncü sorun, "bu sanatçıların tümüne "Çağdaş Kültürümüzün Ustaları" demek için ciddi bir araştırmanın yapılması" talep ediyor. Bu doğrudur ve biz buna yurtdışında yayınlanan bir "Kültür Sanat Dergisi" olarak yetersiz de olsa yaptık. Böyle bir araştırmayı hangi normlara göre yürüttüğümüzü de yazdık. Bu araştırma ve normlar kimisi için hiç yeterli olmayabilir. Ancak, ok yandan çıkmıştır. Şimdi sorun atılan bir adımın geriye çektilmesi için

Önemli bir eleştiri

çalışmak değil, onu düzelterip daha iyi bir ileri adım haline getirmek için çalışmak olmalıdır. Bunun yapılmadığı koşullarda, hiçbir ileri adım (bu alanda) atılamaz.

Yazıdaki dördüncü eleştiri biçim açılarından. Sanatçıların "madalya dağıtır gibi" sıralanması ve sanatçıların "resimlerinin" öne çıkarılması öz olarak burada eleştiriliyor. Bu eleştiri, bizim yazılarımız okunmadan ve böyle bir posterin ortaya çıkış nedenleri tam olarak araştırılmadan yazılan, tek yanlı haksız bir eleştiridir.

Biçimsel olarak "Çağdaş Kültürümüzün Ustaları" posterinde böyle bir tablo ortaya çıkmasına rağmen, sorunu bu kadar karikatürize etmek, amaçlanan şeyden niyetleri aramak oldukça yanlış bir yöntemdir. Yine yukardaki yazıda da görüleceği gibi, biz sanatçılarımıza verdiğimiz siyasi-ideolojik ve sanatsal değer ölçüsünde onları tablomuza yerleştirdik. Bunun bu kadar yanlış olduğunu söyleyen arkadaşlar, zaman zaman birkaç kafadan oluşan klasiğe, veya da mayıs aylarında ortaya çıkan devrim şehitleri tablolarına ne diyorlar acaba? Bizce "kafalardaki şablonlara uymayan" herşeye karşı durmak yanlıştır.

Böylesi bir sıralama ve "kafaların basılması"ni kişileri putlaştırmaya götüreceğini iddia etmek de yukardaki sorun kadar yersiz bir şüpheci. Biz zaman zaman

biz sanatçıları anarak ve anlatarak onları neden ve nasıl örnek aldığımızı açıklıyoruz. Ayrıca bir posterde bütün bunları açıklayabilmekte mümkün değildir. Bugün sanatçıları "putlaştırma"dan önce, onlara gereken önemin verilmemesi çok daha tehlikelidir.

Kültür emekçileri, özellikle de bu mücadelede öne çıkmış köşetaşları, geleceğin habercileri, sınıfsız toplumun nefesleridir. Onlara ne kadar değer versek, onlardan ne kadar öğrensek yeridir. "Bir ülkenin türkülerini yapanlar, o ülkenin yasalarını yapanlardan daha güçlüdür." Bir Yılmaz Güney, bir örgütten daha çok yığınları seferber edebiliyor. Bir N. Hikmet 60 yıldır burjuvaziyi meşgul edebiliyor. Bir Yaşar Kemal, Kürt ulusal sorununu tartışınca yer yerinde oynayabiliyorsa bu bizi biraz daha düşündürülmelidir. Bu gerçeklerin ortada olduğu bir dönemde "kişileri putlaştırma" üzerine söylenebilecek şeyler en sona kalabilmeliydi.

Beşinci sorun ise "Enternasyonal Kültür Ustaları" posterini ilgilidir. Bu konuda, sözkonusu önemli bir araştırmamız olmadı. Çünkü, biz böyle bir çalışmayı çok daha sonrası için planlamıştık. Bu konuda bize, yardımcı olan bazı arkadaşların yanlış ve aceleci dayatmaları böyle bir hatayı işlememize neden oldu. Sözkonusu arkadaşlar "böyle bir poster KK-T somutunda yapıldıysa, enternasyonal alanda da hemen yapılmalı, yoksa milliyetçi bir görünüme girer" diyerek yazı kurulunu yanlış yönde etkilediler.

Bu tür "dayatmacı" tavırlar bizi bu konuda, "iyi düşünüp, sonradan üretme"den engelledi. Sonuçta hatalıyız, bu hatalarımızdan ve getirilen tüm dostça eleştirilerden öğrenip kendimizi düzelteceğiz.

Bu posterden, her ülkeden öne çıkmış kültür emekçilerini seçmeye özen gösterdik. Ancak

10. ölüm yıldönümünde BİR ŞİİR IRMAĞI, A. KADİR

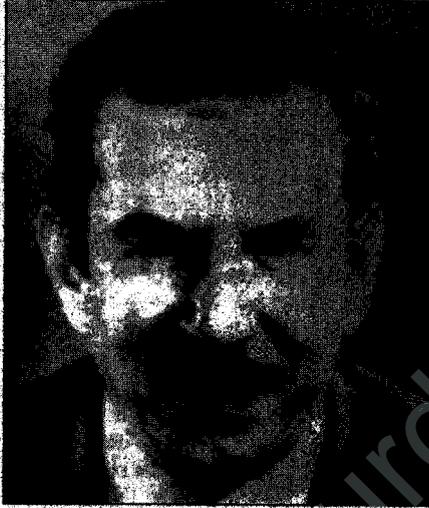
H. KARADAG

Kısaca A. Kadir adıyla bilinen Abdulkadir Meriçboyu, Temmuz 1917 İstanbul doğumludur. Babası Makedonya Manastır'dan 1908 ikinci meşrutiyetten sonra gelme bir subay, annesi ise "halis bir köylü kadını"dır. Baş yaşında ilkokula başlayan A. Kadir, ikinci sınıfını bitirdiğinde sekiz yaşındadır ve bu yaşta babasını da kaybeder. Babasının ölümünden sonra çeşitli çıraklık ve sokak satıcılığı yaparak ailesinin geçimine yardımcı olur. 1933'de güçlükle Eyüp Ortaokulu'nu bitirir.

Liseyi okuyacak durumu yoktur artık, ancak ağabeyinin girişimiyle Kuleli Askeri Lisesi'ne yatılı olarak girer. İkinci sınıfa geldiğinde annesini de yitirir. Bu acı gelişmeler onu çok etkiler ve ilk şiirini böylece yazmaya başlar. Babasının despotluğunu, annesi üzerine ikinci kadını getirmişini, içkişini ve annesinin hep ağlamasını, ilkönce dile getirir.

Lise üçüncü sınıfta iken Nazım Hikmet'in şiir kitapları ile tanışır. Özellikle "Taranta Babu'ya Mektuplar" onu çok derinden etkiler. A. Kadir, bu tarihten itibaren toplum bilimi ve toplumcu şiirler yazmaya yönelir. 1936'da askeri liseyi bitirince Edremit'te altı aylık bir staj yapar, oradan da Ankara'ya giderek Harp Akademisi'ne girer. Bu arada hem daha çok araştırır, hem de daha çok şiir yazar. Zola, Gorki, Tolstoy, Gogo, Dostoyevski vb. yazarları inceler. Bu arada yazdığı bir defter şiiri arkadaşına saklaması için bırakır, 1938 Harp Akademisi olayında, arkadaşı korkudan bunları yakar. Buna neden olan gelişmeleri A. Kadir şöyle anlatır (Mutlu Olmak Varken: Sf. 273)

"Ö zamanlar, Alman faşizmi ve emperyalizmi azgın bir hale gelmiş-

ti. Ortadoğu'da tam bir egemenlik kurmuştu. Türkiye için çok büyük bir tehlikeydi, ta içimize sokulmuştu. Nazım Hikmet'in faşizme karşı, halktan yana şiirleri bizi kamçıliyordu. Okulda bir de ırkçı ve faşist bir başka grup vardı. Bunlarla ara sıra sert tartışmalara giriyorduk. Sonunda bunların hismine uğradık. Bizi ihbar ettiler. Otuz kişi kadar tufuklandık, 1938'in ocak ayında. Okul allak bulak oldu. Bugün yarın darağaçları kurulacakmış gibi bir hava esti ortalıkta. Nazım Hikmet de, en ufak bir suçu olmadığı halde, işin içine karıştırıldı. Sorgulamalar iki aydan fazla sürdü. Sonra askeri mahkemeye verildik. Nazım, asker kişileri askeri isyana teşvikten, bizse askeri isyandan yargılandık. Mahkeme kısa sürdü. Birkaç duruşmadan sonra mahkeme altı kişiyi suçlu buldu. Cezalar yukardan buyurulmuştu. Nazım onbeş yıl ağır hapse mahkum oldu, biz beş arkadaş altı yıla yedi buçuk yıl arasında ağır hapis cezalarına çarptırıldık. Yargıtay Nazım'ın cezasını onayladı, benim cezamı on ay hapse indirdi."

Bu gelişmelerden sonra Nazım 15 yıla, A. Kadir ise 10 aya mahkum olur. Bir davadan yargılanmaları on-

ları tanıştırdı ve ezeli dost yapar. İki de birbirlerine dostça sahip çıkarlar. Nazım, A. Kadir için; "A. Kadir'i pek severim, yüreğimin başında oturan insanlardan biridir. Onun yüreği halis bir şair yüreğidir" der. (Mutlu Olmak Varken Sy. 274) Onu ve Sebahattin Ali'yi "Şiir yazmanın mesuliyetini, emeğini anlamış şairler" olarak anlatır. (Türk Solu dergisi, 9.4.1968). A. Kadir ise, Nazım'ı kendine "Gençlik günlerinin yol göstericisi" olarak örnek alır.

1939 yılında hapisten çıkarılan A. Kadir, er olarak askerliğe gönderilir. Sürgün olarak çeşitli şehirlerde askerliğini yapar. (Çorum, Diyarbakır, Sapanca vb.) Askerde iken sürekli yeni şiirler yazar ve bu şiirlerinde Nazım'ın etkisinden kurtulup kendine has bir şiir türü bulmaya çalışır. Bu şiirleri, "Ses" ve "Yeni Edebiyat" dergilerinde N. Hikmet'in şiirleri yanında yayınlanır.

1941'de askerliğini bitirince memleketi olan İstanbul'a döner. Burada zorlu günler onu bekliyor. Ama o geceleri Tan gazetesinde düzensizlik yaparak, gündüzleri de Hukuk Fakültesi'ne devam eder. Bu arada "Yürüyüş" adlı toplumsal olayları inceleyen sanat dergisinin çıkışına da destek olur. İnci emperyalist paylaşım savaşının bütün hızıyla sürdüğü günlerdir bunlar. Yiyecek, içecekler karaborsaya düşmüş, ülke sıkı bir yönetimle yönetiliyordu. Tüm basın açık bir faşist propoganda yapıyor ve tüm devrimci demokratik düşünceler şiddetli cezalara çarptırılıyordu. İşte bu ortamda A. Kadir bir devrimci sanatçının nasıl olması gerektiğini şöyle izah ediyor.

"İstanbul'da savaş yoktu, ama açlık ve yoksulluk sarmıştı bütün şehri.

Avrupa'da esen kanlı savaş fırtınasının etkisi altında idi halk. İnsan-

lar açıktan kırılıyordu. Ekmek vesikayla ve çamur gibiydi. Şeker yoktu, kahvelerde beş on tane kuru üzüm korlardı çay bardaklarının yanına, şeker niyetine. Gazetelerin çoğu ya açıktan açığa faşizm tarafını tutuyor ya da sinsice onu destekliyordu. İstanbul sıkıyönetim altındaydı. Çıkan dergiler ya faşistlerin elindeydi, ya da bireyci küçük burjuvaların elinde, meyhane köşelerinde yozlaşmış elerde. Nazım Hikmet Bursa hapisanesinde yatıyordu. Onun orda yazdığı şiirler arasında elime geçiyor, güç katıyordu gücüm. Kabıma sığamıyordum. Çıkarlarını zorda, gericilikte, haksızlıkta, toplumun felaketinde gören güçlere karşı çıkmalıydı bir sanatçı vargüçüyle. Kendi halkının ve tüm dünya halklarının yanında olmalıydı, onların duygularını dile getirmeliydi. Faşizme ve emperyalizme karşı savaşmalıydı. Çünkü faşizm ve emperyalizm bütün dünya halklarının, dünya emekçilerinin gözü dönmüş, kanlı bıçaklı düşmanıydı. Çoğunlukla bu yoldaydı benim şiir çalışmalarım ama, yayımlayacak yer bulamıyordum."

Bu gelişmelerden sonra "Yürüyüş" dergisinin yönetimini ele alarak, Kemal Bilbaşar, Orhan Kemal, Sait Faik gibi öykücülerle, Niyazi Akıncıoğlu, Cahit Irgat, Ö. Faruk Toprak, Rifat Ilgaz, Sabri Soran gibi şairlerle birlikte dergiyi çıkarmaya başladı. Tüm faşist baskılara rağmen "Yürüyüş" yürüyüşüne devam eder. 1943 yılında ilk şiir kitabı olan "TEBLİĞ" çıkar. A. Kadir bu kitapta genellikle emperyalist savaşa karşı, insanların yaşantısını konu edinen ve faşizmin gerçek yüzünü sergileyen şiirler yazar. Bu kitap büyük bir yankı uyandırır.

Faşist jürcialılar onu hemen şikayet ederler. Kitap kısa sürede yasaklanır ve sıkıyönetimce toplatılır. "Yürüyüş" dergisi kapatılır.

A. Kadir 17 günlük tutukluluk ve işkenceden sonra 4.5 yıllık sürgüne gönderilir, Hukuk Fakültesi'nden de ayrılmak zorunda kalır. Üç ay Muğla'da kalır, orada iş bulamayınca Balıkesir'e geçer. Altı ayda orada

kalmasına rağmen orada da iş bulamayarak Konya'ya geçer. Burada 1 yıllık muhasebecilik işi bulur. Daha sonra Adana'ya geçerek Bursa Hapishanesi'nden henüz yeni çıkan Orhan Kemal ile şahsen tanışır. Kısa bir süre sonra Adana emniyeti onu O. Kemal ile buluşmasını sakıncalı bularak Kırşehir'e sürer. A. Kadir Kırşehir'de, savaşın sonuna doğru Almanya'ya göstermelik savaş ilan edilince, orada toplatılan Alman faşist mülteciler ile bir kampa yerleştirilir. Bu zengin Almanlara, devlet her türlü ekonomik desteği verirken, A. Kadir yoksulluktan kıvrırır, akrabalarının kıtkanaat yardımları dışında devletten hiçbir yardım alamaz. Kırşehir'de kaldığı iki sene içinde 9 ay bir yol inşaatında çalışır.

A. Kadir sürgünde iken şiir yazmaya devam eder. "Ekmek ve Özgürlük, İnsan ve Memleket, Yaşam Sevgisi, Sömürü Düzenine Başkaldırış, Haksız Savaş ve Faşizm ile Emperyalizmin Lanetlenmesi ile Dünya Halklarının Özgürlüğe Kavuşacaklarının İnancı" bu şiirlerde belirleyici olur. Bu şiirlerin bir kısmı Ali Karasu imzasıyla, İstanbul'da çıkan Beraber, Yağmur ve Toprak, Yeditepe, Yeryüzü dergilerinde yayınlanır. Sürgünden İstanbul'a dönünce sıkıyönetim kalker ama polis takibatı bitmez. Çalıştığı her yere polis baskın yaparak A. Kadir'in çalışmasını engellemek ister. Şiirlerini basmak isteyen matbaa ve dergilere baskı yapar.

A. Kadir bütün kötü koşullara rağmen faşist baskılara hiç boyun eğmez, yöntem değiştirir. Abdalbaki Gölpınarlı ile birlikte 1953'de Mevlana'nın şiirlerini Türkçe'ye çevirmeye başlar. Kitaba ilgi büyüktür ve ilk baskısı erkenden biter. Nazım Hikmet bu kitabı Rusya'da okuyunca çok etkilenir. Ama yalnız o mu etkilenir? Emniyet hemen A. Kadir'in çalıştığı yere baskın yapar, kitabı toplamaya çalışır. Fakat bu kez artık o kadar başarılı olamaz. Kitap gereken etkiyi kamuoyunda yapıp, yeni baskılara geçer.

Mevlana'dan sonra A. Kadir Azra Erhat'la birlikte Homeros'un İlyada

destanını çevirmeye başlar. Bunu Odyssea takip eder. 1958 yılında gerçekleşen ve güzel bir Türkçeleşmeye ortaya çıkan 4 ciltlik çeviri 1961 yılında tamamlanır. Bu çevirilerle A. Kadir TDK ve Hatip Edip Törehan Çeviri Ödüllerini kazanır. Bütün bu çeviri çalışmaları tam altı yılı alır.

Bu arada, 1959 yılında "Hoş Geldin Halil İbrahim" adlı ikinci şiir kitabını yayınlar. Bu şiir kitabı, şairin "sürgündeki yaşantısını, faşizmin ezme istediği bir şairin direncini, Anadolu insanının duygularını, dertlerini" dile getirir. A. Kadir yeni sürgünler ile yeni tutuklanmalar beklerken, 1960 darbesi olur ve kasmi bir basın özgürlüğü ortamı oluşur. O, bu ortamdan hemen yararlanarak "Dört Pencere" adlı yeni bir kitap yayınlayıp şiirlerinin bir kısmını burada toplarlar.

Bu dönemden sonra A. Kadir çeviri ve kitap basma işine hız verir. 1960'da "Asıl Adaleti" ve 1961 yılında A. Bezirci ile Paul Elourd'ın seçme şiirlerini yayınlar. 1964 yılında 12 yy. da yaşamış Doğunun büyük ozanı, bugünün diliyle Ömer Hayyam" kitabını Türkçe'leştirir. 1966'da "1938 Harp Akademisi Olayı" üzerine bir anılar kitabı çıkarır. Bu kitap büyük bir olay ve ilgi yaratır, 28 yıl sonra ordu içinde bazı oyunları ortaya çıkarır. "Bugünün Diliyle Tefik Fikret" adıyla bir humanistin yaşamı ve şiirlerini düzelterek yayınlar. 1968'de A. Kadir'in üç şiir kitabı da piyasada tükenir. Bunun üzerine o, yayınlanmamış şiirlerini de ekleyerek hepsini bir arada toplar. "Mutlu Olmak Varken" şiir kitabı böylece ortaya çıkar. "Dilden Dile" adlı kitabı 1970'de basılan A. Kadir, A. Bezirci ile birlikte B. Brecht'in "Halkın Ekmeği" 1972'de yayınlar. Afşar Timuçin ile ise 1973'de "Vietnam Şiiri"ni çevirir. Aynı yıl Ş. Hulusi, S. Salon, A. Bezirci ve A. Timuçin ile birlikte "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri" adlı şiir kitabını çevirerek yayınlar. A. Timuçin ile 1974'de de birlikte çalışmaya devam eder ve "Filistin Şiiri"ni çevirir. Bunun ardından 1975'de Portekiz sömürgelerinde sömürgecilığe karşı verilen savaşın simgesi şiirleri "Por-

tekiz Sömürgeleri Şiiri" adlı kitapta çevirerek yayınladı.

A. Kadir için T. Yazarlar Sendikası 1977'de 60. doğum yıldönümünü geçesi düzenler. Aziz Nesin, Azra Erhat, Kemal Sülker ve Asım Beziri konuşmacı olurlar. A. Kadir Nazım'dan sonra gelen en büyük şair olarak anlandırılır. Onun şiirimize yaptığı katkıları anlatılır. A. Kadir yaptığı konuşmada yine aynı farklılık ve alçakgönüllülikle "Hayata yeniden başlasa, aynı zorluklara karşı aynı yoldan yürüyeceğini" belirtir.

"Dünya Halkı ve Demokrasi Şiirleri" dizisinin üçüncü kitabı 1979'da B. Brecht'in "Makinaların Türküsü" ve "Karanlık Zamanlar" kitabıyla birlikte çeviriliyordu. Bu kitaplarda 1980'de birli ve Gülen Fındıklı, A. Kadir'le birlikte çalışmıştı. 1979'de "Sovyet Rusya'da 15 Gün" adlı bir gezi notları kitabını da yayınladı.

A. Kadir 1971 12 Mart muhtırasında gözaltına alınıp defalarca sorgulandığında, bunun son olmadığını henüz bilmiyordu. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra O, yine gözaltına alındı. iki ay Samandıra Garnizonu'nda sorgulandıktan sonra serbest bırakıldı.

Serbest bırakıldıktan bir süre sonra "Hasan Ali Ediz Edebiyat Çeviri" ödülünü, 1983'de de Azra Erhat üstün hizmet ödülünü bu büyük şair ve çevirmen aldı. Bir ilk bahar günü, 1 Mart 1985'de sessizce aramızdan ayrıldı.

A. Kadir'in Türkçe'yle birlikte toplam 10 dile çevrilen şiirleri ve söyleşi malsali toplumsal gerçeklikleri dile getirir. Onun üslubu berrak, dolaysız sade bir halk dilidir. O, olayları realist ve materyalist bir gözle inceler. Onun dizelerinde, özgürlük ve barış özlemi, yarınlara olan güven, insan ve yurt sevgisi, baskı ve haksızlıklara karşı direniş, işçi ve köylü kitlelerine bağlılık, doğa, çocuk ve ezilen kadına devrimci bakış açısı her zaman kendini belli eder. Onun şiirleri, çektiği bunca acıya rağmen mutluluğu ve umudu dile getirir.

Ülkemizde çağdaş devrimci bir ozan, yazar olmak çok cesaret iste-

yen bir iştir. A. Kadir zor olana seçen, tüm baskı ve imkansızlıklara göğüs geren ender şairlerimizden biridir. Onun eserleri, cesaretle yanısıra bir davaya gönül vermiş savaşçının ruh halini ortaya serer. Baskılar, sürgünler, aç kalmalar onun insancıl yanından ve davaya bağlılığından birşey eksiltmez. Onun kendisine Nazım Hikmet'i örnek alması, eserlerinde olduğu gibi kişisel yaşantısında da önemli gelişmeleri beraberinde getirir.

Ömrü boyunca emekçilerin kurtuluşu davasına gönül verip bu yoldan tutarlıca yürüyen çok az yazar ve sanatçımız vardır. A. Kadir bu bir avuç aydınlarımız arasındadır. O eserlerinde karmaşık olayları basit bir dil ile, zor olana düşünsellikle aşan bir şairdir. O, bunca çektiği acıya rağmen tüm kişisel çıkarları bir yana atmış, toplumun en önünde aydınlıkları arayan bir aydındır.

Onun şiirinin genel içeriği, kurumsal olarak devrimci şiirin taa kendisidir. Onun şiirindeki acı, sabır, inatçılık, cesaret, dürüstlük, şefkat, alçakgönüllülük vb. çıkar gözetmemek biçiminde yansıyan insani erdemlerin temelinde, şairin devrimci dünya görüşüne olan bağlılığı yansımaktadır.

A. Kadir sadece bir ülkenin şairi değildi. O bir enternasyonalist şairdi. Onun bilinçli ve planlı çalışmaları sayesinde, kolektif bir çabayla ülkemize çok sayıda dünya şairlerinden şiirsel eserler kazandı. O, Latin Amerika'dan, Avrupa'dan, Asya'dan, Afrika'dan bilmedi-

ğimiz, tanımadığımız bir dizi eseri ve şairi bizlere tanıttı. Hepsinin de genelinde ortak bir yönü ve ortak bir davası olan sanat eserlerini ülkemizin somut gerçekliğine göre uyarladı ve konularını güncel ihtiyaçlara göre ele aldı.

Onun değeri ve büyüklüğü sürekli baskı ve zorluktan ekmeğe, barışa ve özgürlüğe olan umudunu, çabasını ve saygısını yitirmemesidir. O, yaşadığı sürece idealinden ve sanatsal çalışmasından ödün vermemiştir. Bu yüzden, o son anına kadar faşist baskılara maruz kalmıştır. Onun şiirinde öerste dövüle dövüle çelikleşmiş namus işçileri vardır. "Cibali" gibi çalışan ve direnen emekçi yiğit kadınlar vardır. "Umudun Çiçekleri" herşeyden habersiz, tertemiz çocuklar vardır. Onun adı sonsuza dek şiirlerimizde bir yiğit şair bir şiir immanı olarak yaşayacaktır.

Ocak 1995

GİBAU

Cibali dedi mi
aklıma siz gelirsiniz, kadınlar,
kiminizin bes çocuğu,
kiminizin nar gibi yanakları var,
kiminiz kocasız kalmış,
kiminiz iniyor,
kiminiz daha körpe babu,
Bana umulmadık,
eskimiş türküler düşünürür
siyah basımları altında yüzünüz

Parmaklarda tütün kokusu,
Tütün kokusu pazari entarilerde
Birtiz ekmeğin bir tünde,
birtiz dürmüş oksunıyor illerde
geçiyor bizim mahalleden birtiz

Cibali dedi mi
aklıma siz gelirsiniz, kadınlar,
Carpık ayakkaplarınız geliri
ve kalvaman şifarişiz.

1943, Balıkesir

Alexander NEWEROW

Öyle bir arkadaşımız vardı ki, heybetli, dolgun göğüslü, çatık, kapkara kaşlı biri. Kocasını yanında çiroz gibi kalıyordu. Adını Murksel takmıştık. Çelimsiz cücenin biri, şapkasını taktığı gibi kaybolurdu. Yalnız, bir defasında iyice kızmıştı. Marya ile münakaşa etmişti, masaya yumruğunu bir yapıştırdı ki, der-sin demirci çekici örse vuruyor.

- "Öldüreceğim seni! Kemiklerini kıracağım..."

Marya tükiden farksız. Sanki korkuyormuş gibi rol yaptı.

- "Ne oldu yine?"

- "Kafanı koparacağım!"

Marya tatlılıkla;

- "Bugün kascha pişirdim. Sever misin?"

Tabağını doldurdu, üzerine yağ döküp süsledi. Önünde el pençe divan durup, ilk düğün yemeğindeki gibi hizmet etti ona.

- "Afiyet olsun, Prokopi Mitriç, hakkın azarlamakta."

Kadın onu güzelce yatıştırdıkça, diğer burnu havada, küçük dağları ben yaratmış diyordu.

- "Kaybol gözünden!"

Marya bir hizmetçi gibi su getirirdi ona, tütün kesesini yetiştirirdi. Terliklerini odanın ortasında bıraksa, kaldırır; çoraplarını ocağa asardı. Geceleri kocasının başını kollarına yaslar, saçlarını okşar, kulağına kedi gibi mırıl mırıl tatlı sözler fısıldardı... Murksel çimdiklerdi onu,

- gülerdi:

- "Ne yapıyorsun, Prokopi Mitriç! Acıyorsun..."

- "Şuna bak - acıyormuş... Duyan da seni ezdim sanacak..."

Yeniden çimdiklerdi:

- "Kocan değil miyim, yabancı biri miyim sanki?"

Kocasını böylece sakinleştikten sonra, o başlardı:

- "Ulan Murksel! İki tane yapıştırdım mı, işin biter. Benim canım taştan mı? Senin gibi bir mantar ba-

na işkence edecek hee?"

Önceleri çok nadir şikayet ederdi, evdeki dertleri sessizce içine atardı. Bolşevikler 'Hürriyet' diye piyasaya çıkıp, siz de erkeklerle eşit haklara sahipsiniz diye karıların ağızına bir parmak bal çalmaya başladıktan beri, Marya'nın da gözleri açıldı. Ortalıkta bir Raportör görülsün, hemen toplantı yapalım diye herkesi kızıştırıyordu. Artık utanma nedir tanı-mıyordu sanki. Bir defasında Raportör'e gitmiş, genç bir kız gibi gözle-rinin içine bakarak:

- "Raportör, yoldaş, bize buyrun çay içelim."

Murksel'in tepesi atmış tabii. Gözleri kararmış, soluğu burnundan çıkıyor. Aha dedik, şimdi kıyamet kopacak. Fakat kendini toparladı, yavaşça yaklaştı ve,

- "Haydi eve!"

Ama karısı, inat olsun diye mi nedir, kürsüye çıktı

- "Köylü yoldaşlar!"

diye bir söylev çekti bize. Biz toparlanıyoruz. O sırada Murksel avazı çıktığı kadar bağırıyor:

- "Raportör yoldaş, şunun ağız-na bir tane yapıştırın!" Evde yumrukla karısının üstüne yürüdü.

- "Kemiklerini kırarım senin!"

- "Ne yaygara koparıyorsun, Prokopi Mitriç? Beni korkutamazsın..."

- "Bir daha toplantılara katıldığını göreyim, bacaklarını kırarım senin!"

- "O senin becereceğin iş değil?"

Murksel'in gözleri döndü, kafasına atacak bir şey ararken, Marya meydan okudu:

- "Cesaretin varsa görelim; bütün tabakları o senin turp kafanda kırarım."

İşte böyle başladı... Murksel bir tarafa çekiliyor; Marya diğer tarafa. Murksel yataкта yatıyor - Marya so-

ba -
nın ya -
nında. Ko -
cası ona so -
kulmak istediğin -
de, Marya geri tep -
yordu.

- "Hayır, ciğerimin köşesi, geçti o zamanlar. Şimdi oruç tutma sırası sizde."

- "Gel buraya diyorum!"

- "Çekil başımdan!"

Murksel biraz tepinip, sonra soğuk yorganın altında büzüşür. İşler öyle bir dereceye geldi ki, gülmekten ölürsün. Kadın artık çocuk yapmak istemiyor. İki tane doğurdu - mezara gömdü. Murksel üçüncüyü istiyor, Marya inatlaşıyor. Artık baktırı bu oyundan, diyor.

- "Ne oyunu yahu?"

- "Çocuktan bahsediyorum... Sen hiç çocuk doğurdun mu?"

- "Ben karı mıyim?"

- "İyi işte, ben de inek değilim ki, her sene sana bir buzağı vereyim. Canım isterse yaparım bir tane..."

Murksel'in cinleri tepesinde.

- "Böyle konuşursan, kafanı koparırım."

Ama Marya da az değil. Ben, diyor, kısırlaştım artık.

- "O ne demek oluyor?"

- "Suyum kurudu benim. Zora baş vurursan, giderim."

Adamı köşeye sıkıştırmıştı. Eskiden kaçamak yaptığı olurdu. Komşu karılara sulanırdı, ama şimdi bitmişti bu iş. Sobanın yanında sürünen bir dul gibi olmuştu. Eşşek sudan gelinceye kadar bir dövme is-

tiyordu kanyı ama gitmesinden korkuyordu. Hatta ne eder yapar mahkemeye de verirdi, ve Bolşevikler derhal atarlardı içeri: Öyle ya, moda'dı onlarda karıları şımartmak. Yulan tamamen ele kaptırsan, elaleminden utanıyordu, o zaman herkes, bunda hiç cesaret yok, korkağın biri diyecekti.

İki defa üfürükçünün yanına gitmişti ama boşuna. Son zamanda Marya, dermekten gazeteler, kitaplar taşımaya başlamıştı. Bir gazete açıyordu, çarşaf gibi mübarek, ve bir öğretmen gibi dudaklarını oynatıp, oturuyordu karşısında. Sesli okumazdı hiç. Murksel'e tabii ki çenesini kapamak düşüyordu.

Tamam okumaya okusun da, tek evden kaçıp çıkmasın. Bazen şakalaşacak cesareti olurdu:

- "Telgrafını ters tutmayasın, öğretmen hanım!"

Marya aldırılmazdı. Bildiğiniz gibi kitaplar ve gazeteler değiştirir insanı. Öyle başkalaşır ki insan, kendi kendisini bile yeniden tanıyamaz artık. İşte Marya da öyle oldu. Pencereden uzaklara bakıp dururdu. Canını sıkıyor derdi.

- "Neyin eksik peki?"

- "Tam bilmiyorum... Burayla ilgili yok... Başka bir yaşam istiyorum."

Murksel kendini epeyi tuttu ama, sonunda sabrı taşı.

- "Senin kafan boşuna çalışıyor!"

O da gerçekten çok ileri gidiyordu. Erkeklerin işine de karışıyordu. Bizim bir toplantımız olsun, bakarsın Marya da orda. Erkekler kızıyor tabii. "Marya, haydi sen mutfağına!" Kime diyorsun! Öldürecek gibi bakıyor! Bir de kadın komisyonu kurmayı takmış aklına. Böyle bir lafı ömrünüzde duymamıştık, herhalde yabancı bir kelime olmalı. Ama bak, işte karının birini katılıyor bile, bir ikincisi daha, hayret! Murksel'in evinde kurslar açılıyor. Karılar orda kuluçkaya yatıp dir dir ediyorlar işte. Sovyetlerin komiseride onları ziyarete başladı. Bizim köyden biri o

da. Vaska derdik, eskiden ona. Sonradan Bolşeviklere katıldı da, Vasili Ivanoviç demeye başladılar... Murksel'in hali perişan. Ağzını açacak olsa, on kelleden birden ses geliyor: "Haydi ordan, sen karışma!"

Komiser tabii ki karılardan taraf, kendi programı zaten. Bugün artık diyor, Prokopi Mitriç'e; kadınlara bağrılamaz.

Devrim işte... Murksel'de pişmiş kelle gibi sırıttıyor, ne yapsın. İçinden tüm Devrim'i paramparça etmek geçiyor ama, çok tehlikeli sesini çıkarsa pahaliya patlayabilir. Marya ise, ateşi iyice alevlendiriyor. Ben, diyor, tamamen Bolşevik Parti'ye katılacağım. Murksel dil döküyor ona. Utanmıyor musun, diyor. Hiç vicdan yok mu sende, diyor. Allah'ın zoruna gider, senin bu hareketlerin, diyor. Marya hiç orah değil.

- "Allah mı? Ne Allah'ı Onu nereden karıştırıyorsun?"

Kafayı oynatmış tamamen. Komiserden ise hiç çekinmesi utanması yok. Komiser ona Bolşevik kitapları taşıyor, kafasını alt-üst ediyor, ama onun sevinçten yanakları kızarıyor.

Bir defasında omuz omuza masada oturuyorlar, kimse yok sanıyorlar, ama Murksel yatağın altına saklanmış, kıskançlıktan tutuşuyor. Yatağın örtüsünü tabana kadar sarkıtmış, tilki gibi kovukta saklanıyor. O sırada komiser: "Kocanız hiçbir gayret göstermiyor, yoldaş Grisagina." diyor, "ona nasıl tahammül ediyorsunuz, anlayamıyorum." Marya gültüyor.

- "Dört aydır onunla yaşamıyorum. Sadece görüntüde beraberiz."

Derken komiser ellerini tutuyor. "Doğru mu hayatta inanmam..." Ve gözlerine bakıyor, yaklaşıyor. Kollarını dolayıp, sarılıyor. "Neler hissettiğinizi anlıyorum..." diyor. Murksel yatağın altından dinliyor, ama artık gerisine kulak verecek hali yok. Elline bir balta alsın, ikisini de doğrayasın diye, geçiyor içinden ama korkuyor. Nihayet kafasını kovuktan çı-

karıp etrafına bakmıyor ki, ildisi de tepesinde bitip, bastırıyorlar kahkaha-hayı:

- "Biliyordum orda olduğunu" diyor kansı.

Yeni Sovyet seçimlerini yapmak üzereyiz. Akın akın karılar geliyor meydana, ortalık pazar yeri gibi. Herkes bir kafadan konuşuyor, ne olacağını tartışıyor, birden Marya'nın adının bağrıldığını duyuyoruz. "Marya, Marya Grisagina!" Bizden biri şaka olsun diye: "Bizim için ne şeref!" diyor.

Şaka derken, hoppala, işler ciddiye biniyor. Karılar karga gibi erkeklerin tepesine çıkmış gagalıyorlar: Dullar, asker karıları, sürtüsüne bereket. Bizim erkekler hele bugünlerde hiç makam düşkünlü değiller. Bırakalım, nereye varırsa varsın diyoruz. İsterse Marya seçilsin, boşver. Seçilsin de belasını bulsun. Marya'ya verilen oylar sayılıyor -iki yüzonbeş. Komiser, Vasili Ivanoviç, parlak bir konuşmayla tebrik ediyor onu. "Artık", "Siz, Marya Fiyodorovna, köylü delegeleri sovyetindeki ilk kadınsınız. Makamınızın başına geçin. Bu şerefli göreve seçildiğiniz için, sizi Sovyet Cumhuriyeti adına tebrik eder", "ve çalışan proletaryanın çıkarlarını her şeyin üstünde tutacağınıza umarım."

Marya'nın gözleri parlıyor, yanaktan kızanmış. Ciddi bir ifadeyle:

- "Görevimi yapacağım yoldaşlar. Başarısızlığınız olursa çok katılmayın. Yardım edin bana."

Murksel'in kafası iyice karışmış. Kendisiyle dalga mı geçiyorlar, yoksa ciddiye mi alıyorlar, hele bunu hiç kestiremiyor. Eve geldi, kara kara düşünmeye başladı. Marya ile nasıl konuşacak onu da bilmiyor, bugüne bugün resmi bir kişi olmuş. Durum bizim için de komik, sanki tiyatro gibi. Elinin hamurunda Bölge Sovyeti'ne seçilmiş ve tepemize geçmiş kurulmuş bir kari. Küfüleşip duruyoruz: "Bizden alınmaz, olmaz! İnsan bir kariya böyle bir makam verir mi?"

"KÜRDİSTAN"

Uyku tutmadı beni
başım
gözlerim
gözlerimde bir damla su
akıyor içime
bir haber bekliyorum
tetikte
özgürlük
bağımsızlık
adına,
fabrikalar
tarlalar
taşsa caddeye
mart ayında
gücünü gösterse Kürdistan
Uzun entarili kızlar
Posulu anaları
Susuz kalmış toprağı
çatlamaya hazır
diyarbekir

Hele yaz sıcakı
hele Temmuz ayları
hiç eksilmez tepemde
güneş ışınları
tasır
kalpten
kalbe
umutları,
Ne güzel bir duygu
bulutlar üstünde
Sevginle buluşmak
çoğalmaya
çoğalmaya
ışık

canım
Kürdistan
Hor görmeyin bizi
Oynamayın töremizle
birgün padlar yüzünüzle,
nevrozda
eli öpülesi
Diyarbekir
URFA
H. KİKARI
MARDİN

Deniz sıcak
ılık bir hava
geceleyin oturuyorum
tanyorum tüm

Geç
mi
ş
mi
canım Kürdistan

Seni savaş ken
Mavzerink
tusanınla
kılıncıdaki isyanınla
sakır düşmana
Dicleyle

Fıratla
Tarladaki ırgada
Sırtını yasla cudiye
Canım Kürdistan

A. Ball

Yaşlı Nasarov, Marya'nın yüzüne karşı: "Oho Marya, sen bu işin altından kalkamazsın." dedi. Marya omuzunu salladı.

- "Beni bütün köy seçti -ne olur beni seçin demedim."

Sovyet toplantısına gelmişiz, maksadımız onunla gırgır geçmek -taniyabilirsen aşkolsun. Bir masa hazırlamış, üstünde mürekkep hokkası. İki kalem -biri mavi, biri kırmızı. Yanında sekreter kağıtlara bir şeyler karalıyor. Bu şeytan karının sesi bile başkalaşmış. Gözleri süratle satırları tarıyor.

- "Erzak sorununda mı sıra, yoldaş Ceremeyef?"

Adını süslü harflerle kağıda yazıyor ve büyük bir şef edasıyla:

- "Listeler tamam mı? Gerekeni yapın!"

Gözlerimize inanamıyoruz. Helal olsun sana Marya! Artık yüzü bile kızarmıyor... İkide bir "Yoldaş" deyiş duruyor. Bir kere ihtiyar Klimof yanına uğramıştı, ona da demez mi:

- "Ne var yoldaş?"

Klimof'da bu kelimeye hiç dayanamaz -nasırına basasalar daha iyi. "Resmi bir makam sahibi olursan ol" "ben senin yoldaşın falan değilim". Ama o böyle şeylere pabus bırakacaklardan değil. Aradan bir iki ay geçti ki, baktık başına bir şapka, sırtına bir erkek gömleği geçirmiş, şapkasında da bir yıldız takılı. Murk-sel derdinden deli olmuş, en sonunda boşanmalarını istedi.

- "Böyle hayat yerin dibine batsın... Artık dayanamıyorum... Başka bir kadın arayacağım, 'bana uygun' birini."

- "Hay hay, sen bilirsin, ben

çoktan razıyım."

Beş aydır bizim orda görevini yapıyordu ya, artık iyice sinirimize dokunuyordu: Sırtını Bolşeviklere dayamış, diğer kadınlarını da kanına girmişti. Bir bakıyorsun burda, bir orda birini ayaklandırmış, iki karı da kocalarından koşturmuş...

Bu sivri kafalılardan artık hiç kurtulamayacağız sanırken bereket bir ufak olay oldu: Kazaklar saldırdı.

Marya Bolşeviklerle birlikte parmaklıkları arabaya bindi de sürüp gittiler. Nereye gittiği belli değil.

Birisi onu çevre köylerden birinde gördüğünü söylüyor ama, belki de başkasıdır, aynen ona benzeyen biridir.

Şimdilerde her yerde topraktan fıskınyorlar zaten...

(1921)

Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim Devrimi ve kadınların kurtuluşu "Tavuk kuştur, kadın insandır"

S. ÇİÇEK

"**B**ütün yaşamımı, okuma-yazma öğrenmek ve böylece toplumsal faaliyet yeteneğine kavuşmak için çetin bir savaş olarak niteleyebilirim. Daha küçük yaşta, onsekiz yaşında evlendirildim ve çok dindar bir ailenin içine düştüm. Hiçbir iyilik görmedim. Sadece ve sadece yaşlıların homurtusu, kocamın, kaynanamın, kaynatamın isteklerine kölelik. Evliliğimde tattığım tek şey buydu.

Kocam köy sovyetinin başkanı olmasına karşın bana tek bir kere bile yardım etmedi. Cahil bir kadın olarak öylesine yaşıyor, ev işinden başka bir şey tanımıyor, hayvanların bakımı, çamaşır ve çocukların derdiyle uğraşıp duruyordum. Kocam okur-yazarlığım yok diye utanıyor, beni toplantılara falan götürmüyordu. 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü kutlamasına bile gitmeme izin vermemiş ve bana şöyle demişti: "Sana mı kalmış oraya gitmek, senin gibi pasaklı ve aptal kadına. Sen ineğine bak yeter, ancak buna yararsın zaten."

O gün ne kadar çok ağlamıştım. Ama sonra bizim orda oniki haneyle bir kolhoz kuruldu. Nerdeyse ilk girenler biz olduk. Ve kolhozda bir okuma kulübesi açıldı, burada ben çok şey öğrendim ve toplumsal faaliyet için yetenekler kazandım.

Kısa dönem sonra kadınlar delegesi seçildim, "bir siyaset okulu"na gönderildim ve hatta okuma odası sovyetlerine seçildim. Ve bundan sonra çok ama çok şey üzerine aydınlandım ve Partiye yaklaştım.

Partiye bir dilekçe verdim ve durmadan toplumsal faaliyette bulundum. Zamanla, akıl danışmak, bilgi almak için insanlar bana gelmeye başladılar ve bütün köyün bana karşı hal ve tavırları tamamen değişti. Beni artık insan yerine koyuyorlar ve sayıyorlar, artık kimse benimle alay etmiyor. İki aydır Partiye aday üyeyim. "Stalin" kolhozundan S. Lobanova" (c. 1 s.172, Kadın ve Politika)

"1925 yılının sonuna doğru, Taşkent'teki komünist çocuk örgütünün önderi oniki yaşındaki Hacer Nisan, soluk soluğa Kadın Kolu'na gelmişti. Babasının kendisine paraça giymeyi ve hiç tanımadığı bir adamla evlenmeye hazırlanmasını buyurduğunu anlatıyordu. Buna karşı o, ne evlenmeyi ne de paraça giymeyi düşünmediğini, kendisinin bir piyonye (komünist çocuk örgütü üyesi -ÇN) olduğunu ve okumak istediğini söylemişti. Babası itaat etmediği için onu dövmüş ve eve

hapsedmişti. Kız ise bir yolunu bulup evden kaçmış ve klübe sığınmıştı. Kadın kolu bu kız çocuğuna kalacak yer bulmuş ve okula gitmesini sağlamıştı. Piyonye olarak aynı yılın Aralık ayında Özbekistan'ın yeni hükümet biçiminin (Sovyet hükümeti olarak -ÇN) ilan gününde o da bir mesaj okuyordu: "Bizler yeni bir yaşama başlamak isteyen binlerce ve onbinlerce kızzız. Yüzümüzün, bizi dış dünyayla ayıran çağvanlarla örtülmesinden, gencecik yaşımızda vücudumuzun ve ruhumuzun kötürümleştirilmesinden ve köle olarak aşağılanmaktan bıktık artık." (c.2, s.114-115, Doğu Cumhuriyetlerinde Kadın)

Bu satırlar, Ekim Devrimi ile emekçi kadınların yaşamında gerçekleşen derin, sarsıcı ve radikal değişimin o dönemi yaşayanların ağzından aktarılmış iki örneği. Gül Özgür, araştırmasında, Ekim Devrimi ile başlayan ve sosyalizmin inşa sürecinde yürütülen mücadeleyi verileriyle ortaya koyarken, bu büyük toplumsal altüst oluşu bizzat yaşayanların, ondan köklü bir şekilde etkilenenlerin anlatımlarına da yer veriyor. Ve araştırmanın çeşitli yerlerine özenle serpiştirilmiş bu tür değerlendirmeler ardarda sıralanan verilerle, olgularla bütünleşip onları daha da canlı kılıyor.

Gül Özgür'ün, Sovyetler Birliği'nde Kadınların Kurtuluşu konusunu temel alan ve modern revizyonizmin ihanetine kadar Komünist Partisi önderliğinde yürütülen büyük ve zorlu mücadeleyi belgeleyen iki ciltlik araştırması, kaynakçası ve belgeleriyle kendi içinde bir bütünlüğe sahip toplam beş ana bölüme ayrılmış: I. Kadın ve Üretim, II. Kadın ve Politika, III. Kadın ve Toplumsal Ahlak ve Aile, IV. Kadın ve Sosyalist Yaşam Tarzı ve V. S. B.nin Doğu Cumhuriyetlerinde Kadın.

Yazar, her bölümde sosyalizmin inşa çalışmasının çıkış noktası olarak Çarlık Rusyası'nın verili koşulları ile karşılaştırma içinde tarihsel gelişmeyi ortaya koyarak konunun gerektirdiği yöntemsel titizliğe hakim olduğunu gösteriyor. Araştırma, herşeyden önce bu yönüyle şimdiye kadar yayınlanmış ve bir kısmı da Türkçe'ye çevrilmiş bir dizi "araştırma'dan kökten ayrılmaktadır. Ancak kitabın üstünlüğü bununla sınırlı değil. Yazarın genel yaklaşımından doğan yöntemsel titizlik, araştırma için yararlanılan kaynakların zenginliğinde de kendisini dışa vurmaktadır. Kitabın içerisinde aktarılan çok sayıda parçanın yanı sıra, doğrudan SBKP'nin belgelerinin ve konuyla ilgili çeşitli makalelerin bütünlük içerisinde Türkçe'ye kazandırılmış olması, okura araştırmada konulan sonuçları orijinal belgelerle

karşılaştırma olanağını sunuyor.

Gül Özgür, kitabın önsözünde araştırmanın temel amacının "Kadınların kurtuluşu sorununda ilk proleter devletin büyük deneyiminden öğrenmek, ondan, önde duran görevimiz, yani komünist kadın hareketinin yeniden yaratılması için gerekli dersleri çıkarmak" olduğunu açıklıyor. Bu bağlamda araştırma, analık hukukunun yıkılmasından itibaren binlerce yıldır süren erkeğin kadın üzerindeki egemenliğini hukuksal, ekonomik ve toplumsal alanlarda adım adım yok etme ve kadınla erkeğin toplumun eşit bireyleri olmasının maddi koşullarını yaratma mücadelesinin, bu büyük deneyimin, izlediği çizgiyi, karşılaşılan zorlukları, yenilgi ve başarıları hakkını vererek değerlendirmeye çalışırken, günümüzde kadın hareketleri içerisinde yeniden ve yeniden tartışılan şu sorunlara da yanıt veriyor:

* Komünistlerin kadınların kurtuluşuna dair yaklaşımları temelsiz, yanlış ya da eksik midir?

* Ekim Devrimi ile başlayan toplumsal altüst oluş ve kadınların elde ettikleri haklarla önü açılan toplumsal kurtuluş mücadelesinin Stalin döneminde durakladığı, önü kesildiği ya da hakların geri alındığı iddialarının dayanağı var mıdır?

* Sovyetler Birliği'nde kadın hareketi örgütleri deyince akla gelen "Jenotyel" nedir, ne değildir? Bir dizi akımın iddia ettiği gibi "kadın hareketi" ya da "Jenotyel" Stalin tarafından yasaklanmış mıdır?

* Komünistlerin nüfus planlamasına ilişkin tavırları nedir? Sovyetler Birliği'nde genel siyasetin pratik uygulaması nasıl olmuştur? Kürtajı yasaklayan 1936 kararnamesi nasıl değerlendirilmelidir?

* Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası sürecinde ağırlık salt kadınların üretime çekilmelerine mi verilmiş ve bu sorunun çözümüyle birlikte erkek egemenliğinin kendiliğinden yok olacağı mı öngörülmüştü? Ya da Partide, diğer kitle örgütlerinde ve toplumda erkek egemen anlayışlara, uygulamalara vb. karşı mücadele görevi savsaklanmış mıdır?

* Sosyalist inşa sürecinde kaçınılmaz olarak kendisini gösteren başarısızlıklar ve bunların kaynağı nedir? Komünist Partisinin hataları nelerdir ve bunlar nasıl değerlendirilmelidir?

Araştırma, tüm bu ve daha saymadığımız bir dizi önemli soruya olgular ve belgeler temelinde açıklık getirirken, burjuva/feminist/troçkist/oportünist akımların ileri sürdükleri (Komsomol'un kapatıldığı, Jenotyel'in yasaklandığı, 1930'lardan itibaren kadın hakları

nın geri alındığı vb. gibi) iftiraları, yalanları yüzlerine vuruyor, "bilimsel araştırma" adı altında kullanılan en yumuşak tabirle kötü yöntemleri gözler önüne seriyor. Ancak buradan çıkarak yazarın dogmatik yaklaştığı ve her ne pahasına olursa olsun Sovyetler Birliği'ni savunmaya çalıştığı sanılmamalıdır. Yazar, Sovyet komünistlerinin başarısızlıklarını, kısmi yenilgilerini, hatalarını ve eksiklerini olduğu gibi ortaya koymaktan çekinmiyor, bilakis bunların adlandırılmasının bu büyük deneyimden öğrenmenin temel gerekliliği olduğuna dair doğru yaklaşıma sadık kalabildiğini kanıtlıyor.

Sosyalizmin inşası sürecinde kadınların tam kurtuluşu hedefine adım adım yaklaşma mücadelesi veren proleter devletin ve onun öncüsü komünist partisinin muazzam kazanımları ve başarıları ile yetmezlikleri ve hataları arasındaki relasyonu ayakları üzerine oturtan araştırma, görüşümüzce bugünkü ideolojik-siyasi koşullarda "saldırı" ile "eleştiri" arasındaki kıldan ince köprüden başarıyla geçiyor.

Gül Özgür önsözünü şu satırlarla bitiriyor:

"Önümüze yığılı kitap, gazete, dergi, bildiri vb. dağlarını inceleme süreci içinde muazzam bir devrimin nefesini sürekli üzerimizde hissettik. Milyonlarca emekçi kadın ve erkeğin iç ve dış düşmanlara karşı sürekli ve acı, fedakarlık, zorluk dolu mücadele içinde gerçekleştirip, sürekli kıldığı, bütün dünya proletaryası ve ezilen halklar için buzu kırılan, yolu açan bir devrim! Bu devrim düz bir yol izleyemezdi, izlemedi. Zorlu, ama herşeye rağmen zorunlu bir yol! Sovyet Cumhuriyetlerinin çalışan kadın ve erkeklerinin Komünist Partisi önderliğinde, sosyalizmin inşası, gökyüzünün yarısının -kadınların- baskı ve sömürden kurtuluşu için katettikleri yol. Onların açlığa, sefalete, yıkılmış ekonomiye rağmen kendi kaderlerini ellerine alma irade ve cesaretini göstermiş olmaları, yepyeni kıyıları doğru bir yolu göze alma cesaretini göstermiş olmaları ve bunu sosyalizmin muzaffer zirvesine kadar sürdürmeleri, işte bu, hiçbir şekilde yokedilemeyecek olan tarihsel bir kazanımdır. Bugün dünya burjuvazisi ve emperyalistler istedikleri kadar sosyalizm/komünizm üzerindeki "zaferlerini" kutlasınlar - herşeye rağmen, öyle ya da böyle dünya kızıl olacaktır! Sosyalizm barbarlığı yenecektir." (c.1, s. 15)

Araştırmayı okurken bu muazzam ve meşakkatli devrim ve sosyalizm mücadelesinin -işleri ve çıkışlarıyla- izlediği hat bizi de derinden etkiledi. Devrim ve sosyalizm coşkusunu yüreğinde taşıyan tüm okurların da bu görüşü paylaşacağına samimiyetle inanıyoruz.

Gül Özgür; Dönüşüm Yayınları, Ekim 1993, İstanbul

Mutlu musun?

Temel DEMİNER

Mutluluk ne?

Loş antikacı dükkanında duyulan kekremsi ve kekeme bir haz mı?

Yok, hayır... Bu değil ve olmamalı da...

"Çaya çorbaya nostalji"... formülü açmaz...

Açmazla yaşanmıyor... dediğimden değil; geçmişle, bugüne ve geleceğe olan borcumdan, "kekremsi ve kekeme haz"ların ya da nostaljilerinin uzağında durmam gerektiğini düşünüyorum.

Öte yanda, "bir şeyler hazırlanıyor yeraltında. Hazırlanmışına varımınla yoğunla inanıyorum. Yeryüzünde kenarın adamlarına, uzakları görenlere, ateş çocuklarına bağlıyorum umudumu" (Octavia Paz).

Çünkü insanım, insanların insana borumlu ve alabildiğine umutlu olmaları, umudu yaratmaları gerektiğinin büyüdüğünü görüyorum

Bir çırpıda, yaşadığım(ız) tüm sarsıcılığıyla gelip geçerken; büyüyen gereklilikle sarıp-sarmalanmak ve bu halet-i ruhiye ile sormak: Mutluluk ne?

Sahi, mutluluk ne? Bana anlatır mısın... İşin kolayına kaçmadan ama... Hem de Edith Södergran'ın (belki de) parlak ama bir şey anlatmayan betimlemesinden farklı güncelliğin tarihselliğiyle: "Mutluluk, uyuyan çalılardan yavaş yavaş gelen sabah fısıltısıdır, koyu mavimsinimsinlerde kayan bulutların imgesidir, mutluluk ögle sıcaklığında uyuyan tarladır, ya da gökten dim dik inen ışıkların deldiği denizin sonsuzluğu"... (Edith Södergran)

Mutluluk bu mu?.. Yanıtım "hayır"...

Bana anlık olmayan; çabuk es-

kimeyen; güncelliği içinde tarihselliğini yitirmeyen; insan olduğumuz; dünyanın yaşanılabilir olduğunı durmadan muştulanan; bireyselliği içinde (onu yitirmeden) toplumsallığıyla insanın insanal özüne döndüğü mutluluğu anlat(abilir misin?..)

Hani yaşamın tüketim nesnesi kılınmadığı; bireysel esaretin ucuz ve anlık hazları ya da kaçışları içinde yok edilip, övütülmediği mutluluğu anlatabilir misin bana?..

Hadi anlat... Dinliyorum seni...

Seni dinliyorum.... Anlattıklarının içinde, Elsa'sının gözlerinde "insanın ve ateşin şarkısı"nı söyleyen, Aragon olacaktır elbet; "bir tek aşk yoktur acıya gark etmesin/bir tek aşk yoktur kalpte açmasın yara" diye haykıran...

Seni dinliyorum... Anlat bana mutluluğu; hani, bayram günlerinde, "bayram gelmiş neyime?" diyen katışıksız içtenliğiyle...

Hayır, susma; erteleme yanıtınlı...

"Uğruna ölünecek kutsal bir şey yoktur" dayanılmaz hafifliğinin; ucuz "mutluluk" yanılsamalarını, piyasa ekonomisi ambalajıyla insanlara "tüketirdiği" verili koşullarda susmak ölüm...

N'olur susma... Kapama gözlerini... Belki zemheri de uzadıkça uzadı ama, hala bir şeyleri baharmış gibi özleyen dirençle; mutluluğun tarifini anlatabilir, arayabiliriz...

Susma, susma.... Kapama gözlerini... Seni, coşuklara gark eden heyecan dalgası geri mi çekildi?... Şimdi herşey, dalga geri çekilmişken daha zor ve zahmetli mi?

Hayır; yaşanan, ki o tarihi; bu kadar anlık, yüzeysel ve derinlikten yoksun değildi...

Tamam, şu an, bugün; ama yarın yine var... Mutlak değil bugün...

Sonra, geçmişi olmayan bugün ve yarınısızlık... Bu yoksunluktan ötede yokluk değil de ne? Nasıl utanabilirsin? Özgürlüğün, zorunluluğu bilinci olduğunu...

Susmak... Bu esaret değil de, "hoşnutsuzluk ve karamsarlık"sa; nedenleri ne?... Neden, kaçılıyor nedenleri arayan güçlekle, verilebilecek olan mutluluk tarifinden?...

Bana mutluluğu anlat... İşin kolayına kaçmadan... Bana mutluluğu anlat... Sakın susma...

Bir gün, o gün gelende; mutluluğu tarif eden rüyalarla; dünyayı değiştirmek için yine yan yana gelinen kavşakta, neden birlikte olmalıyız?

Yeter ki susma...

Yeter ki, "mutlu muyum?", "mutluluk ne?" sorularını sormaktan ve bulduğun yanıtları anlamaktan kaçma...

Mutlu musun? Mutluluk ne?... Yanıtlayabiliyor musun?..

ÇOK UZAĞINDAN

SANA-4

Hafıza kaybını, acı çeken insanı sorunlarından uzak tuttuğu için, özgürleştirici fenomen olarak kabul eden Viyana Ekolü'nün savlarını, inandırıcı bulmam.Aksine, acı çeken insanın, unutmaması gerektiğini savunurum. Acı çeken insan, asla unutmamalıdır... Unutmak, ezik ve kaçak insanın mibrabıdır. Unutmak, özgürleştirmez; köleleştirir, uyuşturur...

İnsan(lık)ım, yükseldiği kesitlere bakın: O kesitlerde, unutmayan insan vardı. Unutmayan insan; ezilmeyi, alçaltılmayı, acıyı kabullenmeyendir. Arayan, soran, mücadele eden yükselen ahlakın insanıdır. Özgürdür, özgürleştiricidir...

Unutmayan insan, kaçmayandır. Çözmek için düşünen, sorgulayıcı tutkuların kavgasıdır. Hayatın önünde veya arkasında olmadıkça, onunla iç içe olandır.

Unutmak, "boşvermek"tir. Unutmayan insan boşvermeden, dolu

dolu yaşayandır. Hayır, unutmayan insan "la rose est sans pourqoi/gülün yoktur niçini" demez Rimbaud gibi...

Unutmamak gerek... Unutamıyorum, hep anımsıyorum durmadan; tıpkı, Nazım'ın dizelerindeki üzere:

"Seviyorum seni ekmeğimi tuza batırıp yer gibi

Geceleyn ateşler içinde uyanarak ağzımı dayayıp musluğa su içer gibi Ağır posta paketini, neyin nesi belirsiz, telaşlı, sevinçli, kuşkuyla açar gibi Seviyorum seni denizi ilk defa uçakla geçer gibi

İstanbul'da yumuşacık kararırken ortalık, İçimde kımlıdayan birşeyler gibi Seviyorum seni, "Yaşıyoruz çok şükür" der gibi"

O balde ekleyebilirim: Unutmayan insan, sınırsızca sevdalıdır. Unutmak, sevdanın sonudu; gerçeğin yerine görüngüyü ikame etmek kolaycılığdır...

Devam ediyorum: Unutmak, sevdasız korkaklıktır. **"Home homini lupus / İnsan insanın kurdudur"** cangılının kendiliğinden dayatmacalarına teslim olmanın ilk adımıdır...

Korkunun ikiz kardeşi olan unutmak, insanın doğal yaşama hali değildir. Olmamalıdır da. Çünkü, kaçaklığın edimi olan unutmak eyleminin varsaydığı üzere; insan(lık)ın karşısında, unutarak kaçanın kurtulacağı **Leviathan** yoktur. "Var"sa bile, **Leviathan**'dan kaçarak değil; mücadele edilerek kurulabilir...

Unutmak, kaçmaktır dedim... Ekleyeyim, unutmak aynı zamanda boyun eğmektir de...

Boyun eğerlerin, teslim olanların, sevdasızlaşanların çoğaldığı dünyamız; şimdi, İncil'de, yeryüzünde kendisiyle karşılaşabilecek bir gücün olmadığı iddia edilen, **Leviathan** adlı canavarın, unutmak

versiyonlu modernini ile karşı karşıyadır... Ancak, unutmak canavarı, unutmayanlar tarafından yenilmez ve yok edilemez bir güç değildir...

Unutmak canavarı yenilmelidir... Yeter ki unutmayan kuşkularımız, eleştirilerimiz, ethiğimiz, ve eylem cesaretimiz yitirilmesin...

Unutmamak, insana ait olması gereken bir güçtür. Ancak unutmuyarak; "evet"lerimizi sınavabilir ve "hayır"larımızı törpüleyebiliriz. Çünkü unutmamak, tetikte durmaktır...

Unutmayan insan(lık); yanlış araç kullanımının, doğru amacı sürekli kemirdiğini, yiyip bitirdiğini görebilir. Unutmayan insan(lık), geçmişten dersler çıkartıp, biriktiren ve geleceğin önünü açandır...

Bu nedenle, Arjantin'li yazar **Julio Cortazar**'ın, **"unutmak belki insanın akıl sağlığı için bir gereksinimdir"** önermesine, katılmak mümkün değildir. Çünkü unutmak, gerekçesi ne olursa olsun gerçeğin çarpıtmasıdır...

Yeri gelmişken ifade edeyim: Tarihi ve gerçeği çarpıtana, asla, gözyumultması gerekiyor. Çünkü, unutuş bombardımanı altında etrafımızı saran (ve daha sonra da büyüyen) küçük **Frankestayn**'lar kendilerini hep; tarihin ve gerçeğin çarpıtıldığı, unutuşun egemen kıldığı ortamlarda üretebiliyorlar... Örnek mi? İşte **"Yüzyılın başı, ideolojik uygulamaların da baş-**

langıcına tekabül etti. Yüzyılın sonu ise; ne mutlu ki, ideolojilerin sonuna tekabül ediyor" (Hürriyet, 19.04.1994) diyen unutuş cücesi **Hadi Uluengin**...

O da unutarak, "bitiren"lerden... Unutmak "biter" mi?.. Asla... Unutmakla "bitirilemez", ama kaçılabilir. Tabii, nereye kadar sorusu orta yerde durarak...

Bildiğim şu; tarihsiz, tek başına ve unutarak yaşanamaz. Sevdasızlık, kavgasızlık insan(lık)ın "doğal" hali değildir ve olamaz da... Eger, **I. Ambjörnson**'ın "İnsan Postuna Bürünmüş Köpek"i gibi yaşanmaya-caksa; tarihsiz, tek başına ve unutarak yaşanamaz...

Tüm bunlardan ötürü, şimdi, **"ayrılık sevdaya dahil"** (A. İlhan) gerçeğini de unutmadan; kimilerine "anlamsız" gelecek olsa da, Shakespeare'nin "Hamlet"ini anımsama zamanıdır...

Hamlet, elindeki kafatasıyla (asla unutmadan!), binlerce hayaletle bakar. Yaşam ve ölüm üzerine düşünür; **Elsinor** şatosundaki onun hayaletleri, insanal çatışmalarımızın tüm nesnelere. Unutmadan, hüznle anladıklarımızda; bugünümüze kadar taşımak zorunda olduklarımıza değin... Bu bağlamda anlamıdır, **Hamlet**'in **"olmak ya da olmamak işte bütün mesele bu"** vurgusu.

22.04.1994 / Paris

Kültür ve sanatımızın parlak simgesi proleter sanatçı

YILMAZ GÜNEY

58 yaşında

2 Nisan 1995'de O'nun 58. doğum yıldönümünü

Duisburg'da birlikte kutlayalım

Tüm yazar-sanatçı ve Y.G. dostları davetlidir.

Program:

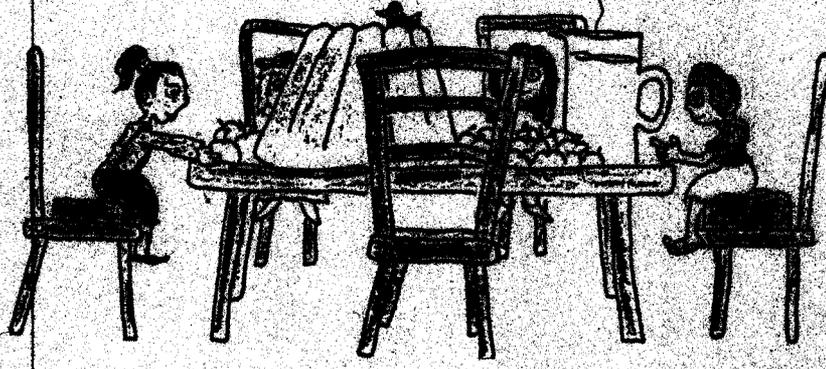
- * Katılan tüm yazarların kitaplarını imzalaması
- * Sohbet ve tartışma konuşması * Müzik ve kokteyl

Internationales Zentrum Duisburg • Nieder Str. 5

ÜÇ KIZ VE TIRTAN

2

Yazan: Şafak Altun
Çizen: Martin Dörk

Üç kız ve Tirtan
Bakışmışlar yüz yüze
Yüzleri sap sarıymış
Daha gece yarımış
Dev demiş ki a kızlar
Niçin sarardı yüzler
Size yemek getirem
Yoksa yüreğim sizler

Balı kaymağı narı
Dev getirmiş sofraya
Börek ile çörekle
Doyurmuş hep kızları

Dev ise gitmiş mutfaka
Bileği almış ele
Başlamış dişlerini
Bir güzel bilemeğe

Üç kız ve Tirtan
Yorgun mu yorgunmuşlar
Serilmiş yatakları
Açılmış yorganları
Üç kızın hemencecik
Başlamış uykuları

Herru horru horr
Purru purru purr
Ama Tirtan uyumaz
Bunu ise dev bilmez

Sonra gelmiş sevinçle
Bakmış uyuyanlara
Şöyle sormuş sessizce

Habra mabra habranık
Mabra sabra mabranık
Kim uyur kim uyanık
Kim uyur kim uyanık
Tirtan demiş dev amca
Benim uyanık olan
Uyku girmez gözümde
Neden ise bu gece
Niçin demiş koca dev
Herkes uyuyor iken
Sen böyle uyanıksın

Tirtan demiş dev
amca
Benim bir annem
vardı
Bizleri çok sever-
di
Tam gece
yarısında
Gider idi pınara
Elindeki süzgeçti
Süzgeçin delik-
lerini
Pamuklarla ör-
terdi

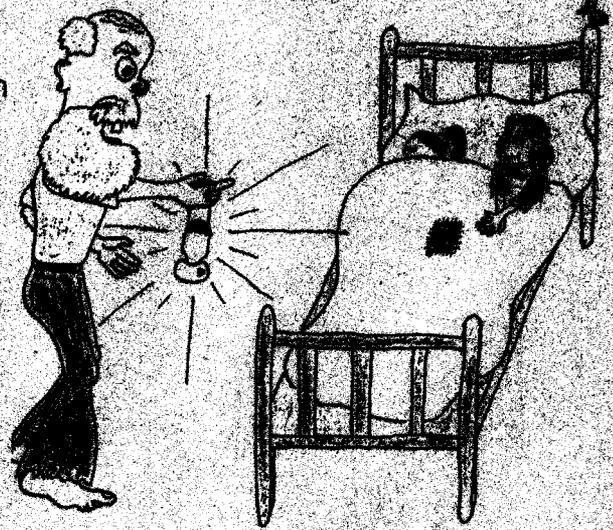
Onunla su getirip
Kızlarına verirdi
Bizlerse içerdik suyu
Tadardık tatlı uyukuyu

Dev almış süzgeci
Tam gece yarısında
Evde koyup kızları
Pınara su getirmeye girmiş
Ama bu şeytan dev
Kapıyı kilitlemeyi de unut-
mamış

Hey kızlar güzel kızlar
Uyanın uyumayın
Dev sizleri yiyecek
Haydin buradan kaçın
Sizsiz delikanlılar
Dünyayı neyleyecek
Demiş Tirtan

Üç kız ve Tirtan
Yürümüşler kapıya
Kapıyı kilitle bulunca
Başlamışlar ağlamaya

Kapı birden açılmış
Dev içeriye dalmış
Hayrola kızlar
Bu ne haliniz demiş

Bak us
Depük

ZİYARET

İstanbul'da yıllar önce köseyi dönmüş milyarder eski koyunuşu fakara Zimbili'ni nerden akına geldiyse ziyaret etmek ister. Zimbili'nin evini bulur ve zil'e basar. Zil bozuktur. Kapıyı vurur, tenekte ve tahta parçacıklarından yamalı kapıyı saç sakalı bir birine karışmış birisi açar.

"Burada hama! Zimbili'ni yaşıyor mu?"

"Yook!"

"Siz kimsiniz?"

"Ben hama! Zimbili'yim!"

"Niçin bana burda yaşadığını söylemiyorsun?"

"Eğer siz buna yaşamak diyorsanız!"

SÖYLEYİZ BÖYLEYİZ POLİTİKACILARI

Sosyalist enternasyonal toplantısına katılacaktır Kara Surat (Murat Karayalçın) MGK Kurulundan dış kamuoyunu kazanması için "söyle iyiyiz, böyle iyiyiz" politikası yapmasını talep eder.

Kara Surat suratını yıkar, biraz düşünür, "söyle iyiyiz, böyle iyiyiz deyip yanına da mandıncı olması için arıcık, şeker ve mum sıkıntısı var ülkede diye eklesem olmaz mı?" diye sorar.

"MGK Kurulu Kara Suratı onaydılar."

Ve Kara Surat Sosyalist Enternasyona "de sıra kendisine gelince başlar anlatmaya, herdoğruya kendisi de inanmaktadır söylediklerine, "Biz böyle iyiyiz, böyle iyiyiz, şunu yaptık, bunu yaptık, fakat bira, şeker ve mum sıkıntısı var ülkede." Arka kollarından çıkan eski bir politikacı durumu çakar, "anlaşıldı, arıcık, şeker ve mum sıkıntısı var dediğine göre, halkın, ülkenin, karanlık ve acı olsa gerek."

ÇIKAR MESELESİ

Çıkmadık canından başka birşeyi olmayan vatandaş zimbili, nerden sordu öğrendi bilmez, meclise bir mektup yazar.

"Sayın Atatürk, Ankara, TBMM"

"Bana iş bulmam için yardım edeceğinizi umuyorum, selamlar."

Bir kaç gün sonra zimbili meclise davet edilir.

"Be adam, siz manyak mısınız? Atamız öleli tam 56 yıl oluyor. Böyle abuk sabuk mektup yazma bize."

Zimbili üzgün ve şaşkın, "Çıkarınız açısından Atatürk konuşza dek yaşıyor, vatandaşın işi dustu mu oluyor?" der. De ondan sonra hapsi boyar.

NİZZET DEMİRALP VE MAKAM ARABASI

Suçlular değil de hep suçsuzları yargıya tutup teslim eden Demiralp'in makam arabası kaybolur. Emniyet sefirin çağırılan Demiralp arabasının hemen aranıp bulunmasını talep eder. Bir kaç saat sonra hanım arabayla geri döner. Demiralp hiç zaman kaybetmeden emniyet müdürünü telefonla bu durumdan haberdar eder. Kusura bakmayınız benim hanımdaymıs araba. Emniyet müdürü şaşkın ve tahar.

"Amirim ben tam 50 kişi yakaladım ve hepside yazılı olarak alt katta suçlarını itiraf ettiler."

EN BÜYÜK BAYRAM GÜNÜ

Son darbeyi general hacı horoz ve üfürükçülere o kadar yararlı ki, Marmak Kanalı Cozaevi'ne giderken, Keçiköy'deki Zehra Ana'nın yanına uğrar.

"Söyle bana Zehra Ana ben ne zaman öleceğim?"

"Siz ne zaman öleceksiniz ben bilemem. Fakat tahminime göre, iyık bir bayram günü öleceksiniz."

"Hangi bayram gününde?" diye merak eder general.

"Ölümünüzün gün, en büyük bayram günüdür!"

VALİYAN KADIN

Arıkabilir e giden kocasının üçüncü eşi ve işsiz bir kadın, bir yerler konuşarak ağlıyordu.

Asker kadını gördü ve sordu, "Ağlamayın, Atam öldü fakat düşünceleri yaşıyor!" Kadın başını kaldırdı.

"Ben zaten onun için ağlıyorum, Ata öldü düşünceleri yaşıyor!"

DİN VE DEVLET

Devlet bütçesinden, Diyanet'e 12 tilyon 323 milyar lira ayrılmış. Enflasyon ve ekonomik kriz bu bölü dizgin koşturdu, üstelik kirlü savaşın bütçeyi tamamlar edenlere yaradığı bir dönemde fakatşiye somuşlar, "Yani bu devlet sizi yakarken, Diyanet'e, sizin de ödediğiniz vergilerden alıp, bdenie yapıyor?"

Bektâşi, sağına, soluna bakıyor, polis yok.

"Efendim, hükümet baklı bu dünyada, mık ve fanatik dinci konumuyla pek tutunup, yaşanmayacak, onun için buör dünyaya yatın yapmaya başlıyor, Öbür dünyada Türkiye'deki temsile bankası Diyanet zaten bildirmekteyim yakında kıyamet kapacakmış. Bu dünyada en yüksek mevkiilerde olanlar, o dünyada da en yüksek, yani Allah'ın hazinurunda, cennette olmaları gerekmektedir."

Bu yüzden Diyanet İşleri Bankası bu parayı az daha büyümektedir! Eger, hükümet bu parayı artırmazsa, işadığı suçların cezası affedilmediği gibi, cennete girme şansında kaybedecekmiş!

Oglauna Hikayeler

Faşizm çiyê, çûk e, legleg e?

Çîrok: Yılmaz Güney • Werger ji Tirkî: Çabak Çiyân

Lawkê biçûk ji dayika xwe pirsî:

"Dayê" gotê, "faşist çiyê, hêlinên faşistî tê çî wateyê?"

Dayika wî, li hember vê pirsra lawê xwe bê deng ma. Ji ber ku wê, ev peyv, gelek caran ji televîzyon, radyo û der-dora xwe bihîstibû. Peyv jê re ne xerîb bû. Lê heya nuha, li ser wateya vê peyvê qet nefikirîbû. Nizanîbû çawa dê bersivê bilde lawik. Xwest ku wî bikşîne nava qiseyan û bi vê riyê jî hinekî li ser bifikire:

"Ji çî deverê hate bîra te ev faşist, ji ber çî tişî te pirs-kir?"

Lawkê biçûk lê vegerand:

"Doh, gava ku ez ji dibistanê

dihatime mal, di rê de gelek qîz û xort gihabûne hev. Tevan bi hev re diqîriya û digot: 'Bimrê faşizm, Bila hêlinên faşistî jihevberîstin.' Faşist çûkek e, dayê? Hêlinên faşistan çawa nin?"

Dê çî bigota, dê çawa bihanîna zimên; ne dikaribû rêyekê ji xwe re bibîne... Li bazarê (sûkê), gelek caran bibû şahidê civîn û mesên (xwe pêşandan) pirkes û rengo-rengo yê civakî. Şîara (slogan) 'Bimrê faşizm' guhê wê qulqulandibû (gelek caran bihîstibû)...

Lawik, tê derxist ku dayika wî, ji bo peyda kirina bersivê difikire. "Faşist çûk e, leg-leg e, ma çî tişte?" gotê de lawik.

Nepeyda kirina bersivê, dayika wî xistibû halekî heyirî (tengasiyê). "Bila bavê te were, em ê jê pirs bikin" bersivand dayika wî. "Ew, dê bersivê têr û tijetir bide (baştir)..."

"Ma ti nizanî?" gotê de lawik.

"Ez dizanim... lê, bavê te çêtir (baştir) dikare bihêne zimên."

Jinik, di nav karê rojane de (ji-yana rojane) gelek peyvên din jî bihîstibû. Ez, wateya gelekên ji wan jî nizanim, ji xwe re got. Weke nimûne (mîsal), "emperyalizm", gelek caran ev peyv bihîstibû; "sosyalizm", "komunîzm", "anarşizm" dihatine çî wateyê? Weke gelek peyvên, li ser van jî, bê deng û bê dîtin mabû...

Pirsa ku lawê wê jê kiribû, ew xistibû rewşekî nexweş. Revî revî derbasî aşxanê (bixerî) bû. Li hemberî wî, xwe, kêm û xembarbûyî dihesiband. Gava kartol (patatêz) dîkeşart, difikirî û ji xwe re digot: Li kolanan (rê, cade), bûyer dibin...

Her roj bank lêne şelondin... Her roj çend kes lêne kuştin... Bûhabûn, her ku diçe zêdetir dibe...

Çî dibê li der û dora me, qet ez tê naghêjim...

NEWROZ YILDIZI

Kızıl ateysin dağlarda
Kürdistan'dır senin toprakların,
caddelerde,
salonlarda,
ovalarda.

Binlerce yıllık bir bilge,
Kırmızı kanlı,
yeşil gözlü,
sarı önlüklü,
Kawa'sın sen
Kawa.

Bir elinde çekiç,
diğerinde bayrak,
yılmaz umulla,
bitmez türküyle,
ma'vili ufuklara,
güneşli sonsuzluğa.

Sen toprak anasın,
Yaşam dolu,
renkli kelebekli,
kuşlu böcekli,
çalışkan karıncalı.

Alev etti vücudunu,
Newroz alevi,
Yigit Kürt kızları,
yaşlı anaları,
mert erkekleri.

Yanılı yandı,
kül olmadı bedenleri,
Bir kırmızı bülbül,
bir yeşil serçe,
bir sarı kumru.

Uçundur göklerde,
müjdetler taşıdılar halklara
Newrozlar özgür,
Newrozlar özgürleşti dediler.

Nazif Telex / Hilden

Seyda ê Cixerxwîn diwê "Kîme Ez"
Eji Bawerim diwêm "Ewin Em"
Seba Yılmaz Güney Ewin Em.

Gel çima hûn na pîrsîn?
Kurd kîne û çî kesîn?
Her weki hûn dî tîrsîn.
Em Mehdîne, jî bana Dunê
Kezew jî pola, Gurçik jî hesîn.

Rengê sor, jî xwînê herkî
Rengê zer, jî Rojê zerigî
Rengê Kesk, jî Axê fırlîkî
Wek pêşmala ber kawa,
bîlînd bû li cêjna Newroz
Bû nîşana Azadî li doza me birigî.

Kî diwe Kurd nezane
Xanî û Fegî ê Teyran,
Bedirxanan xwîyane
Cixerxwîn û Tirej, bahra îlmê Kurdane

Yılmaz Güney û Yasar, Beşikçi û Enter,
ki nizane Ew kîne.
Tev Dunya malê wanbe,
yê nezan tim xizane

Bi yegîn ez paleme, û seyda ê
Bawerim

Riya dozê hûn bîbin zêr,
her weki ez rêberim
Qeleta destê min Ar,
jî îlimra ez perim.
Nav gemar u axe da,
bî salan ez bîminim
jî wî îlmê zelal, jeng nagırım

Gewherim.

Dr. Rodi

Ali Heyder

Biye biye Ali Heyderê mı biye
Koyê Jêle vera sona ve şüye
Vanê vore vara esto ve miye

Biyê biye Ali Heyderê mı biye
Biye biye İbrahimê mı biye

Maylîmê Qutî Derî kerdo ve
bêbextiye

Xeverê rusna şestmala eskeriye
Felmî Altînbilek vano
Bêrê teslim bê

Biyê biye Ali Heyderê mı biye
Biye biye İbrahimê mı biye

Ali Heyder vano
Kutk jê to niyo
Hona hardê na Dêrsîmî de
Kes teslim nêbiyo

Biyê biye Ali Heyderê mı biye
Biye biye İbrahimê mı biye

Qersune ginê Ali Heyderê mı
Mianê serde şüye
Cemsi dima kaskerdo
Mamekiye de nas biye

Biyê biye Ali Heyderê mı biye
Biye biye İbrahimê mı biye

Bira vore vora esto dustê miye
Tenga ke marê arde
Hona ma vira nêşüye

Biyê biye Ali Heyderê mı biye
Biye biye İbrahimê mı biye

Derleyen-Areker: Hawar Tarnêçangi
Ali Haydar Yıldız'ın
22. ölümyıldönümü anısına

Merhaba dostlar,

Ulaşabildiğimiz Güney dergisini titizlikle irdelemeye çalışmaktayım. Yılmaz Güney adı bizim için komplekslerimizi parçalamada önemli bir isimdir. Henüz çok küçükken sinemalarda onun bizi anlatan afişlerini arardık hep. Filmlerde onunla ağlar, onunla güler, onunla zalimlerin üstüne giderdik. Acımasız zamanda gönlümüzü çekincesiz verdiğimiz tek kişiydi o. Sonra büyüdü, o daha da büyüdü. Acımasız zamanın azgın atlıları tırnak büyüklüğünde çıkarları için iyi olan ne varsa göğüslerini çiğneyip geçtiler. Fakat kim anımsar şimdi yetmişler Türkiye'sinin acımasız çarkını çevirenleri? Onlar pis anılarıyla gömülüp gittiler. Ancak Yılmaz Güney adı eskisinden daha büyük ve parlak...

Yılmaz Güney adına ve onun anılarından halklarımızın geleceği için yeni değerler üretenlere saygılar, sevgiler.

Hasan Bildirici
20.12.94 Paris

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'ne

1994 yılında sizinle dialog ve dayanışma içinde olmak bizi mutlu etti.

1995 yılında da dialog ve dayanışma içinde olmaktan mutlu olacağız.

1995 yılında ülkemizde ve bütün dünyada barışın ve kardeşliğin gelişmesini diler, en içten saygılarımızı sunarız.

Sesimiz Dergisi ve Film Forum Türkiye

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'ne

Sala ve ya nù piroz bel
Best Wishes For 1995
Yeni yılınız kutlu olsun

Paris Kültür Enstitüsü
Aralık 1994

GÜNEY çalışanlarına

Çalışmalarınızda başarılar diler, yeni yılınızı devrimci ve sosyalist duygularımızla kutlarız.

Gökay Karakaş
İstanbul / Aralık 1994

GÜNEY çalışanlarına

Yeni yılınızı en içten dileklerimizle kutlar, çalışmalarınızda üstün başarılar temenni ederiz.

Bir Grup Güney okuru / Kadıköy / Aralık 94

GÜNEY dergisine

God Jul och Gott Nytt År
Yeni yılınız kutlan!

Särå Böckförleg
Skockholm / Göran Knodal

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'ne,

95 yılının; iyinin, güzelin, sevincin, sevinmenin, yardımın, dayanışmanın, özgürlüğün, barışın, dostluğun ve kardeşliğin müjdecisi olması dileğiyle yeni yılınızı kutlarız.

Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu
Genel Yönetim Kurulu / Aralık 94

Ortadoğu Yayınevi Sahibi
Öğretmen ve Kitapçı
HÜSEYİN ÇÖLGEÇEN
(15.11.1940 - 26.01.1995)
Geçirdiği bir kalp krizi ile ebediyen aramızdan ayrıldı.
Ailesine ve tüm dostlarına başsağlığı diliyoruz.
GÜNEY ÇALIŞANLARI

Merhaba GÜNEY

Güney dergisi için çok az zaman ayırdığının farkındayım. Kendimizi o kadar çok şeye bağlamışız ki, içlerinde en önemlilerine gerçekten az, hatta hiç zaman kalmıyor. Oysa hasmımız, yani "idealizm" maddi olarak bizden çok çok güçlü. Öyle büyük örgütlenmiş ki, bu bulanık deryada, Güney minicik ama tertemiz bir duru damla kadar.

Damla, deryayı yutar mı, ya da derya mı damlayı yutar?

Eğer bu duru damla evinip, devinmezse, yüzünü güneşe dönmezse o bulanık deryada bir bulaşık suya dönüşebilir. Ya da tam tersi, bu duru tertemiz damla evinir, devinir, yüzünü güneşe, gerçek sosyalizme döner, buharlaşır gök yüzünden binlerce damlayla, yeryüzüne yağar ve duru bir derya oluşturabilir.

Güney dergimiz bu iki örnek oluşumun her ikisinde benzeyebilir. Eğer bizler ipleri gevşek tutar, gereken değer ve çabayı, önemi ve de duyarlılığı ciddiyetle kendimizde hissetmezsek, bu damızlık tutmayabilir. Fakat bizler bu işi dergiciliği: içten gelen bir aşk heyecanı ile, bilimsel sosyalizmin yaratıcı çılgınlığıyla çalışır, çabalar ve düşünürsek, geleceği ve geçmişi 'güneşi fethedenlerin' sevdasıyla araştırır, değerlendirirsek; işte GÜNEY'in UMUT'u hayalde kalmayacaktır. Güneşi fethedenler'e erişmek için olağanüstü, ya da masallarda anlatılan sihirli bir güce sahip olmamız gerekmez. Fakat az okuyup, araştırarak, duygusal an-

ların demiyilede güneş fethedilemez. Öyleyse ne yapmalıyız? Bence bütün yollar bir noktada birleşiyor. Bilimsel metodla okuyup, araştırmada...

Ve de en önemlisi; işçi sınıfı tarihini, diyalektik ve tarihsel materyalizmi, ekonomi politiği, bilimsel sosyalizmi tekrar tekrar araştırıp geliştirmede sonsuz çaba sarfetmeliyiz...

Dünya, ve de ülkemiz cehennem kazanı gibi kayıyor. Güçlüler barbarlıklarını en çılgın ve vahşi düzeyde zayıflar üzerinde yoğunlaştırıyorlar. İnsan ve doğa katlediliyor. Ormanlar yakılıyor, doğa tahrip ediliyor. Köyler ve köylüler yakılıp, yıkılıp, sürgün ediliyor. Ağzını açan, insan onurunu korumak için konuşan, yazan yazar, çizer, sendikacı, insan hakkı savunucusu, ayukat ve bilim adamları ya tutuklanıp zindana atılıyor, ya da devlet içindeki devlet kontrgerilla tarafından yok edilip, imha ediliyorlar. Polis ev basıp genç delikanlı, kız, oğlan, çocuk kurşuna diziyor. Dincilik ve ırkçılık okullarda ve günlük yaşamda devlet tarafından beslenir, geliştirilir olağan yaşam şekline sokuluyor. Boyalı medya ve farecikleri toplumu özüne aykırı Amerikancı ve Arabistancı fanatizmle besliyor. Köleliği alkışlayan bir toplum ve gelecek yetiştiriliyor. Demokrasi-den -bizden- korkan faşizm, dincisini ve ırkçısını, yozlaşmış fareciklerini bütün gücüyle bize yöneliyor. İşçi ve memur, tüm çalışan emekçi kesimlerin sözcüsü ve asil öncüleri katledilerek, emekçilere göz dağı veriliyor. Ga-

zetelere, dergiler yasaklanıp BOMBALANIYOR. Bu emri biz-zat, dış beslemeli, emperyalist Başbakan veriyor, uşakları uyguluyor.

Şimdi bu cehennem ateşi içinde, Güney Kültür, Sanat ve Edebiyat dergisine çok büyük görevler düşüyor mu?

Güney görevinin başındadır. Fakat yolun daha ilk adımını atmış durumdadır. Bir oluşuma doğru yol alıyor. Üstlenilen görev ağır, sorumlulukta aynı derecede ağırdır. Bu yol güç ve ağırdı olsa, ta-

Onlar ve biz

Çocukları solarken yaşam
Yeni bir türkü gibi geldiler dünyamıza
Beynimizde ritimleri kaldı
Kalbimizde ışıklı melodileri
Bir şahin kuş gibi uçtular
Mavi gök yüzü ölümde olsa
Karanlığa göğüs gerdiler
Ve şahin kanatlarıyla les karga larını
O kokmuş les karga larını
Saltanatını yere devirdiler
Ne bir şaka
Ne macera
Ne de bir çocuk oyunu
Bu yaşam
Kendimizi kandırma
Gözümüzü doyurup
Yarı yarıya yama
Gelmek
Kardelenler gibi ölmeliyiz
Kar külelemlerimizle
Özge bir dünyaya gelecek olan
Kuzeyden doğularda
Bir gerilla aşkıyla
Kurşun yağmurunda varsa
Kurtarmak için iman
ve yaşamı
İnadına barbarlığı
Yeni bir türkü ölmeliyiz
Bizde onlar gibi

"SEFERİ RAMAZAN BEY'İN NAFILE DÜNYASI"

netiyor. Müzik ağırlıklı trajikomik bu oyunda. Dü-rüst, namuslu olma kavgası veren, bunu verirken de gülünç durumlara düşen bir komiserin dramı anlatılıyor. Para, rüşvet, skandal ve adam kayırmanın yaşam felsefesi haline geldiği ve tüm güzel değerlerin gittikçe yokolduğu bir dünyayı kavrayamayışı, onu yalnızlığa itip, yok olmaya götürüşü üzerine oyun kurgulanıyor.

Çürümüş, kokmuş bir düzenin kendisini ayakta tutabilmek için insanları sürüklediği bir bunalım ortamını çok iyi anlatan bir oyun olan "Nafile Dünya" güldürü ile üzüntüyü bir arada sunuyor. Bu oyun 1971 yılında Ankara Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelendiği dönem, yılın en önemli sanatsal olayları arasına girmeyi başarmış ve önemli bir ilgi toplamıştı.

Bu oyundaki on kişilik rolleri; Feride Eligüzel, Melek Fidan, Gültekin Güngör, Cemalettin Zeyrik, Mustafa Nail Ertuğ, Zeliha Çeliker, Özgür Arslan, Hasan Delil, İsmail Turban, Ali Rıza Korkut paylaşmışlar. Oyunun müziğini de Ali Taşyapan üstlenmiş.

Hamburg Küçük Sahnesi çeşitli imkansızlıklara rağmen özveri ile haftada iki çalışma yaparak yeni oyununu tüm tiyatroseverlere ulaştırabilmenin mutluluğunu birlikte paylaşmaya hazırlanıyor.

Hamburg Küçük Sahne Tiyatrosu, yeni yılda tiyatroseverlere yazar Oktay Arayıcı'nın "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası" adlı oyununu sunmaya hazırlanıyor.

1993'te bir başka tiyatro grubundan ayrılarak Küçük Sahne'yi kuran sanatçılar, tiyatroya olan ilgilerini yaşamaya dönüştürmek ve tiyatroyu insanlara daha çok sevdirmek için kolları sıvadılar.

Daha önce "Başbakan Deli mi?", Turgut Özakman'ın "Ocak" adlı oyunlarını sahneleyen sanatçılar, İsmail Altınocakçı'nın hem oynayıp, hem de yönettiği "Almanca Amca" adlı oyunları ile faaliyetlerini sürdürmüşlerdi. 1994 yılında ise Tuncer Cücenoglu'nun "Çıkamaz Sokak"ını Almanca oynadılar. Daha sonra ise Yücel Erten'in Almanca'ya çevirisini yaptığı Sackgasse - Çokmaz Sokak" oyununu Andreas Kollauch yönetiminde sahnelediler.

Hamburg Küçük Sahnesi'nin yeni oyunu "Nafile Dünya"yı deneyimli yönetmen Zarif Zeki Şahin yö-

Not: Bu oyun, 17 ve 18 Şubat günleri Hamburg'ta Glashüten Str. 115 adresindeki "Thatron" salonunda ve değişik tarihlerde çeşitli okul ve gençliktekinde oynanacaktır.

Ayrıca oyunun Bremen, Hannover ve Berlin'de de sahnelenmesi planlanıyor. İstekler üzerine başka kentlerde de oynanabileceği düşünülüyor. İlgili duyanların, Zeliha Çeliker 040 / 7903946 nolu telefona veya Ali Rıza Korkut Rüngestieg 3 22307 Hamburg adresine başvurmaları gerekiyor.

KARANLIK TÜNELDEN KAÇIŞ

G. Kürdistanlı Tiyatro Yönetmeni Burhan Shawi geçtiğimiz günlerde Almanya'da mültecileri konu edinen "Karanlık Tünelden Kaçış" adlı bir filmi çevirmeye başladı. Marl'da yaşayan bir ailenin dramını konu edinen filmin senatistliğini de Burhan Shawi yapmaktadır.

Başrollerini Halil Ergün ve Serap Aksoy'un paylaştığı filmde, ayrıca Hüseyin Duman, Doğan Güneş, Tim Von Kietzel, Sussanea Manen de oynamaktadırlar. 35 mm.lik Alman Vision Sinema filmi olarak çekilen bu yapıt, 100 dakikalık uzun metrajlı bir film olacaktır.

Burhan Shawi yazar, yönetmenlik ve film eleştirmenliği yapmaktadır. Movkova Film Yüksek Okulu'nu bitiren ve mastarını Yılmaz Güney sineması olarak veren sanatçı, henüz 34 yaşında olmasına rağmen mesleğinde oldukça başarılı biridir. O şimdiye kadar çeşitli tiyatrolar yöneterek mesleğini sürdüren ve göçmen işçilerin sorunlarıyla daha çok ilgilenen bir sanatçıdır.

Özgün ismi "Ağaçlar İkili Ölür" olan senaryo, Almanya'daki yabancıların özellikle de sığınmacıların yaşamlarını anlatmaya çalışır. Bu insanların sosyal ve psikolojik çatışmalarını konu edinir. İki dünyanın, Avrupa'nın ve

Doğu'nun yüz yüze gelişlerini vurgular. Almanya'da üç yabancı erkeği ve sosyal ilişkilerini, düşlerini ve kabuslarını gözlemler.

Ali (Hüseyin Duman) Türk'tür. "Cennet Avrupa" ideal düşünceyle Almanya'ya gelir. Dil sorunu, sosyal dışlanma, yabancı düşmanlığı ve işsizlik kısa bir süre gerçeği korku biçiminde öğrenmesini sağlar. Alman kadınla (Monika) evliliği sıkıntılı durumdan kurtulmanın tek yolu olarak görür.

Monika, (Serap Aksoy) yalnız kadındır. Ali'ye rastladığında arkadaşı Wolfgang'tan ayrılmamın verdiği çalkantılı durumun etkisindedir. Ali ile, nihayet yaşamının erkeğini bulduğu inancına kapılır. İlişkileri ise yalnız vücutsal ve yüzeysel bir biçimde şekillenir. Kısa bir süre sonra, hazmedilemeyecek (farklı dünya görüşü, ahlak anlayışı gibi) gerilimler başlar.

Düğünden birkaç ay sonra Ali'nin arkadaşı, Hemen (Doğan Güneş) ziyarete gelir. Hemen, Federal Almanya'da sığınma isteminde bulunan ancak Iraklı gizli servisler tarafından takip edilen muhalefet politikacısıdır. Hemen ilk karşılaşmadan sonra Monika'nın ilgisini çeker. Hemen ise bu ilgiye karşılık veremez. Monika - Ali ilişkisine oranla Monika - Hemen ilişkisi daha karmaşıktır. Hemen, sürekli mücadele, politik teorileri ve yaşam deneylerini tercih eder. Derin insansal ilişkilere girme yeteneği yok-

tur. Bu yönüyle Monika daha güçlüdür. Hemen'in ardından onu evinde ziyaret eder. Ancak bu dostça bir ziyaret olmaktan öteye gitmez.

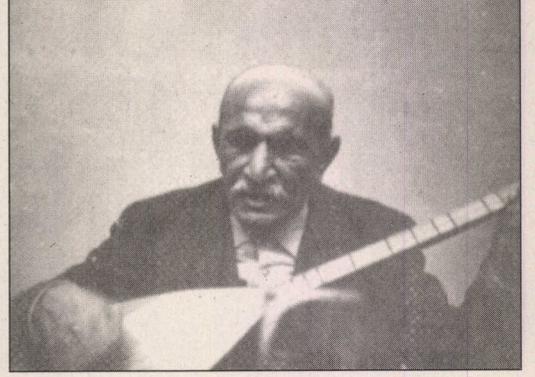
Ali'nin diğer bir arkadaşı Kemeran (Halil Ergün) adında bir Kürt ozanıdır, sığınmacılar yurdunda yaşamaktadır. Karmaşık, duyarlı karakterli Kameran, göçmenlik yaşamının verdiği ağır koşullar altında ızdırap çeker. Politik takibe uğramasına rağmen sığınma başvurusunun mahkemelerce reddedilmesi, kendinden şüphe etmesine yol açar, depresyona girer. Karısı Şehrazad'ın birden bire ortaya çıkıp, yokluğunda ailesinin zoruyla başka bir erkekle evlendirdiklerini söylediğinde, daha iyi günlere olan umudunu tümüyle yitirir. Tek çıkar yolu intiharda görür.

Monika'nın Hemen'i ziyaret ettiği gün Hemen evinde ölü olarak bulunur. Komşular, o gün kadın sesleri duydukları yolunda ifade verirler.

Olaydan üç ay sonra Monika Ali'nin evliliği tümüyle biter. Monika, hamileliğine rağmen Ali'yle birlikte yaşamak niyetinde değildir. Boşanmayı ister. Monika'nın hamileliğini öğrenen Ali boşanma taraftarı değildir. Arada şiddetli tartışma başlar ve Ali'nin Monika'yı tokatlayıp terk etmesiyle sona erer. Monika yalnız kalır. Ali sonunda ışık beliren, karanlık bir tünelden geçer.

AŞIK VEYSEL

100 YAŞINDA

Dostlar Beni Hatırlasın

Aşık Veysel olarak anılan, Veysel Şatıroğlu, 1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğdu. Yoksul bir çiftçi çocuğu olan Veysel, 7 yaşında geçirdiği çiçek hastalığında gözleri kör oldu. Kendisini avutası için, kendisine alınan saz ve köyüne uğrayan zamanın ozanlarından derinden etkilendi. Aşık Veysel, 1920'de annesiyle babasını da yitirip kardeşinin yanına yerleşince içindeki acıları ve sevgileri daha özgürce şiirlerinde dillendirmeye başladı.

1931 yılında Sivas'ta düzenlenen "Halk Şairleri Bayramı"na katıldıktan itibaren tanınmaya başlayan Aşık Veysel, 1933'de bir dostuyla yürüyerek geldiği Ankara'da cumhuriyetin 10. yıl kutlamalarında şiirlerini okur. Bundan sonra hem kahvelerde saz çalıp, türkü söyleyerek, hem de devletin ona bir araç olarak kullanmasının sonucu Ankara ve İstanbul radyosunda söylemeye başlar. Bu dönemden sonra, çeşitli illerde gezerek türkü söyler ve çeşitli çevreler ile diyalog geliştirir.

Aşık Veysel, 1941-46 yılları arasında Arifiye, Hasanoğlu ve Eskişehir Çifteler KöyEnstitülerinde

halk türküleri öğretmenliği yapar. 1952'de İstanbul'da kendisi için büyük bir jübile yapılır. Gezginiğini 1965'lere kadar sürdüren Veysel, Bu tarihten sonra kendisine devletçe aylık bağlandıktan sonra tekrar köyüne yerleşir.

Eski kuşak ozanların günümüze uzanan en önemli isimlerinden biri sayılan Aşık Veysel; okuyup görmemesine rağmen, aşk, doğa, tasavvuf ve toplumsal inançları değişik temalarda birleştirerek "halk şiiri" geleneğini ustaca sürdüren bir ozandır. Bütün eserleri "Dostlar Beni Hatırlasın" adlı kitapta toplanan ozan, eğitimsizlik ve olanaksızlıklar sonucu yaşadığı dönemin devlet politikalarına alet olmuştur.

Dünyayı gözleriyle görememesi, ona bir iç dünya yaratmış ve iç gözlemleri çok zenginleşmiştir. Yaşadığı koşulları ve duyduğu olayları çok iyi algılayıp dile getirebilen Aşık Veysel, çevresinin ve sosyal yaşantısının etkisiyle yaşadığı dönemin sosyal sorunları ve toplumsal çelişkilerini görememiş, bunların üzerine hiçbir eser üretememiştir. Üç kez evlenen Aşık Veysel'in 6 çocuğu olup, 21 Mart 1973'de hayata gözlerini yumdu.

Aralık 1994

Dostlar beni hatırlasın

*Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın*

*Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han konan göçer
Ay dolanır yıllar geçer
Dostlar beni hatırlasın*

*Can bedenden ayrılacak
Tütmez baca yanmaz ocak
Selam olsun kucak kucak
Dostlar beni hatırlasın*

*Ne gelsemdi ne giderdim
Günden güne arttı derdim
Garip kalır yerim yurdum
Dostlar beni hatırlasın*

*Açar solar türlü çiçek
Kimler gülmiş kim gülecek
Murad yalan ölüm gerçek
Dostlar beni hatırlasın*

*Gün ikindi akşam olur
Gör ki başa neler gelir
Veysel gider adı kalır
Dostlar beni hatırlasın.*

12. ölüm yıldönümünde araştırmacı SABAHATTİN EYÜBOĞLU

1908 yılında Trabzon-Akçaabat'ta doğan araştırmacı, eleştirmen, yazar ve çevirmen Sabahattin Eyüboğlu, Trabzon milletvekillerinden M. Rahmi Eyüboğlu'nun oğlu ve ressam yazar Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun kardeşidir.

S. Eyyüboğlu ilkokulu 1925'de Kütahya'da, orta ve liseyi de 1928'de Trabzon'da bitirdi. 1932'ye kadar, Fransa'da

dil-edebyat ve estetik üzerine öğrenim gördü. 1933 yılında ülkeye geri dönünce, İstanbul Üniversitesi'nde 1939'a kadar Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümü doçentliği yaptı.

S. Eyüboğlu daha sonraki yıllarda, MEB bünyesinde çalıştı. Tercüme bürosunda görev aldı ve 1947'ye kadar, Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nde Kültür Tarihi Öğretmenliği yaptı. Bu görevinden alınca bir süre Fransa'da kaldı ve geriye döndüğünde Milli Eğitim Müfettişliği yaptı.

1951-58 arası Edebiyat Fakültesi'nde mukayeseli Türk-Fransız Edebiyatı ve İ. Ü. Güzel Sanatlar Akademisi'nde de sanat tarihi öğretmenliği yaptı. İTÜ'deki görevi emekliliğine kadar sürdü. Ancak diğer görevlerden 1960'dan sonra ayrıldı. 12 Mart 1971 döneminde "Gizli örgüt kurmak" suçlamasıyla bir süre tutuklanan S. Eyüboğlu, 13 Ocak 1973'de geçirdiği bir kalp kriziyle İstanbul'da öldü.

Sabahattin Eyüboğlu 1930'lardan itibaren edebiyatımıza girmiş bir araştırmacıdır. O, edebiyatın yanı sıra tiyatro, müzik, sinema ve resim sanatı üzerine de incelemelerde bulunmuş ender araştırmacılarımızdan birisidir. Onun bu yönü; yeni kuşak araştırmacı ve edebiyatçılarımıza, kolektif çalışma ve kaynakların araştırmasının önemini kavratmaya yaramıştır.

S. Eyüboğlu, M.Ş. İpşiroğlu ile birlikte 1952'de "Avrupa Resminde Gerçek Duygusu" ve "Fatih Albümüne Bakış" adlı inceleme kitaplarını hazırladı. 1955'de Mazhar Şevket ile başladığı "Anadolu Ormanları", "Hitit Güneşi" 1957, "Siyah Kalem", 1958

"Karanlıkta Renkler", "Surnama", "Anadolu Yolları", "Anadolu'da Roma Mozaikleri" 1959, "Eski Antalya'nın Suları" 1966, adlı belgesellerini filme uyarlayarak, Anadolu destanlarını hazırlama çalışmalarını sürdürdü.

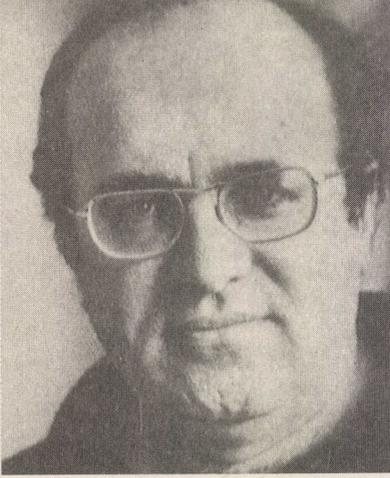
Daha sonra 1961 yılında "Mavi ve Kara" ve 1974'de ölümünden sonra yayınlanan "Sanat Üzerine

Denemeler" adlı kitaplarını yazdı. Yaşar Kemal ile birlikte yazdıkları "Gökyüzü Mavi Kaldı" adlı kitabı 1978'de ve "Köy Enstitüleri Üzerine" adlı deneme kitabı da 1979 yılında basıldı. Bu kitaplarında 40 yıllık eğitimci ve araştırmacı olmanın soucu bir dizi olumlu öğrenilebilecek çalışmalar ortaya çıkaracak.

S. Eyüboğlu'nun Azra Erhat, Vedat Günyol ve Mine Uygunla yaptığı en önemli araştırma ve çeviriler başlıca şunlardır: Montaigne'den "Denemeler", La Fontaine'den "Bütün Masallar", Ömer Hayyam'dan "Bütün Dörtlükler", Eflatun'dan "Devlet" ve "Politika Sanatı" adlı kitabı çevirdiler. Ayrıca "Yunus Emre", "Pir Sultan Abdal" ve "Heridos Eseri ve Kaynakları" adlı araştırmaları hazırladılar.

Sabahattin Eyüboğlu, sanatsal olayları ve sorunları, toplumsal olaylara ve sorunlara bağlayan ve bunların derinliklerini araştıran bir yazardır. O, tüm gelişmeleri popülist burjuva bakış açısıyla ele almış ve halkın bilinç seviyesini yükseltmeyi hedeflemiştir. Eserlerinde yalın bir halk dili kullanmaya özen gösteren yazar, yaşamdan uzak kalıpcı, tutucu gerici anlayışlar ile sürekli mücadele etmiştir. Siyasal alanda milliyetçi ve cumhuriyetçi bir bakış açısına sahip olan S. Eyüboğlu, araştırmalarında ve eğitim sisteminde batı ve özellikle de Fransız kültürünün güçlü etkilerini taşıyordu. Hümanizmin etkisinde de kalan yazardan öğrenilecek bir dizi kolektif araştırma ve inceleme yönü bulunmakta idi. Çağdaş edebiyat ve sanat emekçileri, ondan da öğrenmesini bileceklerdir.

Ocak 1995

Katledilişinin ikinci yılında

UĞUR MUMCU

Gazeteci ve Yazar Uğur Mumcu, 22 Ağustos 1942'de Kırşehir'de doğdu. Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi'nden sonra, 1966'da hukuk fakültesini bitirdi. İki yıllık Ankara'daki avukatlığının ardından, 1969 - 72 yılları arasında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde asistanlık yaptı. 12 Mart 1971'de "komünizm propagandası yaptığı" gerekçesiyle 7 yıllık ağır cezaya çarptırıldı, ancak mahkumiyet kararı askeri yargıtayca bozuldu. 1972'de evlenip iki çocuk babası olan Mumcu, 24 Ocak 1993 yılında uğradığı bombalı bir saldırı sonucu yaşama veda etti.

Uğur Mumcu ilk yazılarını 1964'de "Yön" dergisinde yayınladı. Daha sonra ise Türk Solu, Ant, Emek dergileri ve Akşam gazetesinde yazmaya başladı. Köşe yazarlığına 1974 yılında Yeni Ortam gazetesinde başlayan yazar, 1975 yılından itibaren sürekli olarak Cumhuriyet gazetesinde yazdı. 1991'deki geçici ayrılıktan sonra 92'de yeniden Cumhuriyet'e geçti.

1975'den başlayarak 25 kitap yazan Uğur Mumcu özellikle Kaçakçılık, Dinci Akımlar ve Darbeler üzerine araştırma ve röportajlar hazırladı. Hukukçuluk ve gazetecilik alanlarında 9 kez basın ve hukuk kuruluşlarından ödül alan fıkra edebiyatının güçlü kalemi Mumcu kemalist anlamda laikçi olduğu için, tüm dinci-

gerici mihrakların hedef tahtası durumuna geldi.

Uğur Mumcu bir yandan "Artı değer varoldukça emek kavgasının süreceğini ve kapitalizm sömürü sürdürçe, insanlığın sosyalist idealenin yaşayacağına inandığını" belirtip (9 Ocak 93 Cumhuriyet) sosyalizme "inandığını belirtirken; öte yandan, kendisinin "Atatürk Devrimlerinin devrimci izleyicisi" olarak (6. Ocak 1980 Cumhuriyet) değerlendiriyordu. Tito'yu değerlendirirken de sosyalizm ulusallık ve sınıfsallık diye ikiye ayırarak "Milli sosyalizm" noktasında konaklıyordu. (8 Mayıs 1980 Cumhuriyet)

Yukarda da görüleceği gibi Uğur Mumcu işçi sınıfının ideolojisi olan sosyalizm ile milliyetçi şovenburjuva bir ideoloji olan kemalizmi aynı değerlendiriyor. Onun savunduğu laiklikte aynı "sosyalizm" savunucu gibidir. Devlet tekelinde dincilik yapılmasına karşı olmaz, gerçek anlamda din ile devlet işlerini birbirinden ayırmaz, ama yinede laikdir. Laiklik dini bir kişisel vicdan sorunu görüp onu siyasi alandan tamamen koparıp, her türlü devlet desteğinin kesilip, kurumsal olmaktan çıkarılmasıdır. Ama M. Kemal dini tam da devletin tekeli ve desteği altına alır onu kurumsallaştırır. Ve Sünni mezhebini devlet dinine dönüştürür. Uğur Mumcu'nun laikliği işte böyle bir laikliktir.

Uğur Mumcu Kürt ulusal sorunu konusunda da yine tam bir misaki millici, yani kemalisttir. Çünkü o Kürt ulusunun varlığını ve bu varlıkta ortaya çıkan, Onun kendi kade-

rini tayin hakkını tanımıyor bile. Onun bu konuda dikkatini çeken şey bu sorunun haklı bir zemin üzerinde yükselmesi değil, önderliğinin nasıl olduğu ve emperyalist ülkelerin art niyetleridir. Bütün bunlara rağmen 2. ölüm yıldönümünde Uğur Mumcu şahsında yapılan bu gerici - şeriatçı katliamı lanetliyor, böylesi gazeteci - yazar ve aydınlaraya yönelen tüm katliamlara karşı mücadele edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Tek başına bir gazeteci katliamı değil, tüm katliamlara karşı olmak ak ile karayı ayıran temel kıstastır.

Onun bir kemalist yazar oluşu, çağdaş devrimci-demokrat insanların ondan öğrenmesini engellemez. Uğur Mumcu usta bir araştırmacı ve belgelere dayanan bu anlamda materyalist olan bir gazeteci idi. O, 1970'li yıllarda, devrimci sınıf bilgisinin henüz tam bilince çıkmadığı koşullarda, dönemin diğer yazarları (Mustafa Ekmekçi, Oya Baydar, İlhan Selçuk, vb.) ve gazetecileri gibi yığınlara sosyalist dünya görüşüne köprü görevi gören küçük burjuva devrimci bilinci taşıdılar. Bu anlamda 12 Eylül'e kadar o, esasında yurtsever, demokratik, hümanist bir gazeteci idi. Böylesi bir geçiş aşamasının, proletaryanın dünya görüşlerinin kavranmasına yaptığı katkılar inkar edilemez bir gerçekliktir. 12 Eylül döneminde ise O, generallere bir kelime demediği gibi, onları övdü. Bütün bunlara rağmen hakim sınıflar onun katilini de bulmak istemiyordu.

Pop müziği furyası ve cinsellik

H. HALİS

Her toplumda hakim olan ideoloji ve kültür hakim egemen sınıfların ideoloji ve kültürüdür. Günümüzde burjuva feodal sınıflar, tüm toplumu ve özellikle de aşırı duyarlı olan gençliği kendilerinin gerici yozlaştırıcı ideoloji ve kültürleri ile sarmış durumdadır.

Bir zamanlar 70'li, 80'li yıllar, arabesk müziğin ve kültürünün at koşturduğu bir toplum olan bizde, 90'lı yıllardan sonra pop rüzgarı esmeye başladı. Burjuvazi genç insanların beyinlerini bu lumpenbaşlıbozuk ve sorumsuz kültüre bağlamak için elinden geleni yapıyor. Burjuva medya araçları vasıtasıyla "pop ilahları" yaratıldı, binlerce genç beyin hayal dünyalarına sürüklenerek diskoteklerde, konserlerde ve televizyon başlarında nöbet tutturuluyor.

Güncellenen pop müziği, içeriği tamamen boş, amaçsız argo ve küfür kültürüyle donatılmış durumdadır. Kliplerin tümü çıplak kadın etleri objesiyle yüklenmiş; cinsel duyguları tahrik ve tahrip edici, müziğinin sözleriyle hiçbir uyumluluk arzetmeyen serseri bir rüzgar gibi esiyor. Tükenmişlik, herşeye boşverme, dünyayı toz pembe görme biçiminde yorumlanabilecek olan bu rüzgar; tüm insani ilişkileri ve değerleri ayaklar altına almaktadır. İnsanın giderek kişiliksizleştirilip kimliğinden soyutlandığı bir moda rüzgarı gibi.

Gençliğimizin ciddi tahribatlarına ve saldırılara maruz kaldığı günümüzde yabancı özentili kültürü hızla şırıngalanıyor. Medya vasıtasıyla gençlik her tülü değişimi mo-

da adı altında anında kapıyor. Müzikten, danstan, giyimden, sinemadan, kitaptan herşeyini Avrupa pazarlarına göre ayarlıyor. Kapitalizmdeki değişimleri, tüm dünya kısa sürede uyguluyor. Ekonomide ve siyasetteki üretici değil tüketici toplumu olmamızın anlamı böylece kültür alanında da kendini buluyor. Kendinden geçmiş, adeta sarhoş olan bu müzik eşliğinde, çılgınca ve kuralsızca yapılan dengesiz danslarda gençliği bir başka açıdan uyuşturup götürüyor.

Discotek ve sokaklarda bu çılgın müzik dinlenirken kimisi esrar, eroin ve ikçi çekip iyice kendinden geçerken, kimisi de buna hiç ihtiyaç duymadan sarhoş oluyor. Öyle ki duyarsız, amaçsız bir keşmekeşlik ortamı hızla oluşuyor. Üretmeden yemek, çalışmadan geçinmek hülyaları gün geçtikçe müziğin de etkisiyle bugünkü kuşak arasında giderek artıyor.

Bir araştırma, inceleme, tecrübe dönemi yaşanmadan her gün yeni yeni, genç şarkıcılar sürülüyor piyasaya. Şarkılarda, aynen "sanatçıları" gibi mantar gibi her yağmurdan sonra türeyiveriyorlar. Yeniliklere karşı çıkmak çağın gerisinde kalmaktır. Ancak yenilik adına suni ve zorlama değişimlere gitmek ise saçmalık ve naylon ilerlemelerdir. Aslında hiçbir ilerleme yoktur. Medyanın pohpohlaması ve burjuvazinin gençliğin hedefini şaşırtmak için yaptığı bir yeniliktir bu. Bu müzik ile üretilen şarkıların önemli bir bölümü çok çabuk tüketilmeye ve dolayısıyla erken unutulmaya mahkumdur.

Çünkü çok kısa vadeli, sabun köpüğü gibi gelip geçicidir. Basit taklit ve tekrarlamaların yoğun olduğu bu çalışmalarda tek olumlu olan şey ise gencecik söz yazarı ve şarkıcıların çoğalıp bu alanda eski köşetaşlarını giderek zorlamaları, onların tekelciliğini yıkmaya başlamalarıdır.

Medya araçları basın, televizyon ve radyolar ile müzik üretim şirketleri bu alanda hakimiyeti ellerinde tutarak bir dönem birisini yüceltir göklere çıkarırken, bir başka dönem bir diğerini yükseltiyorlar. Bu kısa sürede ilahlaştırılan genç sanatçılar, yine aynı hızla da rahatlıkla en aşağıya indirilebiliyorlar. Çünkü zirveye uğraşarak sanatın özünü kavrayarak değil; düzenin oyunlarına alet olunduğu ve burjuvazinin bir kazanç aracı olduğu için çıkarılmışlardır. Fakat çoğu gençlik "ilahi" sanatçılar ne yazık ki bu durumdan habersiz, toz pembe bir dünyada yaşıyorlar.

1960'lı yıllardan bu yana, özellikle de üniversiteli gençliğin politik ve sosyal yaşantımızda önemli roller üstlenmesi egemenleri 1980'den sonra gençlik ile daha yakından ilgilenmeye götürdü. Burjuvazi kendi bozuk düzenlerini ayakta tutabilmek için gençliğin kazanılmasının önemini anlamıştır. Onlar, şimdi gençliği bireyciliğe, yılgınlığa, sorumsuzluğa ve ahlaksızlığa hızla teşvik ederek kendi geleceklerini garanti altına almak istiyorlar. Gençliği boşvermişliğe, her şeye karşı nötrleşmeye götüren bu düzen, sonuçta kendisinin altınada dinamit yerleş-

tiriyor. Onun evdeki hesabı hiçte çarşıya uymayacak, gençliğin sorunları birikip bir gün daha güçlü bir şekilde geriye tepecektir.

Ancak bugün egemenler pop müziğini kendi çıkarları için önemli bir araca dönüştürmüşlerdir. Kürdistan'da kirli bir savaş sürüp ve gençlik arasında askere gitme yönünde önemli bir pasifist hareket gelişirken; burjuvazi popçuları askeri kıyafet giydirerek, ay yıldızlı kolyelerle süsleyerek ve türlü milliyetçi şarkı sözleriyle diğer milyonlarca genci şovenizm ve militarizm yönünde etkilemeye çalışmaktadır. Hatta kimileri daha ileri giderek sözlü propaganda ve militarizme mali yardım kampanyaları bile geliştirmektedirler.

Bu müzik akımı sayesinde gençlik konserlerde diskoteklerde, kendinden geçmekte, uyuşturucu ve cinsel sapıklıklara bulaşmaktadır. Hatta umutsuzluk ve intiharları bile kışkırtmaktadır. Amerikalı psikolog Dr. Paul King'in yaptığı araştırmalarda* bir dizi suçun ve sapıklığın özellikle Heavy-Metal müzik hastalarından ortaya çıktığını ispatlamıştır. Müzik adına yapılan aşırı gürültüler 120 Dezibel'i çoğu zaman aşmaktadır. Bilimsel olarak 85 Dezibel gürültü derecesini aşan bir kişi giderek işitme duyarlarını yitirir. Bu durumda sürekli gürültülü müziği dinleyen biri, giderek beyinle direkt ilişkisi olan sinir hücrelerini de yitirerek ruhsal bunalımlara da süklüyor.

Türk popunun bir diğer aşırısı kaçan yanı ise onun adeta bir seks kampanyası olup fıskırmasıdır. Eskiden şarkıcılar mikrofon ve kamera karşısında adeta çakır kalırlardı. Şarkılarındaki romantizmi çiçek kıyafet ve masumluklarıyla belirtmeye çalışırlardı. Bazı şeyler ve alışkanlıklar insanlara zamanla bir tabu gibi gösterilirdi. Ferdi Tayfur'un ağlamaklı sahneleri, sanat müziğinin saksı özelliği

gençliği medyanın da aracılığıyla dünya müziğini bir araştırmaya tabi tutmadan olduğu gibi bize uygulamaya götürdü. Bu durum sonucunda kliplerde ve şarkı sözlerinde seks en temel tema haline geldi. Erotik danslar, seksi giyimler, seksi küfürler vb. giderek tehlikeli bir boyuta vardı.

Bu durum dünyada esen sözde değişim rüzgarlarının bir devamı olarak bizdeki "cinsel özgürlük" adına, "tabuların yıkılması" adına ortaya çıkıyor. Yıllardır cinselliğin günah ve kötü olarak öğretildiği ve ciddi bir eğitimin verilmediği bir ülkeden böylesi bir patlamanın yaşanması ve cinsel içgüdülerin çarpık gelişmesi kaçınılmazdır. Burjuva medya araçlarının da bu durumu ticari amaçlarına kullanmaları gelişmeleri daha vahim bir duruma getirdi. Bu gelişmeler kültürel yozlaşmalar ve kentlerdeki cinsel yozlaşmaları hızlandırdı.

Gençlik eğitim ve kültür seviyesinin yetersiz oluşundan ve hareketli olmasından dolayı cinsel özgürlüğün içeriğini yanlış kavriyor. Bu gün gelinen yerde sevgi sözcüğü yerini sekse bırakmış gibi. Sınırsız, sağlıksız cinsel yaşam, çarpık kadın erkek ilişkisi bugün moda ve olağan şeyler olarak tanıtılıyor. Sosyete de başlayan ve bunalımlar ile aşırı yozlaşmalardan kaynaklanan bu durum daha vahim yerlere doğru ilerliyor. Gençliğimizde bu aşırı lüks yaşantıdan, araba, içki, giysi, dans ve gece partileri yaşamından oldukça etkileniyor. Bunlardan dolayı çok sayıda genç kız ve erkeklerin zengin züppe horozlarının ve kart tavuklarının tuzağına düştüğünü her gün basında esefle izliyoruz. Cinsiyet değiştirme, eş aldatma ve eş değiştirmenin de artık modaya çıktığı bu dönemde kendini bu sapık gelişmelerden koruyabilen çok az sayıda genç kalabilmektedir geriye.

Bugün yozlaşmış müzik ve cinsellikten en çok etkilenen ve bu

gelişmelerden en çok ezilen, gençlik taşradan gelme büyük şehirlere çeşitli umutlarla kapak atmak isteyen gençleridir. Bu genç insanlar büyük kentleri bir kurtuluş aracı gibi görmekte dirler adeta. Bu durumdan dolayı özellikle İstanbul'a akın eden genç insanların önemli bir bölümü fuhuşa, içki ve esrar bağımlılığına düşmektedirler. Bunlardan çok az bir kısmı yalnızca aradıklarını bulabilmektedirler. Bu da denizde kum tanecikleri gibi kalmaktadır.

Sonuç olarak, ailesinden ve okullardan, yeterli ve doğru bir cinsel eğitim alamayan bir gençliğin bazı saplantılara takılması gayet doğaldır. Müzik konusunda da durum aynıdır. Ayrıca düzen ve medya araçlarının onları susturup sosyal olaylardan soğutmak için bilinçli çabaları da eklenince kültürdeki yozlaşma ve kişilikteki tahribatlar daha iyi anlaşılabilir. 900'ü "Arkadaş arıyorum" ve "Telefonda canlı seks" adlı tele sapık ilişkilerinde iyice ayyuka çıkarıldığı bir dönemde. Cinsellik üzerine durmanın önemi biraz daha artıyor.

Bugün gençlik için en önemli sorun dehanare olmadan, kimliğine sahip çıkması ve kendi kendinden utanmaması, nefret etmemesi sorunudur. Boşvermek, düzene kendini kurban etmek onun karına kar katmaktır. Toplumsal değerleri hep birlikte sevmek, yaşamayı sevmek, birlikte üretme ve paylaşma emekçi gençliğin esas erdemi olmak zorundadır. Düzenin kendine dayattığı her şeyi kabullenen bir genç, hayatta hep ezilir. Ancak sorgulamasını bilen, araştıran, düşünen bir genç, toplumun öncüsü olabilir. Kendi kendini eğiten, aşırı arzularını yönlendirebilen, kültür ve sanata yönelen bir gençlik toplumun geleceğini tayin edebilir. Öbür türlü, yalnızca sonunu hazırlar.

(* Memphis Charter Lakeside 1987 - Aktaran İntertürk Gazetesi, Nr. 7.1.95)

adı özgürlük olan

söz:Yaşar Mirac müzik:N. Hazar

A - dı öz - gür - lük o - lan bir ül - ke - de
 doğ - dum ben su - yun top - ra - ğın gö - ğün
 a - dı öz - gür - lük o - lan Ben - gi sü - tü
 nü iç - tim gü - ne - şin me - me - sinden a - dı öz - gür -
 lük o - lan ı - şıklar a - na - sın - dan

- Adı özgürlük olan
Bir ülkede doğdum ben
Suyun toprağın göğün
Adı özgürlük olan
- İşıklarla donandım
Bilinç bilinç bilendim
Adı özgürlük olan
Kuşamları kuşandım
- Bengi sütünü içtim
Güneşin memesinden
Adı özgürlük olan
Işıklar anasından
- Karanlığı ışıkla
Zulmü sevgiyle aştım
Adı özgürlük olan
Düzen için savaştım
- Dağların kucağından
Yaşilin beşiğinden
Bir badem saz banladım
Adı özgürlük olan
- Sürüldüm bucağın
Kapandım zindan zindan
Adı özgürlük olan
Düşünceler yüzünden
- Yüreği sevda narı
Al gonca dudakları
Adı özgürlük olan
Pir Sultan Abdal oldum
- Nesimiydim yakıldım
Bedreddindim börklüce
Adı özgürlük olan
Denizlerdim asıldım
- Göğsümün kafesinden
Kurtardım yüreğimi
Adı özgürlük olan
Haika sundum sevdiğimi
- Öldüm öldüm dirildim
Yılmadan usanmadan
Adı özgürlük olan
Can türkümü söyledim
- Kiminle Kerem gibi
Kiminle Ferhat gibi
Adı özgürlük olan
Bir Nazım Hikmet gibi
- Adı özgürlük olan
Yüreklerle gürecek
Adı özgürlük olan
Günlere dek sürecek

Kültürlü bir kadın çağırıyor beni davetine...
(Ne çabuk unutuluyor isimler de.)

Madam'a / genellikle

Kültür dünyasının ünlüleri
gider gelirdi

Yemek / ne yazık ki

ara sıra / Şairlere de gerekli...

Bu yüzden / akşam yemeğinde

sıkılğan / masada oturmaktayım...

Bu kibar insanlar da

gerçekten daha iyiler.

Bunlara imrenerek,

ısırmaktan / yara oldu dudaklarım.

Hiç biri bıçakla yemiyor balığı!

Hiç biri bıçağı götürmüyor ağzına!

Yemek ertesi dans faslı...

Samimiyeti ilerletmek için!

Her tango adımı,

sanki ipliği - iğneye geçiriyor gibi

süslü güzellikler sergiliyor.

Sonra

Şarabın en yılanmış ile dolup boşalan

bardakların / çin-çinleri / duyuluyor...

İki olgun mamzel,

-evlilik delisi-

aşk öyküleri söylüyor...

Yemeğin şişkinliğini atabilmek için

yüksek sesle ilan ediliyor:

kimin kiminle ilişkisi olduğu;

ve en yeni merak...

yatak öyküleri!...

Kont, / kontese kürkünü tutuyor...

Bembeyaz parlıyor manşetler...

Oooh, bu ne incelik,

bu ne tatlı kibarlık?

Konuklar gidiyor.

Kapının iki yanında

hazırola, / çakı gibi / iki uşak!

Madam

şimdi evin aşçısı Helen'i çağırıyor.

-“Salatayı nasıl rezil ettiniz!

Hem kızartmanın devamı nerde kaldı?”

Madam yitiriyor süslü kibarlığını, ah;

madam bir maymun gibi bağıırıyor!

Madam kızgınlıktan kudurmuş,

kıpkırmızı suratı:

- “Yenecek gibi değildi kaz!

Çorba da öyle!

Seni gidi işe yaramaz,

kültürsüz; / terbiyesiz!”

Lanetli küfürlerle yolluyor,

yüksek kültürlü bayan,

aşçı kadını mutfağına.

O, / böyle bir maske ardında yaşıyor;

ve çirkin suratı,

maskenin ardında şiştikçe şişiyor.

Paris

madam'a ve sevgili yakınlarına

açtı kucaklarını.

-(Ezenler yurtdışına kaçtılar çünkü...)-

Aşçı Helen ülkede kaldı.

Mutfak ocağından

ve ispirto ocağından

özgürleşmiş olarak.

Sovyet dilinde, kültür;

tıkınmak anlamına gelmez;

mutluluk tabloları önünde

dans etmekle değildir.

Biz de yemek yapacağız;

çamaşır yıkayacağız;

yerleri sileceğiz,

FAKAT

yüksek sosyeteden bayanlar için

değil kesinlikle!..

Çalışma... rütbe tanımaz;

Hiçbir emek “üstün”

hiçbir emek “aşağılık” değildir.

Kadın dokumacı, erkek dokumacı

aynıdır çalışmada.

Çünkü, her ikisi de çocuklarıdır

fabrika ananın!..

Bize,

başka türlü döşenmiş bir yol armağan et;

DEVİRİM...

Derinleş,

vücudumuza bir başka şey kazandır;

daha sağduyulu, daha hareketli!

Selam sana

bizi süsleyen / yeni kültür!

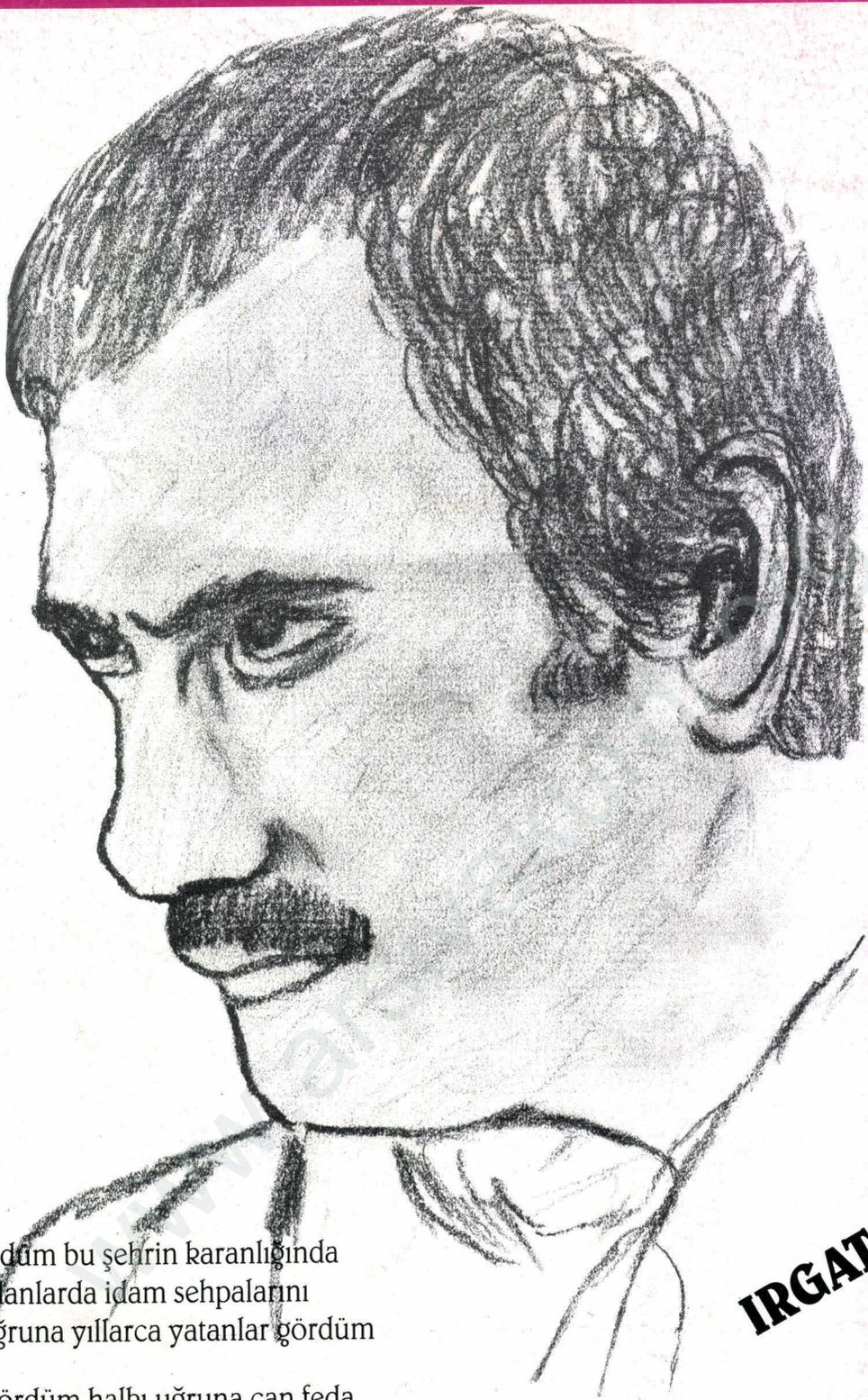
Yüreklere ve kafalara yerleştir:

Bizim / Sovyet Devletimizi yöneten

KÖYLÜ KADINLAR

EVET...

AŞÇI KADINDIR!!!

Neleri gördüm bu şehrin karanlığında
Faşist zindanlarda idam sehpalarını
Devrim uğruna yıllarca yatanlar gördüm

Kimileri gördüm halkı uğruna can feda
Elinde kızıl bayrak meydanlarda
Proleterya önünde faşizme karşı
Göğsünden kurşun yiyenleri gördüm

Kimileri gördüm bedeni kara toprakta
Bir çam gibi devrilmiş faşist kurşunuyla
Serpilmiş filiz filiz tohumu tane tane
Çiçek çiçek açanları gördüm

IRGAT

Kimileri gördüm sayfa sayfa kitap kitap
Tanır onu Çin, Kamboçya, Angola Vietnam
Bedeni ölse de perde perde yaşayan
HALKI UĞRUNA ÖLEN
YİĞİT YOLDAŞ
SENI
GÖRDÜM